

Model kooperacji pomiędzy instytucjami pomocy i integracji społecznej, a podmiotami innych polityk sektorowych w gminach miejsko-wiejskich

Toruń, 29 marca 2019 r.

**MATERIAŁ OPRACOWANY
PRZEZ ZESPÓŁ DS. OPRACOWANIA MODELU KOOPERACJI
W RAMACH PROJEKTU PARTNERSKIEGO
„KOOPERACJA – EFEKTYWNA I SKUTECZNA”**

PARTNER WIODĄCY

Województwo Kujawsko-Pomorskie/Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu

PARTNERZY PROJEKTU

Województwo Lubuskie/Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Zielonej Górze

Województwo Pomorskie/Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Gdańsku

Województwo Warmińsko-Mazurskie/Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Olsztynie

Województwo Wielkopolskie/Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Poznaniu

Województwo Zachodniopomorskie/Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Szczecinie

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Spis treści

I.	Kontekst teoretyczny kooperacji.....	8
II.	Model kooperacji pomiędzy instytucjami pomocy i integracji społecznej, a podmiotami innych polityk sektorowych w gminach miejsko-wiejskich	15
1.	Współpraca instytucjonalna	16
2.	Założenia modelu kooperacji pomiędzy instytucjami pomocy i integracji społecznej, a podmiotami innych polityk sektorowych w gminach miejsko-wiejskich	35
2.1.	Współpraca międzyinstytucjonalna	35
2.2.	Standaryzacja i upraszczanie	37
2.3.	Wartości	38
2.3.1.	<i>Wartości odnoszące się do pracy z klientem</i>	39
2.3.2.	Zasady odnoszące się do współpracy instytucji	40
2.4.	Zasada empowermentu jako kluczowa zasada pracy z rodziną i instytucją.	41
2.4.1.	Empowerment w pracy z rodziną.....	41
2.4.2.	Empowerment w odniesieniu do społeczności lokalnych.....	43
2.5.	Zarządzanie informacją	44
2.6.	Finansowanie.....	45
2.7.	Korzyści wynikające z podejmowania współpracy międzyinstytucjonalnej:.....	46
3.	Podstawowe pojęcia i skróty wykorzystane w podręczniku wdrażania.....	48
III.	Podręcznik wdrażania modelu kooperacji pomiędzy instytucjami pomocy i integracji społecznej, a podmiotami innych polityk sektorowych w gminach miejsko-wiejskich	50
1.	Realizatorzy i schemat modelu.....	50
2.	Analiza gminy	55
2.1.	Charakterystyka gminy	56
2.2.	Otoczenie zewnętrzne i wewnętrzne	58
3.	Zainicjowanie kooperacji instytucji (PZK)	62
3.1.	Zgłoszenie potrzeby kooperacji do ROPS	62
3.2.	Spotkanie inicjujące z władzami lokalnymi	63
3.3.	Spotkanie z instytucjami działającymi na terenie gminy i powiatu.....	67
3.4.	Zawiązanie Partnerskiego Zespołu Kooperacji.	71
3.5.	Samodzielne międzyinstytucjonalne zawiązanie kooperacji.....	72
4.	Praca z potrzebą/problemem.....	73
4.1.	Diagnoza sytuacji.....	75
4.2.	Zawiązanie Gminnej Grupy Kooperacji (GGK)	76
4.3.	Plan pracy z osobą/rodziną/grupą	78

4.4.	Praca z osobą/rodziną i monitoring	80
4.5.	Ewaluacja pracy z osobą/rodziną/grupą	81
5.	Ewaluacja modelu kooperacji pomiędzy instytucjami pomocy i integracji społecznej, a podmiotami innych polityk sektorowych w gminach miejsko-wiejskich	82
6.	Załączniki	83
7.	Narzędzia do modelu kooperacji instytucji pomocowych w gminach miejsko-wiejskich	109

Podziękowanie

Model kooperacji pomiędzy instytucjami pomocy i integracji społecznej a podmiotami innych polityk sektorowych powstał dzięki zaangażowaniu wielu osób. To dzięki ich wiedzy, doświadczeniu i wspólnej pracy udało się osiągnąć zamierzony cel.

Słowa podziękowania należą się przede wszystkim członkiniom i członkom Powiatowych Grup Refleksyjnych, w ramach których w 6 województwach naszego makroregionu pracowało łącznie 139 osób. Osoby te to lokalni eksperci – pracownicy gminnych i powiatowych instytucji pomocy społecznej i pozostałych istotnych z punktu widzenia włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa. W spotkaniach Grup brali udział: pracownicy socjalni, asystenci rodzin, pedagodzy, psychologowie, policjanci, kuratorzy sądowi, pracownicy urzędów pracy, lokalnych urzędów administracji samorządowej, organizacji pozarządowych, ochrony zdrowia, czy ośrodków kultury i sportu oraz innych podobnych instytucji pracujący na co dzieło z osobami/rodzinami/grupami społecznymi wymagającymi wsparcia. W czasie spotkań Grup dzielili się oni swoim, często wieloletnim, doświadczeniem z pracy z potrzebującymi pomocy.

Skład Powiatowych Grup Refleksyjnych z województwa:

- zachodniopomorskiego: Dorota Ejkszt, Magdalena Czechorowska, Marta Karp, Magdalena Bieniek, Barbara Kleszcz, Tomasz Macul, Justyna Tomala, Katarzyna Witkowska, Magdalena Stachurska, Teresa Abram, Rafał Matusiak, Joanna Łosin, Anna Modzelewska, Alicja Szumska, Agnieszka Janus, Natalia Maro, Magdalena Majchrowska, Magdalena Obłoo, Monika Rygiel, Michał Jaskulski i Katarzyna Stępnik;
- kujawsko-pomorskiego: Joanna Paszek, Elżbieta Barcz, Zbigniew Wilczek, Beata Mrotek, Dorota Gamalska, Agnieszka Jassel, Jacek Pasieka, Małgorzata Kożuch, Aleksandra Jonczyoska, Anna Szaraficka, Anna Szwinkowska, Anna Mucha, Bartosz Wiese, Justyna Sulanowska, Marzanna Kopyszka, Katarzyna Borowiak, Justyna Tomczak, Iwona Kawczyoska, Beata Ptaszek, Dariusz Lis i Małgorzata Świercz; 6

- warmiosko-mazurskiego: Joanna Chrapa, Anna Mierzwioska, Grzegorz Linkiel, Małgorzata Borowska, Krzysztof Piwiszki, Jolanta Iwańska, Małgorzata Wołosowska, Monika Mielczarek, Anna Radlioska, Marek Treder, Magda Fost-Stefańska, Andrzej Krzykowski, Iwona Florczak-Osękowska, Zbigniew Rochowicz, Marta Wiśniewska, Roksana Maksimowicz, Anna Jabłońska, Tomasz Zawalich, Andrzej Paprota, Mirosław Zduńczyk i Renata Sulewska;
- pomorskiego: Dominika Sowa-Klejna, Kazimiera Socha, Emilia Przystupa, Dorota Rakowska, Magdalena Borkowska, Mirosława Gruba, Radosław Cebela, Elżbieta Kop-Ostrowska, Milena Jutrzenka-Megger, Aleksandra Przytarska, Jolanta Goebel, Beata Sito, Anna Orlikowska, Olgierd Chylewski, Beata Podwojska, Wioleta Strzemkowska – Konkolewska, Grzegorz Oller, Piotr Wiśniewski, Bernadeta Grunwald, Ewelina Wojtan, Monika Stolioska, Martyna Głowacka-Sobczyk, Justyna Ruczkowska, Justyna Szwarz, Teresa Cenacewicz, Joanna Folusiewicz, Grażyna Kalinowska i Magdalena Grodecka;
- lubuskiego: Sylwia Borkowska, Krystyna Bulwan, Paulina Gulajew, Barbara Ławreszuk, Dorota Ambroż, Barbara Augustyniak, Anna Donaj, Jolanta Kaniewska, Jolanta Polańska, Robert Psiuk, Kamila Śniedziwska, Justyna Moroz, Anna Olszak, Agnieszka Stoioska, Jolanta Cieślak, Małgorzata Mrozowska, Rafał Pomocka, Iwona Frątczak, Anna Dąbrowska, Dorota Górecka i Alina Tomczak;
- wielkopolskiego: Joanna Sujak, Agnieszka Sopolioska, Gabriela Staszewska, Lilianna Dorodzała-Kowalewska, Hanna Madkowiak, Katarzyna Górka, Jagoda Grzelczak-Serwatka, Irena Palaszek, Ewa Pawłowska, Edyta Rokicka, Adam Sarbinowski, Wojciech Wenderski, Mariusz Duda, Wioleta Bartkowiak, Katarzyna Sarnecka, Justyna Widera, Marzena Urbaniak, Agnieszka Oleszak-Baczyńska, Elwira Misiak, Tomasz Kania, Agnieszka Janowska, Agnieszka Piasecka, Anna Wika, Jarosław Połomski, Małgorzata Janiak, Marcin Iwanowski i Monika Chmiel.

Wyrazy uznania kierujemy również do ekspertów pracujących w ramach Powiatowych Grup Decydentów i Regionalnych Grup Refleksyjnych.

W spotkaniach PGD brali udział lokalni władarze, dyrektorzy i kierownicy jednostek i organizacji samorządowych, którzy przekazywali swoje doświadczenia w obszarze polityki

społecznej z poziomu decyzyjnego gminy i powiatu oraz dyskutowali rozwiązania mogące wpłynąć korzystnie na współpracę lokalnych podmiotów polityk sektorowych.

Uczestnikami RGR byli zarządzający instytucjami wojewódzkimi, zaangażowani w tworzenie polityki regionalnej w obszarze działań kooperacyjnych na rzecz włączenia społecznego.

Model kooperacji instytucji pomocy i integracji społecznej z podmiotami innych polityk sektorowych dla gmin miejsko-wiejskich powstał w wyniku realizacji projektu pn. „Kooperacja – efektywna i skuteczna” współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, Oś Priorytetowa II Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji, Działanie 2.5 Skuteczna pomoc społeczna.

Przekazujemy w Państwa ręce główny produkt tego projektu.

Życzymy przyjemnej lektury, wielu inspiracji oraz udanego testowania i wcielania w życie zaproponowanych rozwiązań.

Partnerzy Projektu.

I. Kontekst teoretyczny kooperacji

Model, który został opracowany ma służyć pracownikom podmiotów dostarczających usług społecznych na terenie gminy. Każda z tych instytucji bazuje na właściwych przepisach prawa i przyjętych procedurach. Instytucje te służą wsparciem i pomocą rodzinom, osobom czy społecznościom, które sygnalizują potrzebę lub problem do rozwiązania. Odpowiedzią na te potrzeby mogą być działania kilku podmiotów, które uruchamiają swoje zasoby, zgodnie z posiadanymi kompetencjami.

Model kooperacji ma doprowadzić do sytuacji, w której do rozwiązania danego problemu czy zaspokojenia sygnalizowanej potrzeby zostaną zaangażowane wszystkie instytucje i podmioty funkcjonujące na terenie gminy lub powiatu, mające w swoich kompetencjach właściwe działania. Nawiązanie takiej współpracy spowoduje, że wsparcie będzie kompleksowe, działania instytucji będą się uzupełniały, a efekty jakie osiągną będą trwałe. Stała współpraca powołanego zespołu przedstawicieli różnych instytucji i podmiotów w gminie może służyć realizacji innych działań strategicznych i rozwojowych na rzecz mieszkańców.

W przypadku braku współpracy między instytucjami mamy do czynienia z następującymi kosztami zaniechania:

- mniejsza skuteczność działań i efektywności pomocy,
- opieszałość i rutynowość w załatwianiu spraw,
- brak wymiany informacji i doświadczeń między instytucjami,
- węższy wachlarz usług w zakresie wsparcia rodziny,
- brak komplementarności działań na rzecz potrzebujących pomocy,
- trudności w identyfikacji potrzeb,
- mniejsza kontrola społeczna nad działaniami pomocowymi prowadzonymi przez podmioty,
- zamykanie się na perspektywę rodzin.

Zgodnie z wynikami badań *Funkcjonowanie systemu wsparcia rodziny dysfunkcyjnej opisanymi w Księdze rekomendacji* (prof. Piotr Chomczyński, marzec 2019r), **inicjatorem działań pomocowych** w gminie zwykle jest ośrodek pomocy społecznej, rzadziej – policja czy urzędy gminy. Te instytucje stanowią połączenie między potrzebującymi wsparcia, a systemem jego udzielania. OPS posiada największą liczbę powiązań z innymi instytucjami, a także najszerszy zakres świadczenia pomocy i największą ilość wyspecjalizowanych pracowników. Pozostający najbliżej problemów osób/rodzin pracownicy socjalni i asystenci rodzin odgrywają kluczową rolę w inicjowaniu, integrowaniu i dostarczaniu pomocy.

Ważną rolę pełnią także organizacje trzeciego sektora, świadczące często skuteczną pomoc w sposób mniej sformalizowany. W ocenie mieszkańców istotna jest pomoc najbliższego otoczenia - sąsiadów, przyjaciół, znajomych. Osoby te pomagają okazując wsparcie, przekazując pomoc rzeczową, czy pożyczając pieniądze. Stanowią niejednokrotnie „przedłużenie” pomocy instytucjonalnej, ponieważ dobrze znają się nawzajem i nieformalnie monitorują sytuację. To społeczność lokalna jest wtedy inicjatorem działań pomocowych.

Założenia początkowe projektu to:

- wypracowanie modelu kooperacji pomiędzy instytucjami pomocy i integracji społecznej a podmiotami innych polityk sektorowych,
- przeprowadzenie pilotażowego wdrożenia wypracowanego modelu kooperacji na terenie 50 jednostek samorządu terytorialnego,
- podjęcie współpracy na rzecz opracowania modelu kooperacji przez 288 podmiotów,
- objęcie 100 pracowników socjalnych coachingiem indywidualnym i grupowym,
- opracowanie raportu obejmującego podsumowanie efektów pilotażu modelu dla gmin miejsko – wiejskich w celu rekomendowania ich do stosowania na obszarze całego kraju.

Działania w ramach projektu skierowane są m.in. do instytucji pomocy i integracji społecznej, jednostek systemu ochrony zdrowia, instytucji kultury i sportu, sądownictwa, policji, systemu oświaty, organizacji pozarządowych, instytucji zatrudnienia i rynku pracy (tzw. obszarów kooperacji).

Wypracowany model kooperacji angażuje instytucje/podmioty pomocy i integracji społecznej z dwóch poziomów samorządu tj. gminy i powiatu. Działania partnerskie w modelu inicjuje ośrodek pomocy społecznej, który przy wsparciu ROPS animuje tworzenie i funkcjonowanie partnerstwa międzysektorowego w obszarze danego problemu społecznego. Model uwzględnia zindywidualizowaną diagnozę potrzeb osoby/rodziny zawierającą dotychczasowe międzysektorowe wsparcie, zastosowanie narzędzi pracownika socjalnego (wywiad środowiskowy) oraz zawarcie kontraktu socjalnego określającego zadania instytucji zaangażowanych w kooperację i osoby/rodziny/środowiska lokalnego. Wdrożenie modelu usprawni działanie instytucji oraz finalnie doprowadzi do zwiększenia efektywności wsparcia. Wskazuje metodykę dochodzenia do ostatecznego planowanego „koszyka usług” dla środowiska lokalnego (osoby, rodziny) oraz zawiera sposób wdrażania zaproponowanej zmiany, określa metody monitorowania oraz dalsze etapy działań po zakończeniu wsparcia. Działania w modelu opierają się na analizie funkcjonujących na terenie gminy instytucji działających w obszarze włączenia społecznego, których funkcje będą przydatne w przyszłej kooperacji, np. świadczących usługi wsparcia środowiskowego, poradnictwa specjalistycznego, podmiotów ekonomii społecznej, organizacji pozarządowych. Ponadto, w badaniu otoczenia zewnętrznego, został opracowany obraz klienta, dzięki czemu możliwe jest wskazanie kategorii osób/rodzin/grup społecznych, wobec których będzie zastosowana metoda działania kooperacyjnego.

Dzięki uwzględnieniu powyższych elementów powstał model, który pozwala na zawiązanie (lub udoskonalenie) stałej i efektywnej współpracy między instytucjami

działającymi na terenie gminy na rzecz jej mieszkańców w zakresie rozwiązywania problemów społecznych. Model zakłada kolejne etapy dochodzenia do kooperacji, angażuje wszystkie dostępne na danym terenie instytucje i podmioty, przy uwzględnieniu ośrodka pomocy społecznej jako inicjatora i animatora współpracy. Na model składają się następujące etapy:

1. Zidentyfikowanie potrzeby kooperacji.
2. Przeprowadzenie przez OPS analizy gminy pod kątem jej zasobów, problemów, potrzeb mieszkańców.
3. Dokonanie oceny dotychczasowej współpracy i określenie potrzeb pod jej kątem.
4. Przekazanie informacji o potrzebie zawiązania kooperacji do Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej.
5. Zainicjowanie spotkań instytucji z terenu gminy w celu zawiązania partnerskiego zespołu kooperacyjnego (PZK)
6. Zawiązanie partnerskiego zespołu kooperacyjnego (PZK)
7. Ewaluacja kooperacji

W celu wypracowania modelu w ramach działań projektowych w pierwszym kamieniu milowym (01.04.2018 – 31.03.2019r.) nawiązano współpracę z 20 powiatami i 30 gminami w 6 województwach, w których realizowany jest projekt. Przedstawiciele instytucji pomocy i integracji społecznej oraz podmiotów innych polityk sektorowych istotnych z punktu widzenia włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa zostali powołani do prac w 3 rodzajach grup: Regionalnych Grupach Refleksyjnych, Powiatowych Grupach Refleksyjnych i Powiatowych Grupach Decydentów.

POZIOM REGIONU

6 Regionalnych Grup Refleksyjnych na poziomie województw (RGR)

POZIOM POWIATU/ GMINY

20 Powiatowych Grup Refleksyjnych (PGR)

20 Powiatowych Grup Decydentów (PGD)

Przekształcone w zadaniu 2.

20 Partnerskich Zespołów Kooperacji (PZK)

W skład **Regionalnych Grup Refleksyjnych** (RGR) weszli przedstawiciele podmiotów polityk sektorowych z poziomu województwa/regionu, ich zadaniem było tworzenie polityki regionalnej w obszarze kooperacyjnych działań na rzecz włączenia społecznego. Powstało 6 Regionalnych Grup Refleksyjnych, liczących łącznie 120.

Powiatowe Grupy Refleksyjne (PGR) tworzyli przedstawiciele lokalnych podmiotów polityk sektorowych z poziomu powiatu i gminy bezpośrednio pracujący z osobami/rodzinami/grupami społecznymi wymagającymi wsparcia. Powołanych zostało 20 Powiatowych Grup Refleksyjnych, w których pracowało 140 osób.

Przedstawiciele lokalnych samorządów (powiatu i gminy) spotykali się w ramach **Powiatowych Grup Decydentów** (PGD) w celu zapewnienia w kolejnym kamieniu wdrażania modelu kooperacji w wymiarze integracji wertykalnej. W 20 takich grupach spotykało się łącznie około 300 przedstawicieli.

Ponadto dla interesariuszy zaangażowanych w pomoc i wsparcie rodzin z terenu każdego powiatu biorącego udział w projekcie zorganizowanych zostało 40 seminariów, w czasie których przedstawione zostały zagadnienia z obszaru współpracy

międzysektorowej, budowania sieci współpracy i pracy zespołowej. Łącznie w seminariach wzięło udział 300 osób

Pracownikom instytucji sektora pomocy społecznej i innym współpracującym podmiotom zaangażowanym we wsparcie i pomoc rodzinom/osobom z gmin i powiatów nie działających w projekcie dedykowane były spotkania konsultacyjne. Odkondu się 6 takich spotkań.

Wsparciem w ramach projektu zostali również objęci pracownicy socjalni z terenu gmin i powiatów biorących udział w projekcie, dla których przeprowadzono coaching indywidualny i grupowy (odpowiednio dla 30 i 80 osób).

Podsumowując, w trakcie realizacji zadań projektowych w I kamieniu milowym odbyło się:

- 100 dwudniowych spotkań PGR
- 40 spotkań PGD
- 11 spotkań RGR
- 40 seminariów
- 6 spotkań konsultacyjnych
- 1 seminarium naukowe
- 6 dwudniowych spotkań coachingu grupowego
- 391 godzin coachingu indywidualnego

Łącznie wsparciem w ramach I kamienia milowego objętych zostało 1249 osób z 541 instytucji oraz organizacji pozarządowych.

Model zawiera opis:

- **procesu** dochodzenia do modelu kooperacji w gminie miejsko-wiejskiej;
- **zadań interesariuszy kooperacji;**
- **wykorzystanych narzędzi pracy z rodziną/osobą**, m.in. kontraktu socjalnego, projektu socjalnego, pracy środowiskowej;
- **narzędzi niezbędnych do budowania kooperacji**, m.in. analiza zasobów gminy, ocena dotychczasowej współpracy, karta diagnozy kooperacji, elementów niezbędnych do zawiązania partnerskiego zespołu kooperacyjnego;

W przypadku przyjęcia modelu jako rozwiązania systemowego przewiduje się umieszczenie wszystkich narzędzi i niezbędnych do wdrożenia dokumentów na platformie internetowej.

II. Model kooperacji pomiędzy instytucjami pomocy i integracji społecznej. a podmiotami innych polityk sektorowych w gminach miejsko-wiejskich

Realne współdziałanie instytucji warunkuje możliwość wypracowania standardów i rozwiązań praktycznych w zakresie budowania partnerstw lokalnych, a w konsekwencji tego podtrzymania trwania kooperacji, mimo zmian polityczno-społecznych. Kultura współpracy międzyinstytucjonalnej wykracza poza granice sektora pomocy społecznej, jednak obszar ten wskazuje i reprezentuje uznane społecznie wartości oraz potencjały lokalnych społeczności. Rozumienie potrzeby kooperacji i jej obszarów, może być zróżnicowane w zależności od instytucji i zakresu jej działania, są jednak cechy u wspólnione, które poddają się badaniu i opisowi. W celu pełniejszego rozumienia wieloaspektowości kooperacji Centrum Badań nad Rodziną Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu dokonało badań i analiz przeprowadzonych w ramach projektu „Kooperacja - efektywna i skuteczna” współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu

Społecznego – Priorytet II. Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji, Działanie 2.5 Skuteczna pomoc społeczna, Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020, które są cennym kontekstem tworzenia modelu kooperacji, a także ujawniają rekomendacje implikacji modelu.

1. Współpraca instytucjonalna

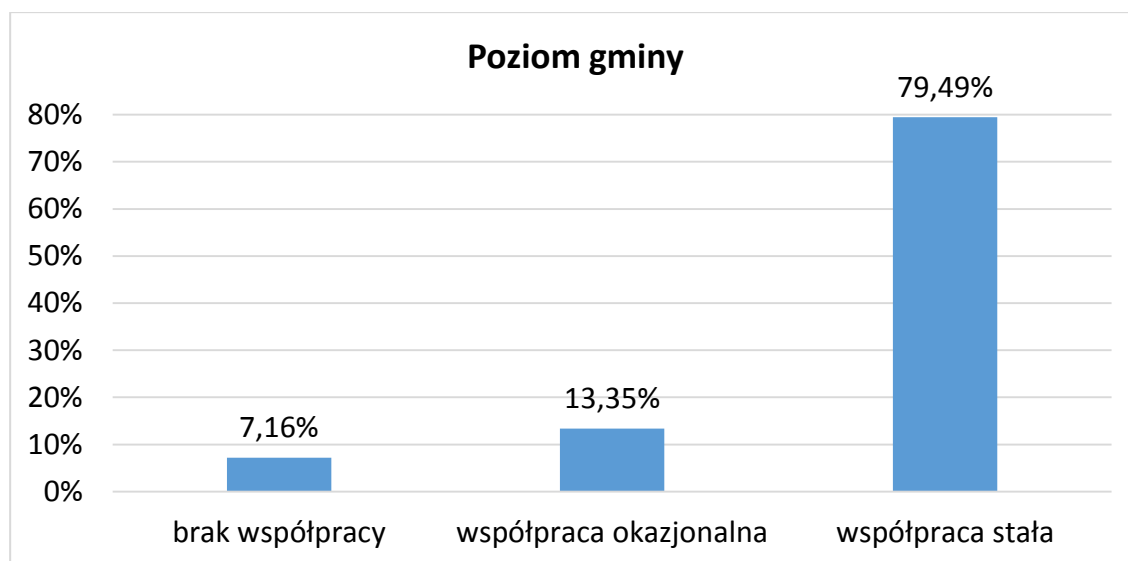
Pierwszym krokiem w projektowaniu zmian we współpracy instytucjonalnej, jest poznanie jej dotychczasowej specyfiki. Dokonano badania, które dotyczyły współpracy instytucji w czterech obszarach:

- współpraca instytucji w obrębie danej gminy (jak współpracują instytucje na poziomie jednej gminy)
- współpraca instytucji sytuujących się w różnych gminach (poziom międzygminny)
- współpraca instytucji gminnych z instytucjami powiatowymi (poziom powiatu)
- współpraca instytucji gminnych z instytucjami wojewódzkimi (poziom wojewódzki)

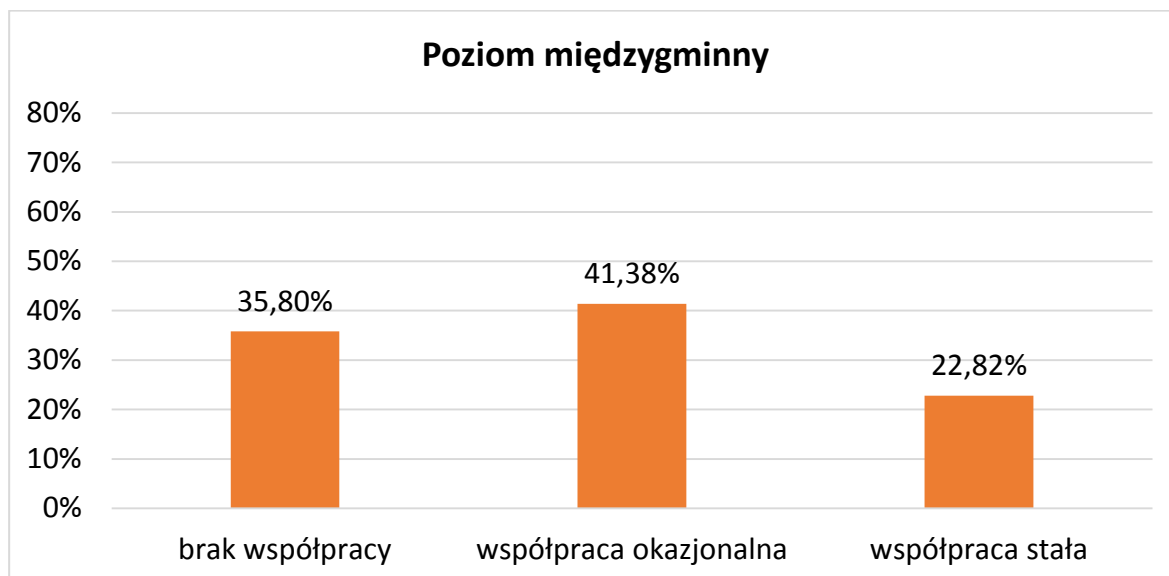
Ocena została dokonana na trójstopniowej skali:

- brak współpracy
- współpraca okazjonalna
- współpraca stała

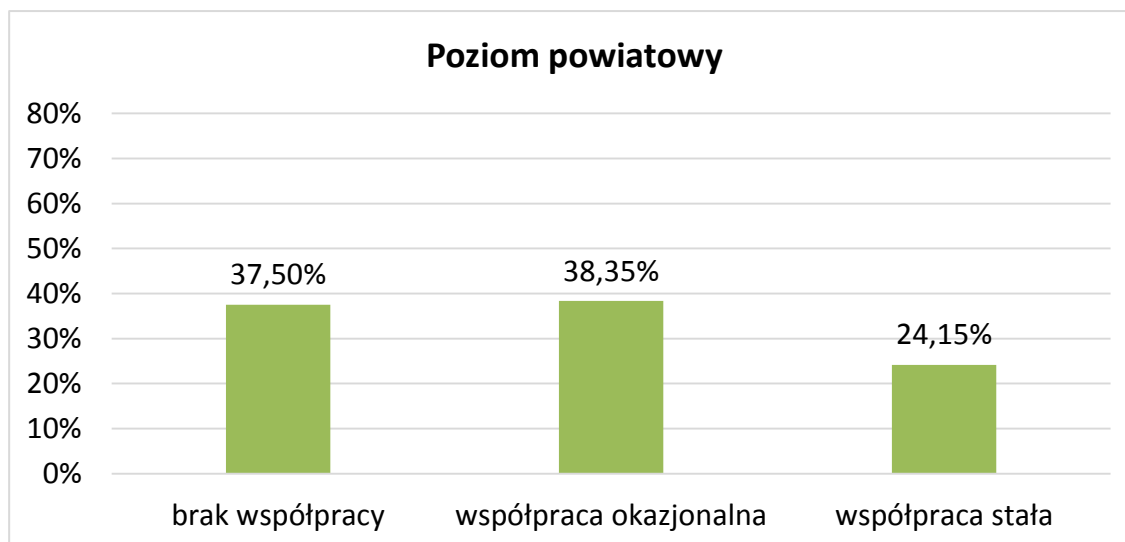
a wyniki dla Makroregionu II są następujące:

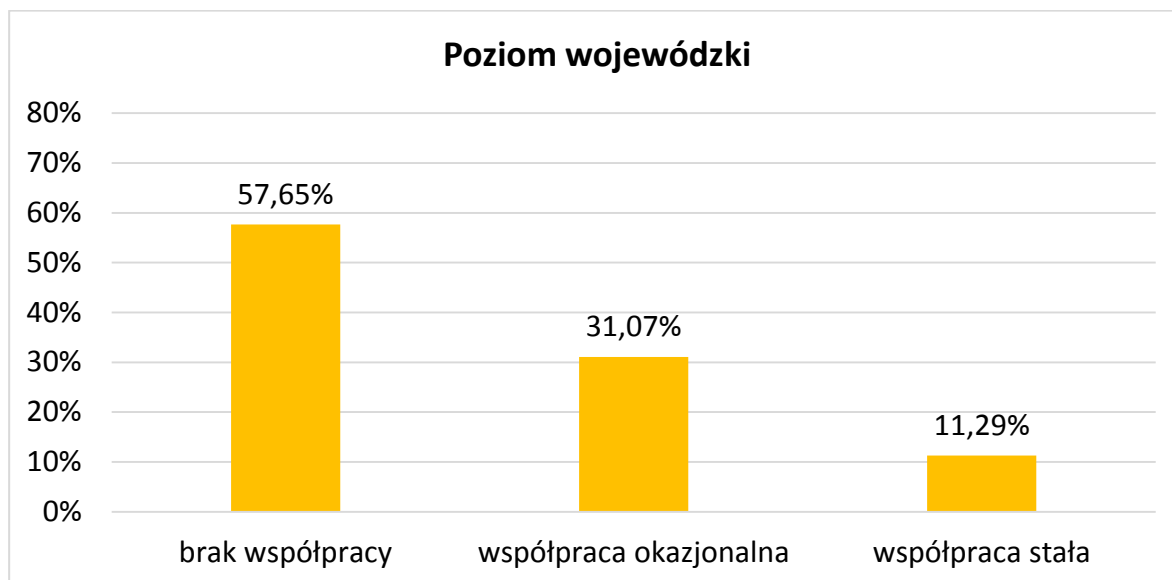
N=825

N=825

N=825

N=825

Wnioski:

1. Stała współpraca instytucji gminnych z instytucjami zewnętrznymi.

Jak pokazuje analiza danych instytucje gminne najczęściej podejmują współpracę z innymi instytucjami w następującej kolejności:

- a. Instytucjami z tej samej gminy (79,49%),
- b. instytucjami z poziomu powiatu (24,15%)
- c. instytucjami z innych gmin (22,82%)
- d. instytucjami wojewódzkimi (11.29%).

2. Okazjonalna współpraca instytucji gminnych z instytucjami zewnętrznymi

Jak pokazuje analiza danych instytucje gminne okazjonalnie podejmują współpracę z innymi instytucjami w następującej kolejności

- a. Instytucjami z innych gmin (41,38%)
- b. Instytucjami z poziomu powiatu (38,35%)
- c. Instytucjami wojewódzkimi (31,07%)
- d. Instytucjami z tej samej gminy (13,35%)

3. Brak współpracy instytucji gminnych z instytucjami zewnętrznymi.

Jak pokazuje analiza danych instytucje gminne nie podejmują współpracy z instytucjami zewnętrznymi w następującym porządku:

- a. Instytucjami wojewódzkimi (57,65%)
- b. Instytucjami z poziomu powiatu (37,50%)
- c. Instytucjami z innych gmin (35,80%)
- d. Instytucjami z tej samej gminy (7,16%)

4. Kontakt instytucji gminnych z instytucjami zewnętrznymi (razem stała i okazjonalna współpraca)

Analiza danych pokazała na ile instytucje gminne w jakikolwiek sposób współpracują z innymi instytucjami:

- a. instytucjami tej samej gminy (92,84%)
- b. instytucjami z innych gmin (64,20%)
- c. instytucjami z poziomu powiatu (62,50%)
- d. instytucjami wojewódzkimi (42,36%)

REKOMENDACJE DO MODELU I PRAKTYKI

- ✓ Model kooperacji powinien przede wszystkim wykorzystać już istniejący potencjał współpracy międzyinstytucjonalnej. Największy znajduje się w obszarze współpracy instytucji w ramach jednej gminy.
- ✓ Proces wzmacniania współpracy w gminie miejsko-wiejskiej powinien opierać się przede wszystkim na instytucjach tej gminy i być prowadzony przez pracowników tych instytucji, osoby zaangażowane w społeczność lokalną.
- ✓ Łatwiej jest usprawniać współpracę niż ją inicjować. Współpraca okazjonalna jest podejmowana z instytucjami poziomu gminnego. W ramach modelu warto zastanowić się w jaki sposób wzmocnić te relacje aby mogły przekształcić się we współpracę stałą.
- ✓ W kontekście badań należałoby podjąć refleksję nad rolą instytucji wojewódzkich w ramach budowanego modelu. Gminy w prawie 60% nie podejmują jakiegokolwiek współpracy z tymi instytucjami.

Dla pełniejszego rozumienia kooperacji warto przyrzeć się systemowi wsparcia formalnego i nieformalnego na rzecz rodzin, który wskazuje na ważne czynniki w budowaniu skutecznej współpracy pomocowej.

Badanie ilościowe CAPI/PAPI wśród interesariuszy systemu wsparcia formalnego i nieformalnego na rzecz rodzin dysfunkcyjnych na terenie województw Makroregionu II, N=825 ukazywało efekty kooperacji. Według ankietowanych współpraca przede wszystkim pozwala na sprawniejsze załatwienie spraw (47 wskazań, to jest 47%), a także wymianę wiedzy i doświadczeń (45 wskazań, to jest 45%). Obok korzyści dość często obserwowano także negatywne skutki, jakie wiążą się z załatwieniem spraw rodziny przez wiele instytucji – jest to zmniejszenie czasu na faktyczną pracę z rodzinami (7 wskazań, to jest 7%), a także chaos organizacyjny, brak spójności w planie działania z konkretną rodziną oraz realizacja sprzecznych ze sobą metod pracy z poszczególnymi rodzinami (po 1 wskazaniu, to jest po 5%). W badaniu pytano zarówno o pozytywne jak i negatywne skutki współpracy między instytucjami. Respondenci wskazywali głównie te pozytywne, marginalizując negatywne (np. chaos organizacyjny, czy realizację sprzecznych ze sobą metod pracy). Podkreślali, że współpraca przyczynia się przede wszystkim do zwiększenia skuteczności pomocy (60,44% wszystkich wskazań), łatwiejszego załatwiania spraw (55,83%) oraz wymiany wiedzy i doświadczeń (45,87%).

Jakie są efekty współpracy podejmowanej z innymi instytucjami?	N	Procent
Zwiększenie skuteczności pomocy	498	60,44%
Sprawniejsze załatwianie spraw	460	55,83%
Wymiana wiedzy i doświadczeń	378	45,87%
Łatwiejsza identyfikacja potrzeb	270	32,77%
Zwiększenie zakresu wsparcia możliwego do udzielenia rodzinom	244	29,61%
Komplementarność (uzupełnianie się) działań na rzecz poszczególnych rodzin	168	20,39%
Dostęp do wypracowanych standardów	156	18,93%
Mniej czasu na faktyczną pracę z rodzinami	39	4,73%
Brak spójności w planie działania z konkretną rodziną	25	3,03%
Wydłużenie czasu reagowania na pojawiające się problemy	23	2,79%
Realizacja sprzecznych ze sobą metod pracy z poszczególnymi rodzinami	21	2,55%
Chaos organizacyjny	16	1,70%

Badanie ilościowe CAPI/PAPI wśród interesariuszy systemu wsparcia formalnego i nieformalnego na rzecz rodzin dysfunkcyjnych na terenie województw Makroregionu II, N=825.

Jakie są efekty współpracy podejmowanej z innymi instytucjami?	N	Procent
Sprawniejsze załatwianie spraw	47	46,53%
Wymiana wiedzy i doświadczeń	45	44,55%
Zwiększenie skuteczności pomocy	21	20,79%
Zwiększenie zakresu wsparcia możliwego do udzielenia rodzinom	46	45,54%
Dostęp do wypracowanych standardów	20	19,80%
Łatwiejsza identyfikacja potrzeb	24	23,76%
Komplementarność (uzupełnianie się) działań na rzecz poszczególnych rodzin	23	22,77%
Mniej czasu na faktyczną pracę z rodzinami	7	6,93%
Realizacja sprzecznych ze sobą metod pracy z poszczególnymi rodzinami	3	2,97%
Wydłużenie czasu reagowania na pojawiające się problemy	9	8,91%
Brak spójności w planie działania z konkretną rodziną	45	44,55%

Badanie ilościowe CAPI/PAPI wśród interesariuszy systemu wsparcia formalnego i nieformalnego na rzecz rodzin dysfunkcyjnych na terenie województwa kujawsko-pomorskiego, N=101.

Dla respondentów istotna jest wymiana informacji. Badania jakościowe pokazały, że wymiana ta dotyczy głównie takich obszarów jak: klienci, którymi zajmują się różne instytucje, nowe rozwiązania, usługi świadczone w poszczególnych instytucjach, wprowadzanie rozwiązań prawnych i organizacyjnych oraz nieformalne informacje (jak

załatwić sprawę z danym urzędnikiem, czynniki wpływające na danego klienta, kogo warto poprosić o pomoc a od kogo się jej nie otrzyma itp.)

Katalog pozytywnych efektów współpracy można wykorzystać do promowania idei kooperacji.

REKOMENDACJE DLA MODELU I PRAKTYKI

- ✓ W modelu należy uwzględnić sposoby komunikacji między instytucjami.
- ✓ Pomocą w wymianie informacji o klientach są formularze diagnozy, pracy z przypadkiem i ewaluacja pracy.
- ✓ Warto przygotować konkretne przykłady w jaki sposób zwiększy się skuteczność pomocy, usprawnią procesy pomocy i wsparcia działających na terenie danej gminy i powiatu oraz historie klientów, rodzin, które zyskały na współpracy instytucji. Są istotne elementy w budowaniu motywacji do integracji.
- ✓ Nieformalnej wymianie informacji sprzyjają nieformalne spotkania pracowników różnych instytucji.
- ✓ Oprócz komunikacji ze środowiskiem zewnętrznym trzeba zadbać o podniesienie motywacji wśród pracowników instytucji (komunikowanie pozytywnych efektów wewnątrz instytucji – spotkania, opisy przypadków, dobre doświadczenia).

Czynniki ułatwiające współpracę nie różnicują się znacząco ze względu na typ instytucji. Można więc zastosować zunifikowane narzędzia do wszystkich instytucji. Kluczowy dla współpracy instytucji jest przepływ informacji. W badaniach jakościowych definiowano właściwy przepływ informacji w następujących kategoriach:

- szybkość uzyskiwania informacji
- poziom formalny informacji (jest różnica między informacjami formalnymi a nieformalnymi)

- uzyskiwanie odpowiednich informacji (rzetelne, sprawdzone, pogłębione, dostarczające wiedzy)
- dostępność informacji (np. ograniczenia związane z ochroną danych osobowych)

Ponad połowa badanych z województw Makroregionu II wskazała sprawny i właściwy przepływ informacji jako główny czynnik ułatwiający podejmowanie współpracy pomiędzy interesariuszami systemu wsparcia realizowanego na rzecz rodzin dysfunkcyjnych, a instytucjami publicznymi. Nieco mniejsze znaczenie zdaniem badanych ma kompetencja pracowników (46% wskazań). Badanie wskazało, jednak, że respondenci nie w pełni posiadają informacje dotyczące zadań realizowanych przez poszczególne instytucje.

Jakie czynniki Pana/Pani zdaniem mają wpływ na ułatwienie podejmowania współpracy z innymi instytucjami publicznymi?	N	Procent
Sprawny i właściwy przepływ informacji	480	58,25%
Kompetentni pracownicy	380	46,12%
Znajomość zadań realizowanych przez inne instytucje	225	27,31%
Dyspozycyjność i szybkość reakcji przedstawicieli innej instytucji	214	25,97%
Chęć niesienia pomocy	160	19,42%
Jedność celów w podejmowanych działaniach	149	18,08%
Konsekwencja i skuteczność w działaniu partnera	137	16,63%
Gotowość do podejmowania współpracy	107	12,99%
Wieloletnie doświadczenie i znajomość partnera	89	10,80%
Motywacja	77	9,34%
Osobiste poznanie partnera	75	9,10%
Częste osobiste spotkania	69	8,37%
Bliskość terytorialna do partnera	46	5,58%

Badanie ilościowe CAPI/PAPI wśród interesariuszy systemu wsparcia formalnego i nieformalnego na rzecz rodzin dysfunkcyjnych na terenie województw Makroregionu II, N=825.

W przypadku współpracy z podmiotami innymi niż instytucje publiczne realizującymi wsparcie na rzecz rodzin, najważniejszym czynnikiem ułatwiającym współpracę jest również sprawny i właściwy przepływ informacji (51% przypadków). Istotne znaczenie zdaniem badanych ma także kompetencja współpracowników (39% przypadków).

Jakie czynniki Pana/Pani zdaniem mają wpływ na ułatwienie podejmowania współpracy z innymi instytucjami publicznymi?	N	Procent
Sprawny i właściwy przepływ informacji	424	51,46%
Kompetentni pracownicy	319	38,71%
Znajomość zadań realizowanych przez inne instytucje	241	29,25%
Dyspozycyjność i szybkość reakcji przedstawicieli innej instytucji	211	25,61%
Chęć niesienia pomocy	184	22,33%
Jedność celów w podejmowanych działaniach	142	17,23%
Konsekwencja i skuteczność w działaniu partnera	129	15,66%
Gotowość do podejmowania współpracy	118	14,32%
Motywacja	98	11,89%
Wieloletnie doświadczenie i znajomość partnera	88	10,68%
Osobiste poznanie partnera	84	10,19%
Bliskość terytorialna do partnera	66	8,01%
Częste osobiste spotkania	59	7,16%

Badanie ilościowe CAPI/PAPI wśród interesariuszy systemu wsparcia formalnego i nieformalnego na rzecz rodzin dysfunkcyjnych na terenie województw Makroregionu II, N=825.

Badania ukazały również konieczność diagnozy pracowników pod kątem kompetencji do pracy z klientami – zarówno tych, które są ich zasobami jak i tych, które wymagają wzmocnienia.

Dobłą praktyką byłoby ustalanie przez kierownika jednostki (lub w powiecie) indywidualnego planu rozwoju pracownika, w którym planowane byłyby szkolenia, samodoskonalenie: lektury, wizyty w instytucjach specjalistycznych (np. ośrodek terapii uzależnień, szkoła specjalna) Istnieje konieczność stworzenia wspólnych narzędzi diagnostycznych dla pracowników instytucji pomocowych.

Zmiana postaw rodzin jest trudniejsza do osiągnięcia i wiąże się zarówno z tradycyjnym postrzeganiem pomocy społecznej przez klientów jak i instytucjonalnego wymiaru pracy pomagaczy. Istotnym czynnikiem, który nie ułatwia współpracy jest małe zaufanie klientów do wszelkich instytucji (może to być spuścizna okresu komunistycznego).

REKOMENDACJE DO MODELU I PRAKTYKI

- ✓ Dobrą praktyką jest opracowanie mapy zasobów z perspektywy problemów (nie instytucji). Przy współudziale użytkowników można przygotować projekt społeczny: poznajemy naszą gminę, tworzymy mapę zasobów i pomocy.
- ✓ Istotne są spotkania, gdzie każda z instytucji może zaprezentować swoje działania (na każdym spotkaniu 2-3 instytucje). Można także zorganizować dzień pomocy w społeczności lokalnej (np. przy okazji festynu), na którym poszczególne instytucje prezentują swoją ofertę.
- ✓ W modelu można zaproponować narzędzia współpracy oparte na rozwiązaniach informatycznych, np. Trello. Prostem rozwiązaniem jest przygotowanie współdzielonego kalendarza dotyczącego harmonogramu odwiedzin u danego klienta, a podłączonego do kalendarzy profesjonalistów opiekujących się klientem w różnych instytucjach.
- ✓ Spotkania w zespołach tematycznych dotyczących danego problemu/klienta pozwala w sposób łatwiejszy na omówienie danego przypadku i ustalenie wspólnego planu
- ✓ Ustalenie wspólnych narzędzi (formularze diagnostyczne, plan pracy z klientem, monitorowanie pracy z klientem) pozwoli na oszczędność czasu, ale także wypełnienie oczekiwań dotyczących informacji jakie powinny otrzymywać poszczególne instytucje.
- ✓ W ramach projektu można stworzyć „biblioteczkę” pracownika socjalnego – książki, artykuły kształtujących kompetencje do pracy z rodzinami.
- ✓ W instytucjach na poziomie gminy można stworzyć wspólne narzędzie badania kompetencji do pracy z klientami, którego wyniki będą znane we wszystkich instytucjach (można wymieniać się zasobami) – przy projektowaniu narzędzia można zacząć od bardzo prostej ankiety (na czym się znasz, jakie skończyłeś szkolenia, kursy, co potrafisz).
- ✓ W modelu można zaplanować aktywności „ocieplające” wizerunek instytucji pomocowych. Warto także przeprowadzić akcję np. jak pomagaliśmy z historiami realnych osób. prezentować sylwetki pracowników instytucji np. na lokalnych portalach.

Praca z rodzinami dysfunkcyjnymi stanowi wyzwanie, dlatego ważne jest by w oparciu o doświadczenia praktyków wyodrębnić czynniki, które mają wpływ na **ułatwianie pracy z rodzinami dysfunkcyjnymi?**

W opinii przedstawicieli instytucji, organizacji i osób świadczących wsparcie na rzecz rodzin dysfunkcyjnych w województwach Makroregionu II, czynniki mające największe znaczenie dla jakości udzielonej pomocy to przede wszystkim kompetencja pracowników udzielających wsparcia rodzinom (55% przypadków) oraz odpowiednia diagnoza problemu rodziny obejmowanej wsparciem (40% przypadków).

Jakie czynniki Pana/Pani zdaniem mają wpływ na ułatwianie pracy z rodzinami dysfunkcyjnymi?	N	Procent
Kompetencje pracowników	450	54,61%
Odpowiednia diagnoza problemu	332	40,29%
Postawa rodziny	330	40,05%
Szybkość reakcji	276	33,50%
Odpowiednia liczba pracowników	210	25,49%
Wiedza o działaniach innych instytucji	173	21,00%
Zaangażowanie innych instytucji	146	17,72%
Wypracowane standardy pracy z rodziną	93	11,29%
Aktywna polityka społeczna w gminie	70	8,50%
Sposób dokumentowania pracy z rodziną	48	5,83%
Rozwiązania systemowe dotyczące pomocy rodzinie	47	5,70%
Wykorzystanie wystandaryzowanych narzędzi	31	3,76%
Aktywna polityka społeczna w regionie	15	1,82%
Aktywność i mobilizacja partnerów lokalnych	12	1,46%

Badanie ilościowe CAPI/PAPI wśród interesariuszy systemu wsparcia formalnego i nieformalnego na rzecz rodzin dysfunkcyjnych na terenie województw Makroregionu II, N=825.

Równie istotnymi czynnikami są **czynniki utrudniające podejmowanie współpracy**. Zdaniem pracowników instytucji pomocowych z Makroregionu II najistotniejszą barierą współpracy jest nadmiar obowiązków (420 wskazań, to jest 51%). Istotnym czynnikiem utrudniającym podejmowanie współpracy jest także zbyt duża biurokratyzacja

(43% przypadków). Do ważnych elementów należą także: zbytnia formalizacja kontaktu, brak zrozumienia z innymi osobami ze względu na wykonywanie różnych zawodów oraz niechęć pracowników do współpracy.

Jakie Pana/Pani zdaniem czynniki mogą utrudniać podejmowanie współpracy?	N	Procent
Zbyt duża biurokratyzacja	39	38,61%
Konflikty interpersonalne	26	25,74%
Niechęć osób, pracowników mojej instytucji/organizacji do współpracy	23	22,77%
Brak zrozumienia z innymi osobami ze względu na wykonywanie różnych zawodów, pełnienie różnych ról	21	20,79%
Niechęć osób, pracowników z innych instytucji, z którymi mogłaby być nawiązana współpraca	20	19,80%
Zbytnia formalizacja kontaktu (konieczność wysyłania pism w celu uzyskania odpowiedzi na pytanie vs. osobiste ustalenie odpowiedzi)	20	19,80%
Zapisy prawa	20	19,80%
Praca w innych godzinach niż partnerzy, co utrudnia codzienny kontakt	13	12,87%
Trudność w porozumieniu się instytucji: mojej i partnerskiej	12	11,88%
Brak finansowania np. posiedzeń grup roboczych	6	5,94%

Badanie ilościowe CAPI/PAPI wśród interesariuszy systemu wsparcia formalnego i nieformalnego na rzecz rodzin dysfunkcyjnych na terenie województwa kujawsko-pomorskiego, N=101.

Według ankietowanych, najważniejszą barierą współpracy jest zbyt duża biurokratyzacja (39 wskazań, to jest 39%). Istotnymi czynnikami utrudniającymi podejmowanie współpracy są także konflikty interpersonalne (26 przypadków), niechęć pracowników z badanej instytucji (23 wskazania) oraz brak zrozumienia z innymi osobami ze względu na wykonywanie różnych zawodów (21 wskazań).

REKOMENDACJE DLA MODELU I PRAKTYKI

- ✓ Współpraca instytucji musi prowadzić do zmniejszenia, a nie zwiększenia obciążenia (czas, zadania, zaangażowanie) poszczególnych pracowników przy jednoczesnym podniesieniu ich efektywności
- ✓ Na początku warto określić cele wdrażania modelu (w idealnej sytuacji mierzalne), w tym zmniejszenie obciążenia poszczególnych pracowników
- ✓ Warto zastanowić w jaki sposób współpraca może wpłynąć na zwiększenie obowiązków pracownika i jak uniknąć takiego procesu
- ✓ Identyfikacja zadań powielanych przez wszystkie instytucje pozwoli na wyeliminowanie dublowanych czynności (np. wpisywanie kolejny raz danych osobowy, przepisywanie ustaleń innych instytucji)
- ✓ Instytucje na terenie jednej gminy, powiatu powinny być postrzegane jako system i np. diagnoza powinna być przeprowadzana przez poszczególne instytucje jedynie w zakresie ich działania (na koniec otrzymujemy pełną diagnozę z perspektywy różnych instytucji) lub jest jedno miejsce, w którym diagnozują specjaliści z poszczególnych instytucji.
- ✓ Wydaje się, że powinno podkreślać się profesjonalizm poszczególnych służb i działanie na rzecz klienta niezależnie od relacji międzyludzkich. Jednakże jak pokazują badania jest to istotny element ułatwiający lub uniemożliwiający współpracę. Warto wdrożyć procesy, które ułatwią nawiązywanie relacji. Dobrą praktyką jest np. raz na miesiąc spędzenie jednego dnia w innej instytucji (pracownik socjalny jeden dzień pracuje na komisariacie. szkole. ośrodku leczenia uzależnień)

Kluczowym dla podejmowania współpracy międzyinstytucjonalnej na rzecz rodziny jest rozumienie specyfiki tej pracy, ujętej także przez pryzmat problemów występujących w rodzinach. **Do najważniejszych problemów, według pracowników organizacji pomocowych, zaliczyć można problemy:** z uzależnieniami, finansowe, z motywacją do zmian, opiekuńczo-wychowawcze oraz socjalne. W przypadku przedstawicieli rodzin jako

kluczowe wskazywano na problemy: finansowe, socjalne, zawodowe, z uzależnieniami oraz zdrowotne.

Z jakimi problemami zmagają się rodziny? Kategoria problemów	Średnia ocena natężenia występowania problemu
problemy z uzależnieniami	3,09
problemy finansowe	3,04
problemy związane z motywacją do zmiany	3,00
problemy opiekuńczo-wychowawcze	2,90
problemy socjalne (mieszkanie)	2,86
problemy zawodowe	2,74
problemy związane z codziennym funkcjonowaniem rodziny (organizacja życia, czas wolny rodziny)	2,64
problemy zdrowotne (w tym psychiczne)	2,60
problemy związane z przemocą w rodzinie (różne rodzaje)	2,50
problemy z prowadzeniem gospodarstwa domowego	2,49
problemy edukacyjne	2,49
problemy relacyjne rodziców	2,40
problemy związane ze środowiskiem życia	2,21
problemy z prawem	2,13
zdarzenia losowe i sytuacje kryzysowe	1,79
ochrona macierzyństwa	1,72

Badanie ilościowe CAPI/PAPI wśród interesariuszy systemu wsparcia formalnego i nieformalnego na rzecz rodzin dysfunkcyjnych na terenie województw Makroregionu II, N=825.

Kategoria problemów	Średnia ocena natężenia występowania problemu
problemy finansowe	3,44
problemy socjalne (mieszkanie)	3,03
problemy zawodowe	2,99
problemy z uzależnieniami	2,92
problemy zdrowotne (w tym psychiczne)	2,82
problemy opiekuńczo-wychowawcze	2,79
problemy związane z motywacją do zmiany	2,78
problemy związane z codziennym funkcjonowaniem rodziny (organizacja życia, czas wolny rodziny)	2,74
problemy edukacyjne	2,66
problemy relacyjne rodziców	2,59
problemy z prowadzeniem gospodarstwa domowego	2,57
problemy związane z przemocą w rodzinie (różne rodzaje)	2,48
problemy związane ze środowiskiem życia	2,42
problemy z prawem	2,39
zdarzenia losowe i sytuacje kryzysowe	2,29
ochrona macierzyństwa	2,16

Badanie ilościowe CAPI/PAPI wśród przedstawicieli rodzin z województw Makroregionu II, N=2457.

W obliczu tych problemów warto przyjrzeć się temu w jaki sposób klienci wchodzi w system. Wsparcie na rzecz rodzin dysfunkcyjnych realizowane jest najczęściej w konsekwencji samodzielnego zgłoszenia się do instytucji osoby, która pomocy potrzebuje (79% przypadków). W województwach Makroregionu II często (62% przypadków) problemy zgłaszane przez inną, niezależną osobę lub zgłoszenia tego dokonują pracownicy innych, współpracujących instytucji (58% wskazań).

W jaki sposób nawiązywana jest relacja z osobami, obejmowanymi wsparciem?	N	Procent
Samodzielne zgłoszenie się po pomoc	653	79,25%
Zgłoszenia potrzeby przez inną, niezależną osobę	517	62,74%
Zgłoszenia potrzeby przez inną, współpracującą instytucję/organizację	476	57,77%
Anonimowe zgłoszenie potrzeby (np. e-mail, poczta, telefon)	263	31,92%
Inny sposób	77	9,34%

Badanie ilościowe CAPI/PAPI wśród interesariuszy systemu wsparcia formalnego i nieformalnego na rzecz rodzin dysfunkcyjnych na terenie województw Makroregionu II, N=825

REKOMENDACJE DLA MODELU I PRAKTYKI

- ✓ Potrzebne są narzędzia, które pozwolą mu na delegowanie zdiagnozowanych problemów do właściwych instytucji.
- ✓ Ośrodek musi być wyposażony w narzędzia informacyjne dotyczące wszystkich służb i miejsc pomocy w danej społeczności lokalnej.
- ✓ Ośrodek pomocy społecznej może stać się punktem informacyjnym (brokerem) dotyczącym możliwości uzyskania pomocy i wsparcia na terenie gminy, powiatu czy województwa (punkt obsługi mieszkańca).
- ✓ Konieczny jest przepływ informacji z innych instytucji o sytuacjach, które mogą wymagać interwencji (ośrodek jest punktem, do którego trafiają wszystkie zgłoszenia i to ośrodek je weryfikuje) Mało aktywna postawa OPS może prowadzić do stworzenia relacji klient (biorca wsparcia, usługi) – OPS (dostawca usługi) gdzie brakuje miejsca na relację wspierającą. Z drugiej strony pomoc oferowana jest tym osobom, które tego sobie życzą i po nią się zgłaszają.

Kooperacja przyjmuje zazwyczaj system modelowy i daje się określić w oparciu o jej strukturę. Przyjrzyjmy się możliwym rozwiązaniom. Poniżej zostaną zaprezentowane trzy

przykładowe modele (zintegrowany, koordynowany i sieciowy) oraz przykład (jako czwarta wersja modelu) możliwości wdrażania i skalania różnych modeli.

A. Model zintegrowany

Jednym z zaproponowanych modeli jest model zintegrowany, znany w literaturze jako model „pod jednym dachem”.

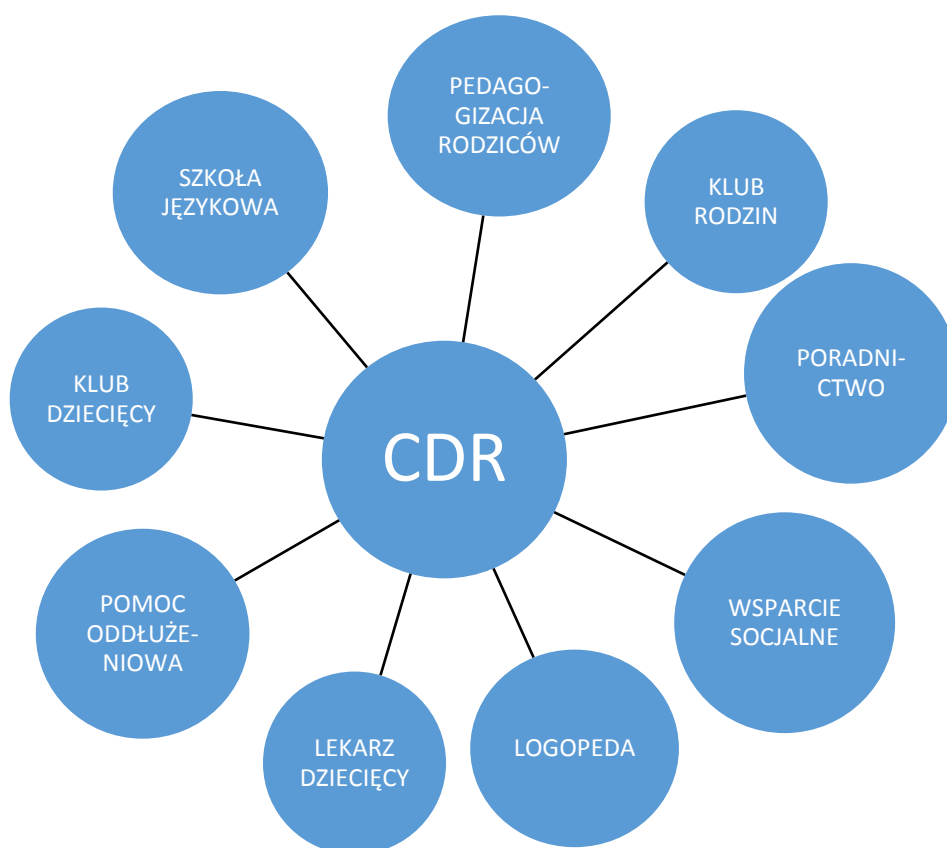
„W modelu <pod jednym dachem> wszystkie instytucje i usługi umieszczone są w jednym budynku lub jest to kompleks budynków, w których zachodzi nie tylko integracja merytoryczna, ale także architektoniczna. Dla klientów oznacza to swobodny dostęp do wielu usług w jednym miejscu bez konieczności przemieszczania się do innych lokali rozsianych w całej miejscowości. Model ten pozwala także na rzeczywiste integrowanie różnych działań podejmowanych na poziomie społeczności lokalnej”¹

¹ T. Biernat, J. Przeperski, *Zintegrowane wsparcie rodziny w środowisku lokalnym: Centrum dla Rodzin*, Toruń 2015, s.62

B. Model koordynowany

Kolejny proponowany model – model koordynowany – mógłby funkcjonować zarówno na poziomie powiatowym (z filiami w poszczególnych gminach), jak również w całości w poszczególnych gminach. W tym modelu Gminne Centrum Pomocy Rodzinie staje się punktem pierwszego kontaktu, będąc jednocześnie punktem koordynacyjnym dla rodzin z danej społeczności lokalnej. Centrum oferuje opiekę i koordynuje działania na rzecz rodziny. „Osoba odpowiedzialna za rodzinę ustala z nią i poszczególnymi instytucjami plan wsparcia. Poprzez przydzielonego opiekuna i koordynację centrum przypadek jest prowadzony zgodnie z planem, choć w jego realizację jest angażowanych wiele instytucji oferujących szeroki wachlarz usług”.²

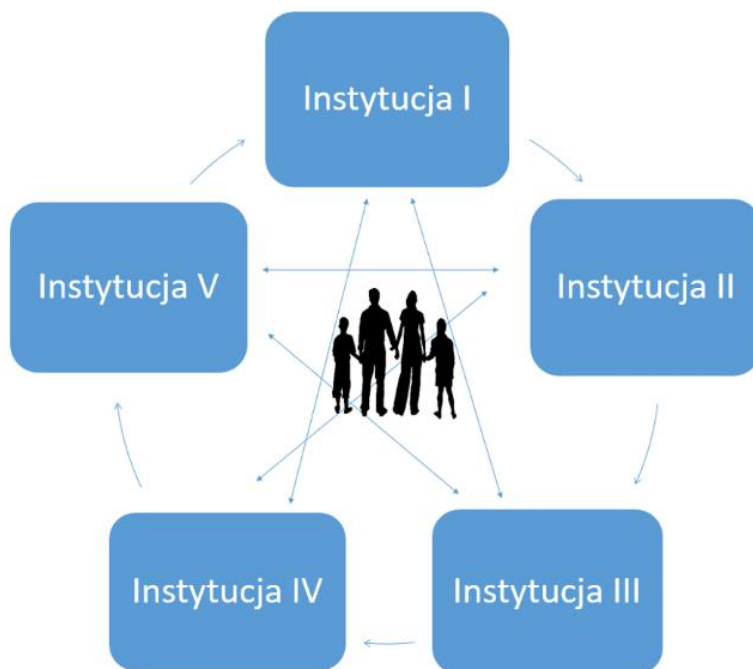

C. Model sieciowy

Trzeci model ściśle opiera się na aktualnym systemie pracy, współpracy i działania instytucji pomocowych w Polsce. Model sieciowy zakłada ulepszenie dotychczasowego

² Ibidem, s. 62-63

funkcjonowania w zakresie pomocy społecznej. Różne instytucje współpracują między sobą w zależności od potrzeb. Rozwiązują zaistniały problem dotychczasowymi metodami i sposobami.

D. Model mieszany – przykład

Kolejny przykład pokazuje możliwość mieszania modeli, wykorzystywania dobrych praktyk wypracowanych w gminie, a także bierze pod uwagę warunki lokalowe czy finansowe danej gminy. W tym modelu (przykładowo) część usług może być zintegrowana „pod jednym dachem” a część działać w systemie sieciowym.

Są to przykładowe modele, które można wdrażać w zależności od potrzeb lokalnych i instytucjonalnych.

2. Założenia modelu kooperacji pomiędzy instytucjami pomocy i integracji społecznej, a podmiotami innych polityk sektorowych w gminach miejsko-wiejskich

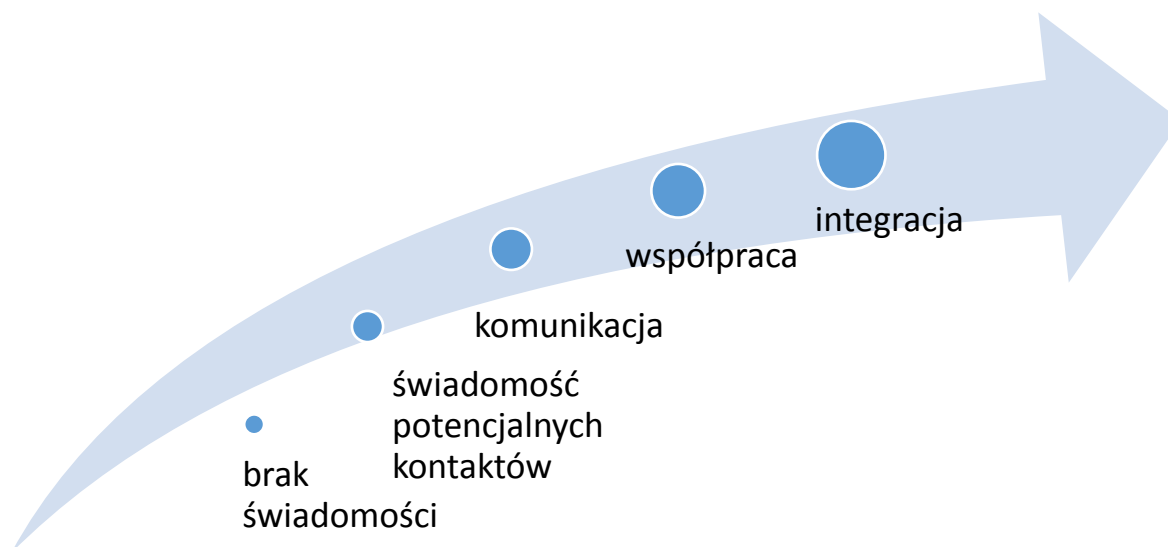
2.1. Współpraca międzyinstytucjonalna

Wypracowany model zakłada bardzo szeroką i wielokierunkową współpracę międzyinstytucjonalną. Zaczynając od współpracy między władzami różnych szczebli samorządu, poprzez współpracę instytucji funkcjonujących na terenie powiatu i gminy, ich pracownikami, a na współpracy z osobą/rodziną/grupą społeczną wymagającymi wsparcia kończąc. W każdym z tych obszarów współpraca jest dwukierunkowa. Dodatkowo wdrażanie modelu zaczyna wnikliwa diagnoza tej współpracy. Identyfikuje jej słabe i mocne strony, określa charakter. Celem jest nawiązanie współpracy podmiotów i dojście do etapu zintegrowanych działań na rzecz mieszkańców.

Ten element struktury jest jednym z najważniejszych z punktu widzenia założeń modelu. Instytucje pracujące nad danym zagadnieniem opierają się na wspólnie wypracowanych celach, regułach decyzyjnych, zadaniach oraz działaniach. Często angażują czas swoich pracowników, a także środki własne. Zależności między nimi mogą być czasowe zależnie

od sytuacji i formy partnerstwa. W modelu dążymy do tego, by instytucje współpracowały w sposób ciągły, co ma zwiększyć efektywność ich działań.

Podstawową kwestią jest określenie na jakim poziomie współpracy znajdują się instytucje obecnie:

- Brak świadomości. To poziom, w którym instytucje nie współpracują, co więcej nie mają nawet świadomości możliwości współpracy z innymi. Kontakty są bardzo mocno ograniczone, większość czynności organizacja wykonuje sama.
- Świadomość potencjalnych kontaktów. To poziom, w którym instytucja wie, że może podejmować współpracę z innymi, jednak nie robi tego lub robi jedynie w minimalnym stopniu.
- Komunikacja. To poziom, w którym pojawia się realna współpraca oparta na luźnych zasadach. Celem i podstawą takiego partnerstwa jest głównie wymiana informacji i doświadczeń. Członkowie mogą przystępować i występować z partnerstwa bez większych problemów z racji tego, że nie angażują się mocno w działania. Modele procesów i struktury są raczej nieformalne. Pracownicy instytucji w ramach komunikacji tworzą swoiste sieci przepływu informacji, dzielą się doświadczeniami, wypracowanymi rozwiązaniami, dobrymi praktykami.
- Współpraca. Jest to poziom, gdzie instytucje łączą bliższe związki wykraczające poza wymianę informacji i doświadczeń. Członkostwo w takim partnerstwie jest bardziej

stabilne, ponieważ wymaga ono wkładu pewnych środków. Następuje większa formalizacja działań. Z racji prowadzenia wspólnych działań, każda instytucja musi zgodzić się na pewną utratę autonomii, co może wpłynąć na jej wewnętrzne zasady. Każdy z członków tego typu partnerstwa poświęca na jego rzecz pewną część swoich zasobów, czasu, personelu, funduszy, urządzeń.

- Integracja. Instytucje członkowskie są ściśle powiązane. Cel ich działania jest bardziej konkretny, dalekosiężny. Członkostwo jest bardzo stabilne. Dużą uwagę przywiązuje się do instytucji wstępujących lub występujących z partnerstwa, ponieważ zmiany w tej strukturze mają znaczenie dla funkcjonowania. Następuje duża formalizacja działań, często pojawiają się wspólne dokumenty prawne. Każda instytucja członkowska oddaje dużą część swojej autonomii. Zaangażowanie środków jest bardzo duże. Poszczególne instytucje wspólnie planują konkretne działania i usługi.

We współpracy liczy się dialog, wspólne działania, cele, wartości zasady. Warto przy tym pamiętać, że podstawą całego systemu są pojedyncze jednostki oraz ich nastawienie i motywacja do pracy. Są to elementy, które również warto rozpoznać i poddać analizie. Narzędzia pomocne do tego znajdują się w Bazie Narzędzi.

2.2. Standaryzacja i upraszczanie

Ważnym elementem modelu będzie uzgodnienie współpracy między instytucjami, w szczególności **w zakresie wymiany danych** o osobach/rodzinach i grupach zgłaszających potrzeby, które są niezbędne do określenia celu pomocy i skutecznego udzielenia wsparcia. Uzgodnienia w tym zakresie powinny zostać dokonane na spotkaniu z osobami kierującymi instytucjami/podmiotami i mogą mieć odzwierciedlenie w zapisach deklaracji współpracy/porozumienia. Ważne jest, aby osiągnięty został konsensus w tym zakresie, a wdrożone sposoby komunikacji były jednakowe dla wszystkich uczestników kooperacji, ograniczały biurokrację i bazowały na ścisłym, mniej formalnym i uproszczonym kontakcie. Innym elementem współpracy jest **ustalenie kompetencji i zadań** dla poszczególnych instytucji i podmiotów zaangażowanych w kooperację. Zapobiegnie to dublowaniu działań, wskaże standard postępowania, zwiększy skuteczności pomocy, uzupełni wsparcie. W tym

celu konieczna jest wymiana informacji na temat zadań realizowanych przez inne instytucje w gminie i powiecie.

2.3. Wartości

Instytucje działające w ramach systemu usług społecznych powinny kierować się podobnymi zasadami, mimo że w zależności od profilu działania mogą się różnić oraz przekładać na cele i misję placówki. Przykład: instytucje skupione na pomocy dzieciom i takie skupione na aktywizacji seniorów, chociaż oparte na jednakowych wartościach, mogą kłaść nacisk na jakieś kluczowe z ich punktu widzenia. Wśród przykładowych wartości leżących u podstaw działań pracowników instytucji pomocowych można wyróżnić:

2.3.1. Wartości odnoszące się do pracy z klientem

Zaangażowanie klienta w pracę nad zmianą – zasadą związaną z ideą empowermentu jest zaangażowanie klienta w proces zmian. Opiera się ona na przekonaniu, że klient jest w stanie wprowadzić określone zmiany w swoim życiu. Zachęcenie klienta do samodzielnych działań, branie jego zdania pod uwagę przy planowaniu kolejnych kroków sprawia, że czuje się on doceniony, chętniej udziela się, a wypracowane efekty utrzymują się dłużej.

Zasada pomocniczości – objęcie rodziny usługami pomocy społecznej powinno nastąpić, wówczas, kiedy rodzina nie jest w stanie zaspokoić swoich potrzeb. Inaczej mówiąc, najpierw działania naprawcze powinna podjąć sama rodzina, doświadczająca trudności, jeśli sobie nadal nie radzi powinna czerpać zasobów np. dalszych krewnych, dopiero kiedy okaże się, że nie ma innej możliwości, działania powinny podjąć jednostki pomocy społecznej.

Zasada podmiotowości osoby i rodziny – każda osoba traktowana jest jako odrębna jednostka, która może prowadzić własne działania, podejmować samodzielne decyzje. Jest podmiotem oddziaływań a nie jego przedmiotem, nie można narzucić jej sposoby postępowania, sama musi decydować o sposobie rozwiązywania trudności.

Familiocentryzm – jest podejściem określającym relacje klienta /pacjenta/ podopiecznego/ ucznia i jego rodziny znajdujących się w sytuacji problemowej oraz systemu opieki, pomocy i wsparcia. Podejście to wskazuje na centralne miejsce rodziny w życiu każdego człowieka oraz systemu opieki, pomocy i wsparcia. Charakteryzuje się spostrzeganiem rodziny w kategoriach zasobów i silnych stron, a także wyposażeniem jej w taką wiedzę i umiejętności, która pozwoli na podejmowanie przez jej członków właściwych decyzji w swoich sprawach. Rodzina jest traktowana jako kategoria centralna i wszystkie prowadzone działania są nakierowane na jej dobro. W szerszym kontekście familiocentryzm opiera się na założeniu, że istota ludzka może być zrozumiana i wspomagana jedynie w kontekście bliskich i znaczących systemów ludzkich, których sama jest częścią, a najważniejszym z tych systemów jest właśnie rodzina. Widać tutaj główną różnicę między pajdocentryzmem a familiocentryzmem. W pierwszym podejściu widać silne skupienie

na dziecku i kierowanie się wyłącznie jego dobrem, często rezygnując z pracy na rzecz utrzymania całej rodziny. W drugim z wymienionych podejść błędem logicznym wydaje się rozdzielenie dziecka i rodziny, jako dwóch niezależnych podmiotów.

Zasada akceptacji – poszanowanie dla swobody wyboru wartości i celów życiowych klienta.

Zasada poufności – respektowanie prywatności i nieujawniania informacji uzyskanych od osoby bez jej wiedzy i zgody osobom trzecim.

2.3.2. Zasady odnoszące się do współpracy instytucji

Zasada udostępniania zasobów – instytucje, które zdecydowały się działać wspólnie na rzecz danej społeczności powinny dzielić się zasobami, udostępniać je sobie, prowadzić działania wspólne.

Zasada współodpowiedzialności za proces zmiany – instytucje, które zdecydowały się działać wspólnie na rzecz danej społeczności powinny mieć świadomość tego, że od momentu podjęcia współpraca dzieli odpowiedzialność za podejmowane działania. Przedstawiciele razem podejmują pewne decyzje oraz działania, odpowiadają więc za nie wspólnie.

Dopasowanie do sytuacji i warunków – współpracujące ze sobą instytucje powinny na bieżąco badać rozwój sytuacji w gminie, tak by wykorzystywać pojawiające się szanse lub już na samym początku niwelować pojawiające się zagrożenia. Ważne jest też korzystanie z dostępnych zasobów, np. technologicznym, dzielenie się rozwiązaniami za pomocą stron internetowych czy istniejących baz jest działaniem pożądanym.

Wspólne cele i zadania – organizacje podejmując współpracę na danym terenie wspólnie wyznaczają kolejne cele, jakie chcą realizować oraz zadania, których mają się podjąć. Warto zwrócić uwagę na zasoby poszczególnych instytucji i ich rolę we wspólnych działaniach, w zależności od profilu działań propozycje instytucji mogą się od siebie różnić. Ważne jest, żeby czerpać z różnic między instytucjami i wykorzystywać je na korzyść przyszłych planów.

Zasada obiektywizmu – ta zasada podobnie jak poprzednia odnosi się zarówno do pracy z rodziną jak też szeroko pojętej współpracy z innymi instytucjami, według niej rozpoznanie sytuacji powinno odbywać się na podstawie profesjonalnej wiedzy, nie powinno się dokonywać osądów podczas analizy sytuacji.

2.4. Zasada empowermentu jako kluczowa zasada pracy z rodziną i instytucją.

2.4.1. Empowerment w pracy z rodziną

Empowerment to upoważnienie, uprawnienie, umożliwienie, upodmiotawianie, wzmacnianie, umacnianie jednostki. Podstawowym kierunkiem w tym podejściu w pracy z rodziną jest bazowanie na jej zasobach. Celem pracy jest odzyskanie przez klienta możliwości kontroli nad własnym życiem, by osiągać nowe cele. Istota działań sprowadza się do tego, aby jednostka (lub rodzina) spojrzała na siebie i otaczającą ją rzeczywistość z innej perspektywy. Mają one pomóc zobaczyć i rozpoznać swoje mocne strony, posiadane zdolności i umiejętności po to, aby zapoczątkować proces zmian. Pracownik socjalny towarzyszy klientowi, aby ten sam ponownie przeorganizował swoje życie. Według empowerment klient postrzega siebie jako jednostkę znajdującą się w trudnej sytuacji, ale że dysponuje ukrytymi i niewykorzystywanymi siłami i możliwościami zmiany własnego życia, tak aby był samodzielny życiowo. Idea wzmacniania sił wskazuje, że najważniejszym wymiarem pracy socjalnej jest poszukiwanie sposobów zaspokojenia różnorodnych potrzeb klientów. Jako jeden ze sposobów realizacji takiego założenia Andrzej Olubiński wskazuje wzmacnianie ludzkiego potencjału i rozwój kompetencji klientów³. Dodaje on także, że „przedmiotem pracy socjalnej są nieujawnione lub źle ukierunkowane siły społeczne środowiska, które stać się mogą czynnikami pozytywnej jego przebudowy”. W stwierdzeniach tych odnajdujemy odwołanie do przywołanej idei sił społecznych autorstwa Heleny Radlińskiej⁴. Autorka pod pojęciem tym rozumiała „zespół określonych czynników i wartości funkcjonujących w środowisku, w postaci jednostkowych lub

³ A. Olubiński, *Praca socjalna: aspekty humanistyczne i pedagogiczne: teoria i praktyka*, wyd. Akapit, Toruń 2004

⁴ J. Szczepkowski, *Praca socjalna – Podejście Skoncentrowane na Rozwiązywaniach*, (wyd.) Akapit, Toruń, 2010

zbiorowych, jawnych lub ukrytych uzdolnień wyrażających się w pozytywnym działaniu”. O wzmacnianiu zdolności mowa jest także w aktualnie obowiązującej Ustawie o pomocy społecznej (art. 6, pkt 12, Ustawa o pomocy społecznej): praca socjalna – działalność zawodową mającą na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi⁵. Z tak rozumianą funkcją pracy socjalnej wiąże się przeświadczenie o potencjalnych zdolnościach klientów do radzenia sobie z własną sytuacją i możliwościach podejmowania przez nich odpowiedzialnych wyborów. Kluczową kwestią pozostaje budowanie poczucia podmiotowości klientów oraz ich sprawczości.

Cechą działań skupionych na wzmacnianiu klienta jest wysoki poziom szacunku i uznania podmiotowości ludzi zgłaszających się do jednostek sektora usług społecznych. Większe skupienie na ich potrzebach, „wsluchanie się” w ich stanowisko, ich cele. Oczywiście podejście zbudowane na empowermentcie nie jest niezawodnym czy uniwersalnym środkiem do efektywnej pracy z klientem, jednak włącza nowe techniki i sposoby pracy. Warto pamiętać, że każde działanie powinno być dostosowane do indywidualnych potrzeb klienta. Podejście Skoncentrowane na Rozwiązaniach stosowane z powodzeniem w innych krajach, takich jak Ameryka, Australia, Wielka Brytania czy Holandia, w Polsce jest mniej popularne. W naszym kraju możliwości wprowadzenia takiego modelu są ograniczone zakresem stosowania pracy socjalnej w Ośrodkach Pomocy Społecznej, ugruntowanym w tradycji wykonywania zawodu pracownika socjalnego jako administratora zasiłków, a także regulacjami prawnymi⁶. Elementarne założenia oraz techniki tej metody są obecne pośród innych metod wykorzystywane przez praktyków różnych profesji, czy to w pracy terapeutycznej, socjalnej, w praktyce coacha, superwizora czy trenera, często w sposób nieświadomy. Chociaż coraz więcej słyszy się o wzmacnianiu potencjału klientów to niestety duża część pracowników nadal działa wyłącznie na podstawie tradycyjnego modelu.

⁵ Ustawa z dnia 12 marca 2014 o pomocy społecznej,
<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20040640593/U/D20040593Lj.pdf> [data dostępu: 30.01.2019].

⁶ L. Miś, *Konstruowanie pracy socjalnej skoncentrowanej na rozwiązaniach. Wprowadzenie*, „Zeszyty Pracy Socjalnej”, Zakład Wydawniczy Nomos Kraków 2008, nr 14

2.4.2. Empowerment w odniesieniu do społeczności lokalnych

W odniesieniu do społeczności empowerment może oznaczać proces angażowania mieszkańców w podejmowanie decyzji dotyczących miejscowości, bądź gminy, z której pochodzą, umożliwienie im brania odpowiedzialności za część działań, przekłada się to na świadomość obywatelską, poczucie przynależności, wzrost ilości samodzielnych inicjatyw, integrację. Przydane może być określenie stanu obecnego oraz stanu oczekiwanego, idealnego.

Jest to moment, w którym porównujemy sytuację zastaną z sytuacją idealną. Warto przeanalizować poziom wsparcia i empowermentu jakie teraz są kierowane ku mieszkańcom. Warto odpowiedzieć sobie na pytania: Czy instytucje oraz władza dają możliwość prowadzenia samodzielnych inicjatyw? Czy wspierają je, czy w jakiś sposób utrudniają? Czy istnieje fundusz, z którego można uzyskać pieniądze na realizację jakiś działań prospołecznych? Jak wygląda sytuacja prawna, czy składanie wniosków o projekty jest proste, czy wiąże się z dużym poziomem biurokracji? Oczywiście tych pytań może pojawić się więcej, kluczem jest jednak poziom wsparcia ze strony instytucji i władz, a także poziom łatwości z jaką można realizować kolejne działania. Pomocna tutaj może okazać się wcześniej prezentowana skala, zamiast stopnia zaangażowania społeczności tym razem będzie ona mierzyła jednak poziom empowermentu, (1) będzie oznaczać jego brak, utrudnione dojście

do realizacji określonych inicjatyw, wiele czynników hamujących rozwój oddolnych inicjatyw, a (6) duże uproszczenie procedur, łatwość w nawiązywaniu kontaktów z władzą czy instytucjami, ich szeroko rozumiane wsparcie (dzielenie się informacjami, doświadczeniem, miejscem, funduszami). Podobnie jak w przypadku pierwszego czynnika warto określić poziom, który teraz reprezentuje gmina, oraz taki do jakiego chce ona dojść, oraz warunki przesunięcia się z poziomu na poziom.

Kolejny element to konsultacje ze społecznością lokalną i delegowanie na nią pewnych zadań. Dostosowanie się do pewnych zasad, unormowań prawnych jest dużo łatwiejsze, kiedy mamy wpływ na proces ich tworzenia, możemy przedstawić swoje argumenty za i przeciw. Tak samo w gminie mieszkańcy chętniej będą przestrzegać reguł ustalanych wspólnie, a dzięki ich zaangażowaniu mogą otworzyć się na nowe formy działalności, np. podczas spotkania w gminie, oprócz tematy wiodącego mogą proponować swoje rozwiązania, swoje inicjatywy. Konsultacje z mieszkańcami i delegowanie na nich pewnych zadań wiąże się z ideą empowermentu, ponieważ im więcej ludzie mają do powiedzenia, im bardziej daje im się szanse skorzystania z głosu, tym bardziej prawdopodobne, że się zaangażują. Warto sprawdzić czy w gminie organizowane są spotkania dla mieszkańców, na których mogą się oni wypowiedzieć, czy część działań, które mogliby wykonać pracownicy, wykonują z własnej inicjatywy mieszkańcy. Wiąże się to też z ideą pomocniczości, według której pracownicy, instytucje, gmina, nie powinny ingerować w sytuację w gminie, dopóki radzą z nią sobie mieszkańcy, jest to widoczne przy niektórych pojawiających się problemach, kiedy ludzie sami organizują działania, poświęcają swój wolny czas, by rozwiązać pewne kwestie.

2.5. Zarządzanie informacją

Informacja jest obok zasobów ludzkich (pracownicy, wolontariusze), materialnych, technicznych i finansowych elementem niezbędnym do realizacji celów w każdej organizacji czy instytucji. Zarządzanie informacją to właściwe jej koordynowanie i wykorzystywanie prowadzące do udzielenia skutecznej pomocy.

Model zakłada wiele poziomów przepływu informacji:

- Informowanie władz o modelu, zarówno na etapie budowania jak i wdrażania;
- Przepływ informacji między instytucjami o ich zadaniach i możliwości udzielenia wsparcia;
- Informacja od instytucji o zasadach udzielania pomocy i procedurach z nią związanych;
- Przepływ informacji niezbędnych do stworzenia kompleksowej diagnozy osoby, rodziny czy grupy, której udzielane będzie wsparcie;
- Informacja ze strony adresata/ów działań o ich potrzebach, zasobach i oczekiwaniach;
- Informacja kierowana do adresatów nt. działań podejmowanych przez uczestników procesu pomocy, co buduje lub wzmacnia partnerskie relacje z klientem;
- Informacja zwrotna nt. efektów podejmowanych działań zarówno ze strony pracowników instytucji jak i od klientów;

Aby model mógł skutecznie zafunkcjonować w gminie, konieczne są działania upowszechniające i sprawny przepływ informacji.

Osobą odpowiedzialną za zarządzanie informacją jest koordynator – pracownik OPS.

2.6. Finansowanie

Model realizują pracownicy instytucji i podmiotów funkcjonujących na terenie powiatu i gminy i świadczących usługi na rzecz mieszkańców. Współpraca ta jest uregulowana deklaracją/porozumieniem o współpracy. Działania pracowników tych instytucji podejmowane w celu udzielenia wsparcia mieszczą się w zakresach przypisanych tym instytucjom i realizowane będą w ramach obowiązków służbowych i w godzinach pracy. Natomiast działania związane z budowaniem i koordynowaniem systemu w ramach modelu jest działaniem ponadstandardowym i rekomenduje się zabezpieczenie w budżecie gminy środków (wynagrodzenie koordynatora, organizacja spotkań, działania informacyjne, inne).

2.7. Korzyści wynikające z podejmowania współpracy międzyinstytucjonalnej:

Pracownik socjalny

- Wielospecjalistyczne wsparcie w procesie planowania pracy z rodziną
- Sprawniejsze załatwianie spraw rodziny, które osadzone są w innych obszarach niż praca socjalna
- Zwiększenie zakresu wsparcia rodziny z jednoczesnym skróceniem czasu oczekiwania rodziny na konsultacje ze specjalistą
- Holistyczna diagnoza i monitoring procesu zmiany
- Skrócenie czasu reagowania na pojawiające się problemy za sprawą holistycznej pracy z rodziną
- Możliwość konsultacji z zespołem w chwilach trudności lub konieczności zmiany planu pracy z rodziną
- Sprawniejsze przekazywanie informacji pomiędzy specjalistami działającymi na rzecz tej samej rodziny

Instytucje

- Wymiana wiedzy i doświadczeń między specjalistami działającymi na rzecz tej samej rodziny
- Rozszerzona diagnoza rodziny, wykraczając poza pojedynczy problem specjalistyczny
- Łatwiejsza wieloaspektowa identyfikacja potrzeb rodziny
- Zwiększenie zakresu wsparcia możliwego do udzielenia rodzinom
- Komplementarność działań na rzecz poszczególnych rodzin
- Dostęp do wypracowanych standardów placówek działających na rzecz tej samej rodziny
- Spójność w holistycznym planie pracy z konkretną rodziną
- Sprawniejsze załatwianie spraw między instytucjami

Rodzina

- Łatwiejsza identyfikacja potrzeb nieuświadomionych przez rodzinę
- Uzyskanie holistycznego wsparcia z jednoczesnym skróceniem czasu nawiązania kontaktu z poszczególnymi specjalistami
- Szeroki dostęp do specjalistycznych usług
- Zwiększona skuteczność pomocy ze względu na jej holistyczny charakter

3. Podstawowe pojęcia i skróty wykorzystane w podręczniku wdrażania

Projekt	Kooperacja – efektywna i skuteczna
Model	Opis założeń, pojęć, zależności między nimi, przygotowany w celu ułatwienia zrozumienia i wdrożenia działań
Regionalny Animator Współpracy 	Osoba zatrudniona z ramienia Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej, sprawuje pieczę nad działaniami realizowanymi w gminach miejsko-wiejskich, wspiera gminy w nawiązaniu, podtrzymywaniu i umacnianiu partnerstw poprzez działania szkoleniowe, doradcze – na każdym etapie ich budowania i funkcjonowania, upowszechnia partnerstwo międzyinstytucjonalne.
Baza Narzędzi	Jest to zbiór intuicyjnych narzędzi niezbędnych lub przydatnych do wdrożenia gminnego modelu kooperacji instytucji pomocy i integracji społecznej z podmiotami innych polityk sektorowych dla gmin miejsko-wiejskich na rzecz wsparcia osób/rodzin/społeczności lokalnej. Jest to baza samoucząca się, tzn. zawiera materiały, które mogą być aktualizowane i uzupełniane w miarę potrzeb.
Koordynator 	Pracownik, który koordynuje proces tworzenia kooperacji międzyinstytucjonalnej na terenie gminy miejsko-wiejskiej. Zgodnie z modelem, jest nim pracownik OPS lub inny pracownik gminy. Do jego zadań należy m.in. zainicjowanie PZK, organizacja i prowadzenie spotkań z władzami lokalnymi i instytucjami, współpraca z ROPS, współpraca z powołanymi GGK, monitorowanie prac GGK.
Partnerski Zespół Kooperacji (PZK) 	W skład PZK wchodzi dyrektorzy i kierownicy instytucji oraz podmiotów funkcjonujących na terenie gminy i powiatu, którzy podpiszą deklarację/porozumienie. Ich rolą jest czuwanie nad aktywnym zaangażowaniem instytucji w proces pomocy osobom/rodzinom/grupom poprzez oddelegowanie na wniosek Ośrodka Pomocy Społecznej przedstawiciela/przedstawicieli do udziału w posiedzeniu Gminnej Grupy Kooperacji, bieżąca wymiana wiedzy i informacji, aktywny udział w spotkaniach PZK i realizacja ustaleń wynikających ze spotkań Partnerskich, monitorowanie i ewaluacja działań realizowanych w ramach modelu na terenie gminy. W trakcie realizacji działań współpracuje z Regionalnym Animatorem Współpracy, Konsultantem Naukowym, Gminną Grupą Kooperacji.

Gminna Grupa Kooperacji (GGK)	 Tworzą ją przedstawiciele instytucji i podmiotów związanych z realizacją zadań na rzecz mieszkańców. Są to osoby z różnych grup zawodowych reprezentujący instytucje publiczne i niepubliczne, odpowiedzialne za realizację zadań z zakresu pomocy i integracji społecznej oraz innych polityk. Osoby wchodzące w skład GGK współpracują ze sobą w sposób skoordynowany, zapewniający skuteczne reagowanie na problem. Koordynatorem prac GGK jest wyznaczony przedstawiciel Ośrodka Pomocy Społecznej.
ROPS	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
OPS	Ośrodek Pomocy Społecznej
PCPR	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
Ocena Zasobów Pomocy Społecznej (OZPS)	Coroczny raport sporządzany przez ROPS, powstający w oparciu o dane z obszaru polityki społecznej przekazywane przez samorządy gmin i powiatów województwa, stanowiący analizę sytuacji społecznej, demografii i rynku pracy regionu.
Praca socjalna	Działalność mająca na celu pomoc osobom, rodzinom, grupom i środowiskom społecznym w zaspokajaniu ich potrzeb, lepsze dostosowanie do zasad życia społecznego, poprawę pozycji społecznej; może być sposobem przywracania harmonii w życiu jednostki i jej relacjach z grupą społeczną lub metodą rozwiązywania problemów społecznych (ustawa o pomocy społecznej tekst jedn. Dz.U. 2019 poz. 1507)
Kontrakt socjalny	Umowa zawarta przez pracownika socjalnego z osobą/rodziną ubiegającą się o pomoc. Jej celem jest przezwyciężenie trudnej sytuacji życiowej, wzmocnienie aktywności i samodzielności życiowej, zawodowej czy przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu tej osoby/rodziny. Określa uprawnienia i obowiązki stron w ramach wspólnie podejmowanych działań zmierzających do w/w celu (ustawa o pomocy społecznej tekst jedn. Dz.U. 2019 poz. 1507)
Projekt socjalny	zespół działań mających na celu poprawę sytuacji życiowej osób, rodzin, grup zagrożonych ubóstwem, marginalizacją i wykluczeniem społecznym (ustawa o pomocy społecznej tekst jedn. Dz.U. 2019 poz. 1507)
Koszty zaniechania	Porównanie kosztów wstrzymania działania z wydatkami publicznymi, które będą wynikać ze skutków tego działania

III. Podręcznik wdrażania modelu kooperacji pomiędzy instytucjami pomocy i integracji społecznej, a podmiotami innych polityk sektorowych w gminach miejsko-wiejskich

1. Realizatorzy i schemat modelu

Model kooperacji ma doprowadzić do sytuacji, w której do rozwiązania danego problemu czy zaspokojenia sygnalizowanej potrzeby zostaną zaangażowane wszystkie instytucje i podmioty funkcjonujące na terenie gminy lub powiatu, mające w swoich kompetencjach właściwe działania. Nawiązanie takiej współpracy spowoduje, że wsparcie będzie kompleksowe, działania instytucji będą się uzupełniały, a efekty jakie osiągną będą trwałe. Stała współpraca powołanego zespołu przedstawicieli różnych instytucji i podmiotów w gminie może służyć realizacji innych działań strategicznych i rozwojowych na rzecz mieszkańców.

Poniższy schemat wskazuje, jak wygląda ścieżka budowania kooperacji instytucji oraz jak w modelu realizowane jest bezpośrednie wsparcie.

Realizatorzy modelu

Burmistrz gminy:

- upoważnia ośrodek pomocy społecznej do podjęcia działań zmierzających do zbudowania kooperacji instytucji na terenie gminy, w tym do kontaktu z Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej w celu uzyskania wsparcia w tym zakresie,
- jest inicjatorem i gospodarzem spotkania mającego na celu zaangażowanie instytucji do prac metodą kooperacji,

- upoważnia osoby kierujące instytucjami gminnymi do zaangażowania się we wdrażanie modelu kooperacji i podjęcie odpowiednich działań,
- nawiązuje współpracę ze starostą, który odpowiada za działania instytucji o zasięgu powiatowym (które są niezbędne w modelu kooperacji),
- jest na bieżąco informowany o współpracy instytucji,

Starosta powiatu:

- jest uczestnikiem spotkania z burmistrzem, OPS i ROPS mającego na celu przekazanie informacji o potrzebie wdrożenia modelu kooperacji,
- upoważnia osoby kierujące instytucjami o zasięgu powiatowym do zaangażowania się we wdrażanie modelu i podjęcie odpowiednich działań.

Ośrodek pomocy społecznej:

- jest animatorem kooperacji instytucji w gminie,
- informuje władze lokalne o potrzebie wprowadzenia modelu,
- przygotowuje diagnozę zasobów gminy,
- informuje o założeniach modelu i zadaniach instytucji, przedstawia możliwości stworzenia kooperacji instytucji i korzyści płynące ze współpracy dla wszystkich uczestników modelu (w tym mieszkańców),
- inicjuje spotkanie Gminnej Grupy Kooperacji zwołane w celu rozwiązania konkretnej sytuacji problemowej, a w dalszej perspektywie koordynuje działania PZK,
- jest koordynatorem działań podejmowanych przez pracowników instytucji na rzecz konkretnej osoby/rodziny/grupy, utrzymuje kontakt z członkami GGK, monitoruje realizację zadań,
- przekazuje do ROPS informacje o potrzebach, problemach wynikających z działania kooperacji w gminie.

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej:

- upowszechnia partnerstwo międzyinstytucjonalne w realizacji działań na rzecz mieszkańców, wskazuje rolę współpracy międzyinstytucjonalnej w tworzeniu i realizacji strategii,

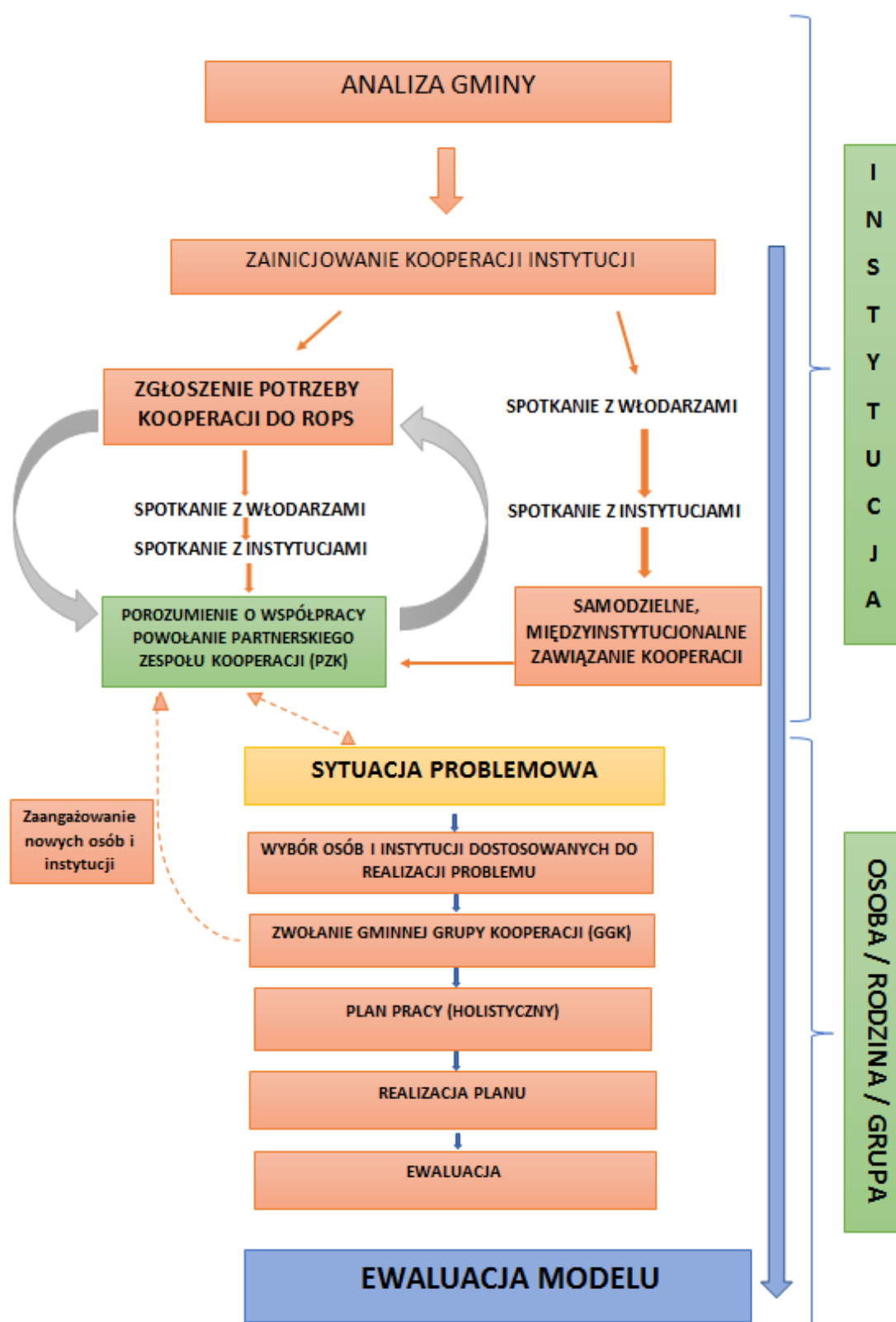
- diagnozuje i monitoruje współpracę międzyinstytucjonalną w obszarze pomocy i integracji społecznej w regionie,
- wspiera gminy miejsko-wiejskie w nawiązaniu, podtrzymywaniu i umacnianiu partnerstw poprzez działania szkoleniowe, doradcze, superwizję – na każdym etapie ich budowania i funkcjonowania,
- inspiruje do wdrażania modelu i upowszechnia dobre praktyki w tym zakresie,
- przygotowuje i wspiera gminy, w tym OPS do stosowania modelu poprzez:
 - wsparcie pracownika OPS podczas spotkań z burmistrzem oraz z przedstawicielami instytucji z terenu gminy oraz powiatu i województwa, których efektem ma być zainicjowanie kooperacji,
 - współpracę przy wypracowaniu ustaleń ostatecznej treści deklaracji współpracy międzyinstytucjonalnej – zapisów i kształtu,
 - podjęcie działań w sytuacji trudności we wdrażaniu modelu kooperacji na każdym etapie jej funkcjonowania np. poprzez działania mediacyjne, doradcze, szkoleniowe,
 - inicjuje współpracę na szczeblu województwa

Partnerskie Zespoły Kooperacji – składają się z dyrektorów i kierowników instytucji pomocy i integracji społecznej oraz podmiotów innych polityk sektorowych z terenu powiatu. Do ich obowiązków należy m. in. oddelegowanie na wniosek Ośrodka Pomocy Społecznej przedstawiciela/przedstawicieli instytucji, którą reprezentują do udziału w posiedzeniu Gminnej Grupy Kooperacji, wymiana wiedzy i informacji. PZK funkcjonują w oparciu o podpisane porozumienie, deklarację.

Gminne Grupy Kooperacji - tworzą przedstawicieli instytucji i podmiotów związanych z realizacją zadań na rzecz mieszkańców w obszarze rozwiązywania problemów i zaspokajania potrzeb. Są to pracownicy reprezentujący instytucje publiczne i niepubliczne, odpowiedzialne za realizację zadań z zakresu pomocy i integracji społecznej oraz innych polityk. Osoby wchodzące w skład GGK współpracują ze sobą w sposób skoordynowany, zapewniający skuteczne reagowanie na problem. Koordynatorem prac GGK jest wyznaczony przedstawiciel Ośrodka Pomocy Społecznej.

Mieszkańcy gminy – każda osoba, rodzina lub grupa społeczna, które sygnalizują problem lub potrzebę. W modelu wsparciem obejmowani są mieszkańcy, w przypadku których udzielenie

skutecznego wsparcia wymaga zaangażowania kilku instytucji, a pomoc udzielana jest w sposób skoordynowany. Ważnym elementem procesu wsparcia jest aktywny udział mieszkańca w procesie pomocy.

2. Analiza gminy

Celem tego etapu jest przygotowanie obrazu gminy, jej zasobów, możliwości i trudności – diagnozy, która wskaże z jednej strony dominujące problemy i potrzeby mieszkańców, a z drugiej możliwości gminy w zakresie ich rozwiązywania, w tym budowania kooperacji instytucji.⁷

„Znaczenie diagnozy w celowościowym działaniu jest (...) ogromne. Od jej przebiegu zależy, czy w ogóle zostanie podjęta decyzja o działaniu. (...) Od wyników diagnozy, gdy dostarcza ocen zachęcających do postępowania reformującego, profilaktycznego lub projektującego zależy, jakie cele działania zostaną sformułowane. Od jakości (trafności, prawdziwości, kompletności) diagnozy zależeć będzie, czy cele ustalone przez podmiot działania będą dotyczyły zmian stanu faktycznego, czy też stanu nieistniejącego, występującego jedynie w wynikach badań (np. określenie przedmiotu badań, pochopne przyjęcie jakiejś hipotezy, błędy pomiaru itd. mogą wykazać istnienie jakiegoś problemu społecznego w skali niewspółmiernie większej lub mniejszej niż ma on faktycznie miejsce)”.⁸

Analizę obrazu gminy przeprowadza pracownik ośrodka pomocy społecznej⁹. W realizację tego etapu zaangażowane będą OPS oraz PCPR. W celu uzyskania pełnego obrazu gminy konieczne jest skorzystanie z różnych źródeł informacji.

⁷ Potrzebę stworzenia analizy zasobów wskazali przedstawiciele instytucji pracujący nad kształtem modelu w I kamieniu milowym w ramach Powiatowych Grup Refleksyjnych.

⁸ B. Szatur-Jaworska „Diagnozowanie w polityce społecznej. Metody i problemy”, IPS UW, Warszawa 2014r. s.

81

⁹ lub inny pracownik gminy

2.1. Charakterystyka gminy

Krok 1. Informacje ogólne o gminie

Konieczne jest zebranie podstawowych informacji o gminie, które pokażą jej charakter, specyfikę i możliwości rozwoju. Warto zadbać o następujące dane:

- ✓ dane demograficzne wraz z dynamiką; pokaże to tendencje demograficzne, wskaże obszary wymagające wsparcia (np. dzieci i młodzież, rodziny z dziećmi, seniorzy);
- ✓ rynek pracy – dane dotyczące osób bezrobotnych, jak również informacje podmiotów gospodarczych – dane te pokażą jakie obszary dominują, jakie są jeszcze do zagospodarowania i zasoby do wykorzystania dla rozwoju gminy i wsparcia jej mieszkańców)

Pamiętaj!

Im pełniejszy obraz gminy przygotujesz, tym więcej zobaczysz obszarów do zagospodarowania i możliwości wsparcia dla jej mieszkańców. Do przygotowania informacji można uwzględnić m.in.:

- dane statystyczne
- dane Urzędu Miasta i Gminy
- dane Powiatowego Urzędu Pracy
- Ocena Zasobów Pomocy Społecznej

Informację można uzupełnić, w miarę posiadanych danych o dane dotyczące mieszkańców – wykształcenie, przyrost naturalny; infrastrukturę na terenie gminy – np. transport, możliwości przemieszczania się mieszkańców, dojazd do szkół, miejsc pracy, odległości od siedziby władz lokalnych, miejscowości z utrudnionym dojazdem – możliwość wystąpienia enklaw, zamkniętych skupisk mieszkańców; opis obszarów miejskiego i wiejskiego.

Krok 2. Problemy społeczne

Dla wprowadzającego model potrzebne są niezbędne informacje związane z sytuacją osób/rodzin korzystających z pomocy i wsparcia. Podstawowym źródłem informacji w zakresie problemów społecznych i potrzeb mieszkańców w tym zakresie są ośrodki pomocy społecznej oraz powiatowe centra pomocy rodzinie. Posiadają zarówno własne zasoby informacji związanej ze sprawozdawczością, jak również innych działań, projektów, badań realizowanych przez te jednostki. Ponadto, z uwagi na charakter

działań posiadają największą liczbę powiązań z innymi instytucjami oraz dysponują największym zakresem świadczeń pomocy.

- ✓ W pierwszej kolejności należy przeanalizować dane dotyczące świadczeniobiorców pomocy społecznej i powodów korzystania z pomocy społecznej, da to obraz aktualnych trudności, które dotyczą mieszkańców gminy. Sięgając po informacje korzystajmy z najnowszych danych, które warto jednakże porównać z poprzednimi latami, co pokaże jaka jest dynamika problemów, jakie są tendencje i z czego mogą wynikać.
- ✓ Kolejnym etapem jest zebranie informacji dotyczących działań powiatowego centrum pomocy rodzinie. Pozwoli to uwzględnić dane dotyczące wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami oraz uzupełnić diagnozę o bardzo ważny obszar jakim jest piecza zastępcza. Również w tym obszarze warto przyjrzeć się tendencjom i dynamice. Analizując dane PCPR należy mieć na uwadze, aby opierać się na danych dotyczących gminy, której analiza dotyczy, a nie całego powiatu, w przeciwnym razie może to zaburzyć obraz gminy.
- ✓ Warto także przyjrzeć się (jeżeli gmina jest w posiadaniu) innym dokumentom diagnostycznym, np. analizom przygotowanym na potrzeby realizacji strategii¹⁰, projektów, ewaluacji, informacji przygotowywanych dla władz lokalnych.

Pamiętaj!

Problemy społeczne to nie tylko statystyka. Jeśli są dostępne inne informacje nt. wybranych grup świadczeniobiorców, warto uwzględnić je w diagnozie. W przygotowaniu informacji należy uwzględnić:

- *dane ośrodka pomocy społecznej - sprawozdania MPIPS-03 (dostępny na stronie internetowej MRPIPS), system POMOST (dostępny dla pracowników OPS),*
- *ocena zasobów pomocy społecznej*
- *dane powiatowego centrum pomocy rodzinie – sprawozdania MPIPS-03 i inne,*
- *inne analizy, sprawozdania, opracowania, ewaluacje*

Narzędziem ułatwiającym przeprowadzenie diagnozy jest „MAPA PROBLEMÓW KLIENTÓW” Narzędzie służące do diagnozy problemów społecznych występujących na terenie danej gminy. Wykonuje je pracownik OPS lub inna osoba dokonująca diagnozy.

¹⁰ strategii rozwiązywania problemów społecznych, strategii rozwoju gminy, gminne programy rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii, wsparcia rodziny itp.

2.2. Otoczenie zewnętrzne i wewnętrzne

Krok 1. Posiadane zasoby instytucjonalne

Kolejnym etapem diagnozy jest zebranie informacji o dostępnych na terenie gminy i powiatu instytucjach działających na rzecz mieszkańców. Ogromnym zasobem będą z pewnością jednostki organizacyjne pomocy społecznej, analiza powinna jednakże wykraczać poza obszar pomocy i integracji społecznej. Przeprowadzając analizę zasobów należy wziąć pod uwagę wszystkie potrzeby mieszkańców, osób w różnym wieku, sytuacji rodzinnej i korzystających z różnych usług. Tym samym zasoby powinny zawierać informacje

o instytucjach z obszaru pomocy i integracji społecznej funkcjonujących na terenie gminy i powiatu (tj. domy pomocy społecznej, placówki wsparcia dziennego, punkty konsultacyjne, ośrodki interwencji kryzysowej, placówki specjalistycznego poradnictwa). Ponadto w analizie należy uwzględnić inne instytucje i placówki działające w obszarach innych polityk sektorowych: edukacji (szkoły, przedszkola, punkty przedszkolne, Młodzieżowe Ośrodki Socjoterapii, Młodzieżowe Ośrodki Wychowawcze), zdrowia (przychodnie, szpitale, ośrodki rehabilitacyjne, zakłady opiekuńczo-lecznicze, ośrodki terapeutyczne), kultury (domy kultury, biblioteki, świetlice), ekonomii społecznej (spółdzielnie socjalne, zakłady aktywności zawodowej, warsztaty terapii zajęciowej), policji, sądownictwa (zakłady poprawcze, zakłady karne), organizacje kościelne, a także sektor pozarządowy i inne.

1. Instytucje pomocy i integracji społecznej

- Ośrodki pomocy społecznej oprócz pracowników socjalnych dysponują niekiedy innymi specjalistami: terapeutami, psychologami, asystentami rodziny/ osoby niepełnosprawnej, zatrudnionymi opiekunami. Ponadto w gminach realizowane są działania dla osób mających problemy alkoholowe (Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych) oraz dla osób które doświadczają przemocy w rodzinie (Zespoły Interdyscyplinarne).
- Powiatowe centra pomocy rodzinie, z uwagi na specyfikę zadań ustawowych mają określoną, zamkniętą grupę świadczeniobiorców, ich działania koncentrują się wokół osób niepełnosprawnych oraz pieczy zastępczej.

- Domy Pomocy Społecznej, Środowiskowe Domy Pomocy, Dzielne Domy Pomocy Społecznej.
- Kluby samopomocy, Rodzinne Domy Pomocy, Mieszkania chronione, Ośrodki Interwencji Kryzysowej, Noclegownie Schroniska dla osób bezdomnych.
- inne instytucje i podmioty w obszarze szeroko rozumianej integracji społecznej

2. Podmioty reintegracji społecznej i zawodowej

Do osób zagrożonych wykluczeniem lub wykluczonych społecznie kierowane są działania podmiotów ekonomii społecznej. Centra i Kluby Integracji Społecznej to instytucje, które realizują specjalistyczny program pracy z osobami wykluczonymi społecznie lub zagrożonymi wykluczeniem społecznym. Szanse na reintegrację osób z niepełnosprawnościami dają działania warsztatów terapii zajęciowej (WTZ) oraz zatrudnienie w zakładach aktywności zawodowej (ZAZ). WTZ są to wyodrębnione organizacyjnie i finansowo placówki stwarzające osobom z niepełnosprawnościami możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności zawodowych niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. Rehabilitacja osób z niepełnosprawnościami, w tym osób z niepełnosprawnością intelektualną polega na zastosowaniu technik terapii zajęciowej, zmierzającej do rozwijania umiejętności wykonywania czynności związanych z codziennym życiem oraz zaradności osobistej, psychofizycznych sprawności, podstawowych i specjalistycznych umiejętności zawodowych, umożliwiających uczestnictwo w szkoleniu zawodowym albo podjęcie pracy. Zakłady Aktywności Zawodowej tworzą możliwość rozwoju zawodowego i społecznego osób z niepełnosprawnościami i przeciwdziałają marginalizacji i wykluczeniu społecznemu tych osób. Praca w ZAZ stanowi dla tych osób nie tylko źródło utrzymania, lecz przede wszystkim sposób rehabilitacji i integracji ze społeczeństwem. Spółdzielnie socjalne działają na podstawie ustawy z 2006 roku o spółdzielniach socjalnych, gdzie wskazano, iż ich główny cel stanowi przywrócenie na rynek pracy osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, osób o niskiej zatrudnialności oraz umożliwienie osobom bezrobotnym aktywizacji zawodowej poprzez prowadzenie wspólnego przedsiębiorstwa

3. Zasoby komunalne

Bardzo ważnym elementem jest mieszkalnictwo komunalne, socjalne oraz wspomagane, dane co do ilości przyznanych mieszkań w danym roku.

4. Infrastruktura społeczna

Infrastruktura społeczna obejmuje usługi w zakresie rynku pracy, bezpieczeństwa, oświaty i nauki, kultury, służby zdrowia itp. (np. urząd pracy, agencje zatrudnienia, punkty informacyjne PUP, poradnia psychologiczno-pedagogiczna, szkoły, szpitale, sądy, więzienia, instytucje administracji państwowej). W analizie należy uwzględnić instytucje i placówki działające w obszarach innych polityk sektorowych: edukacji (szkoły, przedszkola, punkty przedszkolne, żłobki, kluby malucha), kultury (domy kultury, biblioteki, świetlice), sportu.

5. Inne instytucje i podmioty - policja, sądownictwo, parafie, a także sektor pozarządowy.

W analizie zasobów pomocne będą Karty zasobów instytucjonalnych, narzędzie dostępne na platformie. Każda karta obejmuje jeden problem społeczny, wskazuje działania wszystkich instytucji, podmiotów i organizacji pozarządowych wraz z podstawą prawa w danym obszarze.

Pamiętaj!

- Im szersza analiza, uwzględniająca wszystkie możliwe instytucje, placówki i organizacje, tym większa szansa na zbudowanie stałej współpracy i stworzenie ścieżki skutecznego wsparcia mieszkańców w trudnej czy kryzysowej sytuacji.
- Warto zbudować pełną bazę wszystkich zidentyfikowanych instytucji, podmiotów i organizacji pozarządowych wraz z danymi teleadresowymi. Pomoże to w dalszej pracy nad budowaniem kooperacji, a upowszechnienie w dalszym etapie bazy pozwoli na szybki przepływ informacji w działaniach na rzecz mieszkańców.

Krok 2. Analiza sieci.

Celem tej analizy jest stwierdzenie czy funkcjonujące na terenie gminy i powiatu instytucje współpracują ze sobą, a jeśli tak, jaki charakter ma ta współpraca. Może być to bowiem incydentalny kontakt w jednostkowej sprawie bazujący na właściwych przepisach prawa.

Z punktu widzenia tworzenia modelu kooperacji interesuje nas, zakres dotychczasowej współpracy, inicjatorzy współpracy, jej częstotliwość, gotowość pracowników instytucji do współpracy, możliwość powiązania długofalowych działań administracji publicznej wraz z innymi instytucjami oraz z organizacjami pozarządowymi, które podejmowane i realizowane będą wspólnie w zakresie zatrudnienia, zabezpieczenia społecznego, edukacji, zdrowia, mieszkalnictwa i inne.

Do analizy sieci należy wykorzystać narzędzie Karta oceny poziomu współpracy międzyinstytucjonalnej, część druga, która zawiera analizę współpracy pomiędzy instytucjami działającymi na terenie danej gminy/powiatu.

Posumowanie etapu 1. Zadaj sobie pytania:

- czy masz wiedzę na temat gminy i warunków życia jej mieszkańców?
- czy wiesz jakie występują na terenie gminy problemy społeczne? Jaka jest dynamika problemów społecznych?
- czy zostały zidentyfikowane grupy zagrożone wykluczeniem?
- jakie potrzeby zgłaszają mieszkańcy?
- czy są na terenie gminy miejsca zagrożone wykluczeniem i izolacją – tzw. enklawy?
- jaka jest infrastruktura na rzecz mieszkańców? Jakie potrzeby dostrzegają pracownicy instytucji?
- czy istnieje współpraca instytucji na terenie gminy i powiatu? Czy ma charakter wymiany informacji czy wykracza poza ten obszar? Kto jest inicjatorem współpracy instytucji? Jaka jest świadomość pracowników instytucji w zakresie współpracy?

Kompletna diagnoza zasobów gminy pozwala na przejście do kolejnego etapu budowania kooperacji.

Narzędziem ułatwiającym rozumienie zależności kooperacyjnej między instytucjami jest narzędzie „ANALIZA SIECI INSTYTUCJI POMOCOWYCH W GMINIE”.

Służy ono do identyfikacji zależności pomiędzy instytucjami pomocowymi w danej gminie.

3. Zainicjowanie kooperacji instytucji (PZK)

Model zakłada dwa sposoby zainicjowania kooperacji instytucji, z udziałem Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej oraz samodzielnie.

3.1. Zgłoszenie potrzeby kooperacji do ROPS

W przypadku dokonania diagnozy (pkt 2.) gminy i braku możliwości zawiązania samodzielnie międzyinstytucjonalnej kooperacji, możliwe jest za pośrednictwem ROPS wspólne podjęcie działań zmierzających do zawiązania porozumienia.

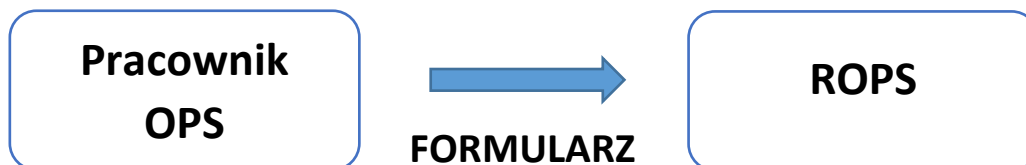

Rolą ROPS jest wsparcie gminy w zakresie zainicjowania kooperacji, moderowanie spotkań, udzielenie pomocy pracownikowi OPS na każdym etapie budowania kooperacji międzyinstytucjonalnej, współpraca przy wypracowaniu zapisów i kształtu ostatecznej treści deklaracji współpracy międzyinstytucjonalnej, podjęcie roli mediatora (jeżeli zajdzie taka potrzeba), a w momencie wdrożenia modelu towarzyszenie gminie w celu ewaluacji, pomocy w ewentualnych trudnościach.

Zgłoszenie do ROPS następuje w formie pisemnej poprzez wypełnienie formularza (załącznik nr 1.). Dopuszcza się możliwość przesłania go pocztą tradycyjną i/lub skanu drogą elektroniczną. Dodatkowo niezbędne jest przekazanie wypracowanej diagnozy gminy wraz z przygotowanymi: kartą zasobów gminy, analizą sieci i in. Pozwoli to przedstawicielowi ROPS na zapoznanie się z problematyką gminy i zweryfikowanie czy przygotowane informacje są wystarczające do podjęcia kolejnych kroków w procesie zbudowania kooperacji instytucji na terenie gminy.

Pracownik Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej skontaktuje się z właściwym pracownikiem gminy w ciągu 7 dni od otrzymania informacji, w celu uzgodnienia dalszych działań. Możliwe jest również zorganizowanie roboczego spotkania z pracownikiem OPS w celu omówienia dotychczasowych i przyszłych działań.

3.2. Spotkanie inicjujące z władzami lokalnymi

Celem tego etapu jest zorganizowanie spotkania, na którym zostanie podjęta wstępna decyzja o zainicjowaniu partnerstwa międzysektorowego i międzyinstytucjonalnego na rzecz wsparcia osoby/rodziny/grupy w danej gminie.

W realizację niniejszego etapu zaangażowani będą: burmistrz, starosta (opcjonalnie), przedstawiciel OPS pełniący funkcję animatora zawiązującego partnerstwo sektorowe (lub inny wskazany pracownik) oraz przedstawiciel Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w roli mediatora (jeżeli uprzednio przedstawiciel organizujący spotkanie, zwrócił się z taką prośbą do ROPS).

Osobą prowadzącą spotkanie jest pracownik OPS, który może skorzystać w tym zakresie ze wsparcia przedstawiciela ROPS (np. podczas przedstawienia założeń modelu).

- Gospodarzem spotkania jest Burmistrz, ponieważ model realizowany jest na terenie gminy miejsko-wiejskiej. Ponieważ model uwzględnia instytucje z poziomu gminy i powiatu zasadne jest zaproszenie Starosty. Zarówno Burmistrz jak i Starosta podczas spotkania zapoznają się z celem i zasadami funkcjonowania kooperacji pomiędzy instytucjami, rolą instytucji i obowiązkami pracowników w tym zakresie. Wiedza ta pozwoli im podjąć decyzję o zaangażowaniu podległych instytucji w model, a tym samym da przyzwolenie na podpisanie deklaracji/porozumienia o współpracy i zawiązanie Partnerskiego Zespołu Kooperacji.
- Moment włączenia starosty w proces zależy od gminy, może to być etap spotkania z władzami lub późniejszy – spotkanie z instytucjami. Dopuszcza się inną formę uzgodnienia, poinformowania o modelu. Decyzje odnośnie terminu, formy pozostawia się gminie.

Udział władz lokalnych jest konieczny, to burmistrz (i starosta) udzielią zgody na zaangażowanie podlegających im instytucji w realizację modelu kooperacji.

Czas trwania spotkania nie powinien przekraczać 45 minut

Scenariusz spotkania

Krok 1. Zainicjowanie rozmowy – wstęp/wprowadzenie

Spotkanie z władzami otwiera pracownik OPS, który wskazuje:

- cel spotkania;
- zasadność i istotę podejmowanej współpracy międzyinstytucjonalnej;
- diagnozę zasobów instytucjonalnych w gminie i powiecie;
- model Kooperacji.

Pamiętaj!

Rozmowa na tym etapie ma być prowadzona bardzo ogólnie. Poruszane kwestie powinny być tylko zasygnalizowaniem tego, co zamierzamy omówić szerzej w dalszej części spotkania.

Czas rozmowy nie więcej niż 5-7 minut.

Krok 2. Koncentracja na problemie

Należy pamiętać, aby rozmowa dotyczyła:

- szczegółowego przybliżenia problemu;
- zasadności wzmocnienia współpracy międzyinstytucjonalnej – szczegółowo należy przybliżyć cel, wartości nadrzędne itp.;
- przedstawienia kosztów zaniechania współpracy międzyinstytucjonalnej – wskazane jest posługiwanie się uprzednio przygotowanymi kartami kosztów zaniechania;

- zaprezentowania korzyści podejmowanej współpracy – przy uwzględnieniu korzyści ekonomicznych (wartości) i zysku społecznego.

Pamiętaj!

Rozmowa nie powinna być prowadzona w tonie: „mamy problem we współpracy z instytucją/ w zakresie...”, tylko w kontekście: „należałoby wzmocnić współpracę z instytucją/w zakresie...”. Należy pracować na pozytywach wymagających wsparcia.

Należy ukierunkować rozmowę na wybrany problem (m.in.: słaba/brak współpracy, którą należy wzmocnić; słaby/brak przepływu informacji; na terenie gminy brak instytucji wspomagających/ wspierających w danej dziedzinie itp.), unikając stwierdzeń negatywnych i pejoratywnych.

Należy dobrze przygotować się do tej części spotkania, uprzednio opracowując ogólne karty zaniechania współpracy, przy dobrej znajomości wszystkich części składowych i kwot.

Czas rozmowy nie więcej niż 20 minut.

Krok 3. Rola poszczególnych instytucji podczas spotkań:

Osoba prowadząca spotkanie przybliży rolę i zadania poszczególnych partnerów podczas planowanego spotkania, na którym ma zostać zawiązany Partnerski Zespół Kooperacji. Podczas spotkania konieczne jest wyraźne wskazanie zadań (także przyszłych) dla poszczególnych uczestników:

- rola burmistrza: zainicjowanie spotkania instytucji z terenu gminy oraz powiatu i województwa (jeżeli jest wskazanie), oddelegowanie kierowników na spotkanie z jednostek podległych (na późniejszym etapie), zaproszenie innych podmiotów/instytucji do udziału w spotkaniach, celem zbudowania partnerstw międzyinstytucjonalnych na rzecz wsparcia osoby/rodziny/grupy na terenie gminy;
- rola starosty: oddelegowanie kierowników na spotkanie z jednostek podległych (na późniejszym etapie), zachęcanie innych podmiotów/instytucji do udziału w spotkaniach, celem zbudowania partnerstw międzyinstytucjonalnych na rzecz wsparcia osoby/rodziny/grupy na terenie gminy;
- rola ROPS: wsparcie burmistrza w zakresie zainicjowania spotkania interesariuszy z terenu gminy oraz powiatu i województwa (jeżeli jest wskazanie), moderowanie spotkania, mediacje, felicytacja podczas spotkania.

Pamiętaj!

Należy podkreślić wagę uczestnictwa burmistrza i starosty w spotkaniu. Spotkania, w których bezpośredni udział biorą władze mają inną rangę dla partnerów zewnętrznych oraz świadczą o dużym zaangażowaniu gminy w proces budowania/zacieśniania współpracy międzyinstytucjonalnej.

Pracownik ROPS lub osoba wskazana do prowadzenia spotkania interesariuszy może posilkować się zapisami przygotowanych Kart Diagnozy podczas moderowania/prowadzenia spotkań.

Czas rozmowy nie więcej niż 10 minut.

Krok 4. Przedstawienie efektu końcowego spotkania interesariuszy:

Prowadzący spotkanie przybliży burmistrzowi oraz pozostałym uczestnikom spotkania planowany efekt końcowy spotkań interesariuszy, jakim jest deklaracja współpracy międzyinstytucjonalnej/*porozumienie o współpracy*.

Pamiętaj!

Na tym etapie można przedstawić wzór deklaracji /porozumienia o współpracy, który będzie dopracowany i uszczegółowiony podczas spotkania interesariuszy.

Czas rozmowy nie więcej niż 3 minuty.

Krok 5. Ustalenie dalszych działań i zamknięcie spotkania:

Prowadzący spotkanie wraz ze wszystkimi uczestnikami ustala dalsze kierunki działań, mające na celu zainicjowanie spotkania interesariuszy, m.in.:

- datę spotkania;
- miejsce spotkania;
- czas trwania spotkania;
- ustalenie potencjalnych interesariuszy;
- osobę/y odpowiedzialną/e za powiadomienie potencjalnych interesariuszy;
- inne ważne.

Prowadzący spotkanie wraz z burmistrzem powinien podsumować spotkanie i ostateczne ustalenia oraz zamknąć spotkanie. Ze spotkania spisywany jest protokół, określający uzgodnienia stron. Protokół powinien wskazywać: datę i miejsce spotkania, wykaz osób obecnych na spotkaniu, program spotkania i uzgodnienia (tj. wyrażenie woli budowania kooperacji, a tym samym umożliwienie dyrektorom i kierownikom podległych staroście

i burmistrzowi jednostek podpisanie porozumienia i realizację działań na rzecz osób/rodzin/grup społecznych).

Pamiętaj!
Czas rozmowy nie więcej niż 10 minut.

PAMIĘTAJ!

Cała rozmowa powinna zająć nie więcej niż 45 – 50 minut.

Na spotkanie należy przygotować szczegółową informację o zasobach instytucjonalnych gminy.

Na spotkanie należy zabrać ze sobą:

- karty diagnozy współpracy w gminie (ogólne lub dotyczące danego problemu);
- karty kosztów zaniechania współpracy – osoba je przedstawiająca powinna doskonale orientować się w poszczególnych częściach składowych danego kosztu oraz kwotach; należy je przekazać burmistrzowi i staroście;
- wzory deklaracji współpracy międzyinstytucjonalnej dla interesariuszy, porozumienia o współpracy – do zapoznania się przez burmistrza i starostę.

3.3. Spotkanie z instytucjami działającymi na terenie gminy i powiatu.

Celem tego etapu jest zorganizowanie spotkania z instytucjami działającymi na terenie właściwej gminy i powiatu i w efekcie zawiązanie Partnerskiego Zespołu Kooperacji.

Przygotowanie pierwszego spotkania partnerskiego należy zacząć od sporządzenia listy instytucji, podmiotów, które będą zaproszone do współpracy w ramach kooperacji. Uczestnikami spotkania powinny być osoby decyzyjne, tzn. dyrektorzy i kierownicy, którzy mają za zadanie włączanie podległych instytucji i podmiotów w działania. Pracownik odpowiedzialny za zorganizowanie spotkania powinien posiadać wiedzę, kto ostatecznie weźmie udział w spotkaniu, gdyż w przypadku braku osób decyzyjnych spotkanie zmieni charakter i przyjmie formę prezentacji modelu jako oferty, a decyzje dotyczące jego wdrożenia zostaną podjęte w późniejszym terminie. Scenariusz spotkania inicjującego stanowi załącznik nr 2.

Krok 1. Organizacja spotkania

Gospodarzem spotkania jest Burmistrz, we współpracy z OPS i Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej. Po uzgodnieniu obszaru tematycznego podczas spotkania z władzami, burmistrz zaprasza wszystkie instytucje, podmioty i organizacje, które mogą być uczestnikami kooperacji na terenie gminy. Nie należy zapominać o podmiotach działających na terenie powiatu, tj. starostwo powiatowe, powiatowy urząd pracy, poradnia psychologiczno-pedagogiczna, powiatowe centrum pomocy rodzinie i inne.

Zaproszenie w formie pisemnej powinno być skierowane imiennie do dyrektora, kierownika instytucji i wskazywać na cel spotkania, zawierać jego program oraz czas trwania.

PAMIĘTAJ!

- Starajmy się unikać organizacji spotkań na początku i końcu tygodnia, czyli poniedziałek i piątek. Ważne aby spotkanie odbywało się w godzinach pracy. Dla organizowania spotkań bezpieczne są godziny około południowe.
- Ważne jest, by w miarę możliwości miejsce spotkania było ogólnodostępne dla każdego przedstawiciela podmiotów kooperujących. Także organizacja przestrzeni jest istotnym elementem spotkania. Zadbaj o to, aby była odpowiednia liczba miejsc, pomieszczenie było przestronne i posiadało odpowiednią wentylację, tak aby uczestnicy spotkania posiadali komfort pracy. Uczestników należy usadzić na spotkaniu tak, aby wszyscy się widzieli i mogli swobodnie się ze sobą komunikować. Pomieszczenie nie powinno być jednak zbyt duże odradzamy organizację spotkań np. w sali gimnastycznej. Warto zadbać o sprzęt multimedialny, tablicę (np. typu flipczart), która ułatwia zapisywanie wniosków w sposób widoczny dla wszystkich uczestników spotkania.
- W miarę możliwości finansowych zadbajmy o catering.
- Na pół godziny przed rozpoczęciem spotkania sprawdź czy sprzęt jest sprawny i odpowiednio podłączony.
- Czas spotkania nie powinien być dłuższy niż dwie godziny i obok terminu i miejsca powinien być wskazany już w zaproszeniu.
- Przed spotkaniem warto zastanowić się nad formułą spotkania, uwzględniając zaproszonych partnerów. Jeżeli z jakichś powodów występują obawy co do przebiegu, dobrą praktyką jest aby przed spotkaniem przedyskutować ze znanymi wcześniej osobami planowany jego przebieg. Oznacza to w praktyce znalezienie „sojusznika” w osobie, z którą już wcześniej współpracowaliśmy.
- Istotne jest, aby zaproszenie było przygotowane w sposób oficjalny. *Oprócz wysłania zaproszenia pocztą tradycyjną, jednocześnie możemy przekazać skan drogą elektroniczną lub zawiadomić telefonicznie o jego wystosowaniu.* W piśmie do instytucji koniecznie wskaż osobę do kontaktu i termin oraz sposób potwierdzania obecności

na spotkaniu.

- *Na 3-4 dni przed terminem warto przypomnieć zaproszonym o zbliżającym się spotkaniu i potwierdzić ich udział (najlepiej telefonicznie lub mailowo).*

Krok 2. Przebieg spotkania

Osoba odpowiedzialna za prowadzenie spotkania powinna przygotować się merytorycznie do jego prowadzenia. Ustalamy jaki problem/temat będziemy omawiać? Warto się zastanowić: jakie trudności mogą się pojawić? Jak można im zaradzić? Czy partnerzy mogą pomóc w ich pokonaniu? Ponadto należy podjąć decyzję, kto będzie moderował spotkanie. Rolą prowadzącego / moderatora będzie czuwanie nad przebiegiem spotkania, zgodności z programem, a także nad tym, by dyskusja nie odbiegała od tematu.

Otwarcie spotkania

Spotkanie otwiera burmistrz, lub osoba przez niego wyznaczona, przedstawia reprezentantów zaproszonych instytucji, podkreślając ich ważną rolę w systemie wspierania osób/rodzin/grup społecznych, określa krótko cel spotkania i jego agendę.

Przedstawienie diagnozy

W dalszej części spotkania głos zabiera pracownik OPS prezentując wyniki diagnozy gminy. Prezentacja powinna wskazywać charakterystykę gminy, jej dominujące potrzeby i zasoby na jakich dotychczas bazuje. Istotnym elementem jest przedstawienie kosztów zaniechania, które wskazują skutki niepodjęcia działań. Prezentacja nie powinna trwać dłużej niż 15 min. i zawierać najważniejsze elementy diagnozy, natomiast pracownik powinien być przygotowany na udzielenie odpowiedzi na bardziej szczegółowe pytania, które mogą zostać zadane przez uczestników.

PAMIĘTAJ!

- W trakcie prezentacji skoncentruj się na wynikach diagnozy i rekomendacjach wynikających z badań. Podkreśl skutki niepodjęcia działań, stosowane dobre praktyki w zakresie współpracy (jeżeli takie są na terenie gminy lub skorzystaj z rozwiązań stosowanych na terenie województwa/kraju) oraz możliwości (zasoby), które są na terenie gminy i powiatu, na bazie których można zbudować kooperację.
- *Należy ustalić osobę odpowiedzialną za sporządzenie protokołu, który powinien być:*
 - 1) *sporządzany na koniec spotkania,*
 - 2) *wyświetlony na ekranie,*

- 3) głośno odczytany w celu zapoznania z jego treścią wszystkich uczestników spotkania,
- 4) zatwierdzany po wcześniejszym ustaleniu przez kooperantów na początku kolejnego spotkania.

Prezentacja modelu kooperacji

Kolejnym punktem spotkania jest zaprezentowanie przez przedstawiciela Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej modelu kooperacji pomiędzy instytucjami pomocy i integracji społecznej, a podmiotami innych polityk sektorowych w gminach miejsko-wiejskich. Prezentacja przedstawia schemat działania kooperacji, zarówno na poziomie instytucjonalnym, jak i w procesie pracy z osobą/rodziną/grupą.

W celu objaśnienia procesu wsparcia rekomenduje się omówienie go na przykładowym case-study. Pozwoli to uczestnikom na przedstawienie praktycznego aspektu modelu, tj. kiedy, w jaki sposób i w jakim stopniu angażowani są poszczególni uczestnicy kooperacji, jakie są ich obowiązki związane z udzieleniem wsparcia.

Prezentacja będzie trwała ok 10 minut. Będzie wstępem do dyskusji nad wdrożeniem modelu na terenie danej gminy.

Dyskusja

W trakcie dyskusji można pracować nad kształtem deklaracji/porozumienia o współpracy. (załączniki nr 3-5.).

Wynikiem dyskusji powinno być ustalenie celów i zasad tworzonego partnerstwa na rzecz mieszkańców gminy. Jest to część spotkania, podczas której przedstawiciele instytucji mogą wskazać trudności, na jakie napotyka współpraca międzyinstytucjonalna, zidentyfikować przyczyny braku współpracy, opracować sposoby jej nawiązania lub wzmocnienia.

W sytuacji, gdy uczestnicy uznają, że kooperacja wymaga dalszych uzgodnień czy zaproszenia dodatkowych instytucji możliwe jest zorganizowanie kolejnego spotkania przedstawicieli instytucji z udziałem nowych podmiotów.

PAMIĘTAJ!

- Uczestnicy spotkania będą oczekiwali konkretnej informacji o tym, jak realizacja modelu wpłynie na pracę ich pracowników. Ważne jest wskazanie w jakim zakresie, na jakiej podstawie i kiedy zostaną zaangażowani pracownicy instytucji w proces pomocy. Podkreśl korzyści współpracy dla instytucji.
- Rolą prowadzącego / moderatora jest pilnowanie, aby dyskusja osób obecnych na spotkaniu nie odbiegała od tematu. Możemy to zrobić zwracając się do rozmówców słowami, np.: „Jest to ciekawy temat, który poruszymy na innym spotkaniu, teraz proszę skupmy się na.....” albo „Nie odbiegajmy proszę od tematu naszego spotkania. Jest to ważna kwestia i możemy do niej wrócić później.” lub „Ok., mam świadomość, że jest to nurtujący temat, jednak teraz zajmijmy się celem naszego spotkania.”
- Warto przygotować dla uczestników spotkania pakiety niezbędnych informacji, które będą przedmiotem spotkania, np. agenda, temat spotkania, najważniejsze informacje wcześniej zgromadzone, opracowania, prezentacje wydrukowane, ulotki o lokalnych inicjatywach czy też ofercie instytucji, propozycję dokumentów, np. deklaracji uczestnictwa, porozumienia.

Propozycje deklaracji/porozumienia o współpracy stanowią załączniki nr 3-5.

3.4. Zawiązanie Partnerskiego Zespołu Kooperacji.

Wynikiem spotkania/spotkań jest podpisanie deklaracji/porozumienia o współpracy. tworzącego Partnerski Zespół Kooperacji (PZK). Istnieją dwie możliwości jego zawarcia.

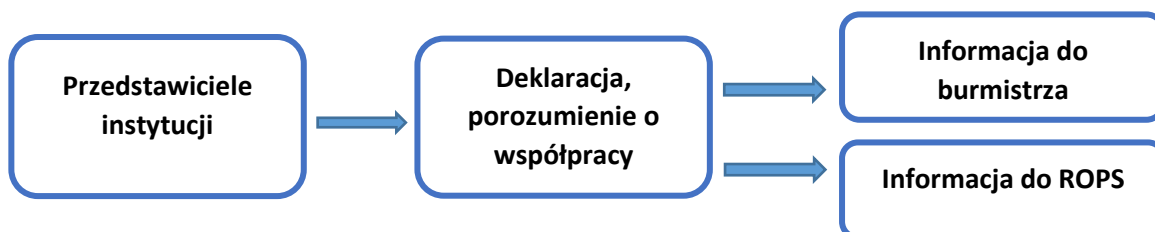
- Jeżeli uczestnicy podczas spotkania uzgodnią zapisy, można zakończyć je podpisaniem dokumentu. Uczestnicy otrzymają wówczas kopię porozumienia.
- Propozycję dokumentu można także przekazać uczestnikom, dając czas na zapoznanie się i wniesienie propozycji zapisów. Uzgodnienia mogą mieć formę elektroniczną. W takiej sytuacji można zorganizować kolejne spotkanie, podczas którego porozumienie zostanie podpisane. Uczestnicy otrzymają wówczas kopię porozumienia.

Deklaracja o współpracy/porozumienie podpisywane jest przez wszystkich obecnych na spotkaniu przedstawicieli instytucji, po spotkaniu otrzymują oni kserokopię dokumentu. Oryginał dokumentu będzie znajdował się w siedzibie gminy. Informację o podpisanym porozumieniu osoby uczestniczące w spotkaniu przekazują pracownikom swoich instytucji w celu zapoznania ich z zasadami pracy w ramach Gminnych Grup Kooperacji.¹¹

Rekomenduje się, żeby porozumienie miało charakter otwarty, tzn. jeżeli w czasie jego funkcjonowania pojawi się kolejna instytucja, która wyrazi gotowość włączenia się we współpracę, może podpisać porozumienie przyjmując jego zapisy określające zasady pracy i współpracy. Każdorazowo o takim fakcie będą informowane wszystkie pozostałe instytucje.

Doświadczenie i praktyka wskazują, że gminy nawiązują bardzo często kooperacji z innymi gminami. W ten sposób łączą zasoby, korzystając z instytucji funkcjonujących na terenie sąsiednich gmin. Model przewiduje możliwość nawiązania **współpracy międzygminnej**.

3.5. Samodzielne międzyinstytucjonalne zawiązanie kooperacji

Możliwe jest zawiązanie kooperacji instytucji bez udziału Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej. Sytuacji takiej sprzyja dobra dotychczasowa współpraca instytucji na terenie gminy i powiatu, wcześniejsze doświadczenia, wspólne inicjatywy czy projekty, kultura współpracy na danym terenie.

¹¹ informacje o Gminnych Grupach Kooperacji zawarte są w pkt. 4.2.

Jeżeli, bazując na podręczniku modelu, pracownikowi OPS (lub innemu przedstawicielowi gminy) uda się samodzielnie zawiązać kooperację i przyjąć porozumienie o współpracy, **informuje o tym fakcie właściwy ROPS w ciągu 7 dni od daty podpisania deklaracji/porozumienia o współpracy**. Zgłoszenie powinno zostać przekazane drogą elektroniczną i mieć formę pisma informującego o: działaniach podjętych w ramach zainicjowania kooperacji i instytucjach wchodzących w skład kooperacji. Do pisma należy dołączyć kopię podpisanego przez strony dokumentu.

Wskazane jest, aby gmina zrealizowała wszystkie etapy budowania kooperacji, tj. analizę zasobów gminy, spotkanie z władzami, spotkanie z instytucjami. Włączenie Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w proces zawiązywania kooperacji możliwe jest na każdym etapie (spotkanie z władzami, spotkanie z instytucjami), należy wówczas podjąć kroki wskazane w pkt. 3.2. do 3.4.

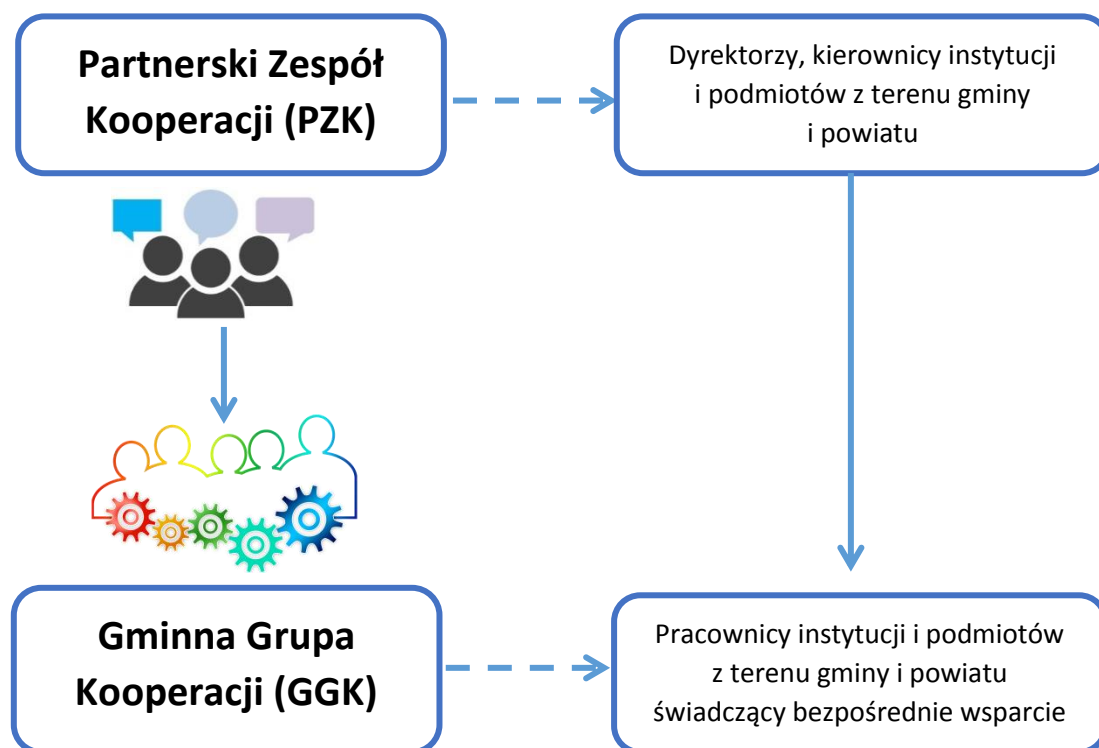
4. Praca z potrzebą/problemem

Praca w oparciu o zasoby instytucjonalne, każdego szczebla samorządu terytorialnego czy administracji rządowej, organizacji pozarządowych jest istotą kooperacji międzysektorowej na rzecz przeciwdziałaniu ubóstwu oraz zapobieganiu wykluczeniu społecznemu osób/rodzin.

Do współpracy w ramach partnerstwa kooperacji zostały zaproszone instytucje na etapie zawiązania Partnerskich Zespołów Kooperacji (PZK) minimum z poziomu powiatu i gminy. Są to instytucje pomocy i integracji społecznej oraz podmioty innych polityk sektorowych m. in. pomocy społecznej, edukacji, zdrowia, sądownictwa i policji, istotne z punktu widzenia strategicznego podejścia do przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu. Przedstawiciele tych instytucji (dyrektorzy, kierownicy) podpisali deklarację/porozumienie o współpracy (pkt 3.4. podręcznika).

Pracownicy instytucji biorących udział w partnerstwie, będą spotykać się w grupach roboczych, w ramach zwoływanych Gminnych Grup Kooperacji. GGK będą tworzyli pracownicy instytucji i podmiotów mających bezpośredni wpływ na osiągnięcie wspólnie

z osobą/rodziną/grupą zaplanowanych zmian. Współpracujących w ramach kooperacji z osobą/rodziną/grupą wymagającą wsparcia i pomocy w przezwyciężaniu trudniej dla niej sytuacji, której własnymi zasobami oraz możliwościami nie jest w stanie im przeciwdziałać/zapobiec.

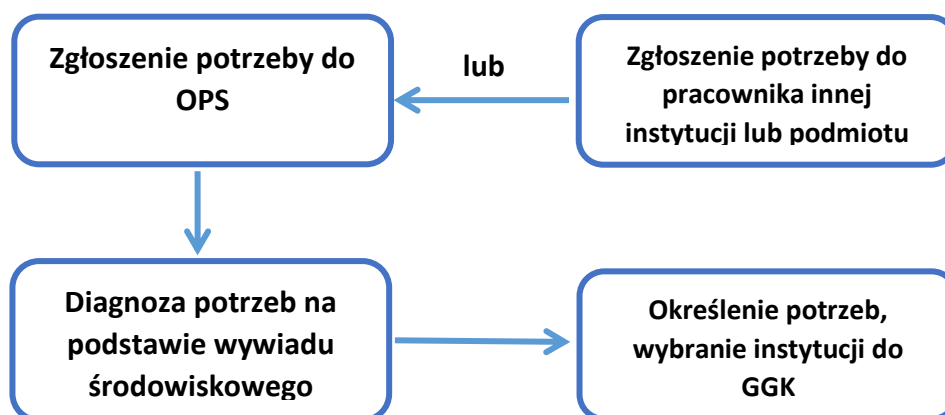
Możliwość udziału w spotkaniach GGK podmiotów współpracujących na rzecz osoby/rodziny/grupy, powinna zostać zapewniona zarówno podmiotom instytucjonalnym oraz grupom nieformalnym. Opracowanie planu pracy z rodziną, a następnie ocena jego realizacji powinna odbywać na spotkaniach, w których mogą również uczestniczyć osoby/rodziny/przedstawiciele grupy¹².

¹² Praca w ramach partnerstwa lokalnego opartego na zasadach kooperacji międzyinstytucjonalnej zgodnie z założeniem konkursu powinna odbywać się na kształt okresowej oceny sytuacji dziecka – zapisanej w ustawie z dnia 09 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2018 r. poz. 998 ze zm.). Rozdział 4 Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej określa, że posiedzenia dotyczące oceny sytuacji dziecka odbywają się z udziałem: odpowiednio rodziną zastępczą albo prowadzącym rodzinny dom dziecka; pedagogiem; psychologiem; właściwym asystentem rodziny; przedstawicielem ośrodka adopcyjnego; koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej; rodzicami dziecka, z wyjątkiem rodziców pozbawionych władzy rodzicielskiej. Do udziału w posiedzeniu w sprawie sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinnej pieczy zastępczej mogą być zapraszani w szczególności przedstawiciele: sądu właściwego ze względu na miejsce

4.1. Diagnoza sytuacji

Proces wsparcia w oparciu o metodę kooperacji wielosektorowej zaczyna się od potrzeby zgłoszonej przez osobę/rodzinę/grupę pracownikowi OPS. W celu rozpoczęcia pracy z osobą/rodziną/grupą pracownik socjalny powinien sporządzić **diagnozę problemów i potrzeb** na podstawie rodzinnego wywiadu środowiskowego (zgodnie z obowiązującym wzorem). Dodatkowo należy objąć diagnozą inne obszary, ważne z punktu widzenia udzielenia skutecznej pomocy. Ustalenie sytuacji i rozpoznanie potrzeb, możliwości oraz zasobów osób/rodzin, ułatwi zaproponowanie odpowiedniej pomocy w przezwyciężeniu trudności, w oparciu o kooperację.

Efektem diagnozy będzie określenie potrzeb osoby/rodziny/grupy i wybranie instytucji (spośród tworzących PZK), które mają zasoby i kompetencje w zakresie zaspokojenia potrzeb, udzielenia wsparcia i rozwiązania problemu. Pracownicy tych instytucji będą tworzyli Gminną Grupę Kooperacji do pracy w konkretnej sprawie (osoby, rodziny, grupy mieszkańców). Rekomenduje się zwoływanie GGK dla wypracowania ścieżki wsparcia kilku osób/rodzin, o ile skład GGK odpowiada potrzebom adresatów działań.

zamieszkania rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka, właściwego powiatowego centrum pomocy rodzinie, ośrodka pomocy społecznej, Policji, ochrony zdrowia, instytucji oświatowych oraz organizacji społecznych statutowo zajmujących się problematyką rodziny i dziecka, a także osoby bliskie dziecku.

4.2. Zawiązanie Gminnej Grupy Kooperacji (GGK)

Za przygotowanie spotkania inicjującego pracę GGK w modelu „Kooperacja – efektywna i skuteczna” odpowiedzialny będzie pracownik ośrodka pomocy społecznej (OPS), do którego o pomoc/wsparcie zwróciła się osoba/ rodzina.

Przygotowanie należy zacząć od sporządzenia listy instytucji, podmiotów, które w ocenie pracownika socjalnego powinny podjąć współpracę w ramach kooperacji na rzecz wsparcia konkretnej osoby/rodziny/grupy. Lista kooperantów powinna być sporządzona w oparciu o uprzednio opracowaną **diagnozę sytuacji** z wykorzystaniem rodzinnego wywiadu środowiskowego, przeprowadzonego przez pracownika socjalnego oraz innych informacji będących w posiadaniu OPS.

Przygotowując spotkanie można skorzystać ze wskazówek do organizowania spotkań PZK. Na posiedzenie GGK zapraszani są pracownicy bezpośrednio pracujący z osobami/rodzinami/grupami. Pracownik OPS pełniący funkcję koordynatora zwołuje posiedzenie z własnej inicjatywy lub z inicjatywy przedstawiciela innej instytucji funkcjonującej w ramach deklaracji/porozumienia *o współpracy*. Zwołanie posiedzenia może mieć formę pisemną lub mailową. Sposób komunikacji powinien być uregulowany przez członków PZK.

Koordinator zaprasza na posiedzenie tych członków GGK, których obecność uzna za zasadną ze względu na okoliczności sprawy. Skład Grupy uzależniony jest od rodzaju problemu - może być zmienny.

Instytucje zapraszane na posiedzenie GGK powinny zostać poinformowane o tym fakcie **najpóźniej 5 dni przed datą spotkania**. Informacja zostaje wysłana drogą pisemną do właściwej instytucji, zawiera datę, miejsce, godzinę, przewidywany czas spotkania i informację o osobie/rodzinie/grupie, dla której będzie tworzony plan pracy na posiedzeniu.

Czas do spotkania pozwoli pracownikom biorącym udział w pracach GGK zapoznać się z sytuacją osoby/rodziny, której spotkanie będzie dotyczyć, zebrać konieczne informacje i przedstawić propozycję rozwiązań. W celu usprawnienia procesu rekomenduje się stosowanie między instytucjami komunikacji elektronicznej – z wyłączeniem przekazywania danych osobowych.¹³ Z uwagi na fakt, że członkowie GGK reprezentują instytucje, posiedzenia odbywają się w dni powszednie, w godzinach pracy Ośrodka Pomocy Społecznej, dopuszcza się możliwość organizacji posiedzenia na terenie innych instytucji lub organizacji zaangażowanych w udzielanie pomocy z zachowaniem zasady organizacji spotkania w godzinach pracy OPS.

Zaangażowanie różnych instytucji i podmiotów w celu udzielenia skutecznego wsparcia powinno skłonić osoby/rodziny do aktywnego włączenia się w tworzenie, przy koordynacji pracownika socjalnego, indywidualnych programów pomocowych (dedykowanych osobom i rodzinom korzystającym ze świadczeń pomocy społecznej, lub będących w chwilowych trudnościach życiowych – np. wychowanie dzieci). **Osoba lub rodzina wymagająca pomocy i wsparcia musi aktywnie uczestniczyć w działaniach podejmowanych w celu zmiany jej sytuacji, a przy tworzeniu indywidualnych programów pomocowych muszą być brane pod uwagę jej potrzeby, ograniczenia i możliwości.**

Pamiętaj!

- Pracownik socjalny angażuje się w taki zakres wsparcia do którego ma kompetencje wynikające z uwarunkowań prawnych. Przygotowując spotkanie/ia pracownik OPS może być koordynatorem działań. Może również przekazać koordynowanie współpracy na rzecz osoby/rodziny/grupy przedstawicielowi innej instytucji.
- Do udziału w spotkaniu w sprawie sytuacji osoby/rodziny/grupy mogą, w zależności od zdiagnozowanych problemów, być zapraszani przedstawiciele: sądu właściwego ze względu na miejsce zamieszkania osoby/rodziny/grupy, właściwego PCPR, Policji, ochrony zdrowia, instytucji oświatowych oraz organizacji społecznych statutowo zajmujących się przeciwdziałaniu ubóstwu i wykluczeniu społecznemu oraz innych organizacji, których działalność związana jest z zasobami i dysfunkcjami jakie zostały ustalone w oparciu o sporządzoną diagnozę przez pracownika socjalnego, a także osoby bliskie.
- Pracownik OPS w piśmie zapraszającym na spotkanie GGK zwraca się z prośbą

¹³ Ze względu na ochronę danych osobowych w modelu na chwilę obecną nie ma możliwości przekazywania tej informacji inną drogą, niż pisemną. Rozważane jest zbudowanie w przyszłości narzędzia komunikacyjnego, którym, po zalogowaniu przez pracownika możliwe będzie przekazywanie powyższych informacji w sposób bezpieczny i zgodny z obowiązującymi przepisami prawa.

o zebranie informacji w sprawie osoby/rodziny, pozwoli to na sprawne omówienie sytuacji i przygotowanie planu pracy.

Narzędzia ułatwiające pracę w procesie tworzenia zespołu oraz z nowopowstałym zespołem:

PLAN KOOPERACJI INSTYTUCJI - narzędzie dla pracownika socjalnego, które służy do podziału zadań w ramach rozwiązywania problemu rodziny.

OCENA DOTYCHCZASOWEJ WSPÓŁPRACY - narzędzie służące do podniesienia jakości współpracy.

4.3. Plan pracy z osobą/rodziną/grupą

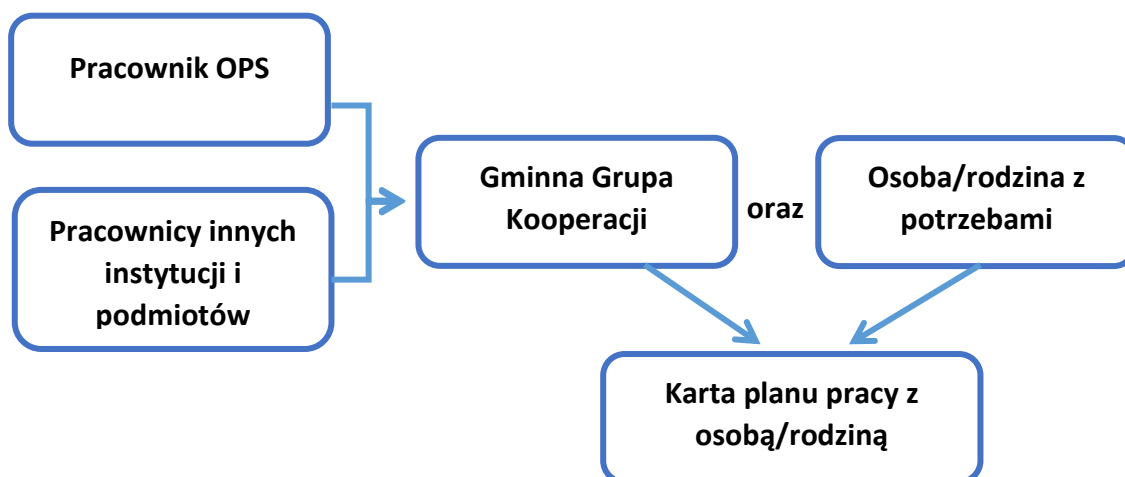

Członkowie GGK (wywodzący się z instytucji w ramach PZK) na posiedzeniu opracowują plan pracy wykorzystując przygotowaną diagnozę przygotowaną w oparciu o rodzinny wywiad środowiskowy, przeprowadzony przez pracownika socjalnego oraz informacje będące w posiadaniu przedstawicieli innych instytucji i podmiotów.

Opracowując plan pracy, instytucje zaangażowane i podejmujące działania w ramach kooperacji, muszą podchodzić podmiotowo do osób/rodzin/grup, do których kierowane będą działania. Na poszczególnych etapach opracowania i realizacji planów pracy, zadaniem specjalistów z GGK będzie dopasowanie zadań i działań do potrzeb osób/rodzin/grup z którymi prowadzona będzie praca w oparciu o kooperację międzyinstytucjonalną.

Zadania przypisane do realizacji przez osobę/rodzinę/grupę mogą zostać wypracowane alternatywnie na dwóch etapach:

- wspólnie z pracownikiem socjalnym, po przeprowadzonym wywiadzie środowiskowym, wówczas podczas spotkania przedstawiciele są informowani o tych zadaniach, a wypracowywane są wówczas uzupełniające działania dla instytucji,
- podczas spotkania GGK w obecności osoby/rodziny/grupy.

Rekomenduje się udział osoby/rodziny/grupy w posiedzeniu GGK, która ma wówczas szansę wypowiedzieć się w sprawie zaproponowanych zadań. Takie podejście jest z jednej strony transparentne dla wszystkich uczestników, daje możliwość dojścia do konsensusu w sytuacji konfliktu i poczucie sprawczości.¹⁴ W przypadku nieobecności osoby/przedstawiciela rodziny plan ustalany jest dla instytucji, natomiast zadania dla adresata zostaną określone w kontrakcie socjalnym.

Plan pracy – karta planu pracy z osobą/rodziną (załącznik nr 6) zawiera sformułowany cel główny czyli oczekiwany stan rzeczy, który powinien być osiągnięty dla poprawy sytuacji osoby lub rodziny oraz cele szczegółowe. Cele powinny być zrozumiałe, konkretne i realne. W dalszej części zostają uzgodnione przez obecnych i wpisane zadania, zarówno poszczególnym pracownikom instytucji, jak i osobie/rodzinie. Karta ta może być wykorzystana także do określenia planu pracy z grupą. Zadania te będą w dalszym etapie realizowane przez pracowników instytucji oraz przez zainteresowaną osobę/rodzinę.

¹⁴ rodzina powinna uczestniczyć na posiedzeniu GGK, do rozważenia na którym etapie. Można najpierw spotkać się z pracownikami instytucji, przedyskutować sytuację osoby/rodziny, a następnie ją zaprosić do wspólnego wypracowywania celów i zadań.

Obecni na spotkaniu ustalają harmonogram działań, w którym wskazane będą ramy czasowe realizacji poszczególnych zadań.

Kopię wypełnionej i podpisanej karty otrzymują wszyscy pracownicy instytucji oraz osoba/rodzina.

Pamiętaj!

- Istnieje możliwość dokonania oceny sytuacji osoby/rodziny na posiedzeniu GGK z udziałem osoby/rodziny
- Osobom/rodzinom należy stworzyć takie warunki rozmowy podczas spotkania aby czuły się partnerem w rozmowach i miały poczucie realnego wpływu na podejmowane wobec nich decyzje.

Narzędzie:

PRZYGOTOWANIE INSTYTUCJI DO WSPÓLNEJ DIAGNOZY – narzędzie służące do pracy w obszarze zgłoszonej potrzeby/problemu rodziny.

4.4. Praca z osobą/rodziną i monitoring

Celem tego etapu jest świadczenie usług osobie/rodzinie oraz realizacja przez nią zadań – zgodnie z zaakceptowanym planem pracy wskazanym w karcie planu pracy. Wszyscy pracownicy instytucji i podmiotów zaangażowani w działania na rzecz pracują zgodnie z kompetencjami instytucji i wskazanymi zadaniami, opierając się na własnej dokumentacji. Pracownik socjalny obligatoryjnie podczas pracy z konkretnym przypadkiem stosuje **kontrakt socjalny** (praca z osobą, rodziną) lub **projekt socjalny** (rodzina, grupa). Praca może być oparta na narzędziach pracy socjalnej np.: mediacje, dialog motywacyjny, terapia skoncentrowana na rozwiązaniach, Konferencje Grupy Rodzinnej itp. Kontrakt socjalny należy sporządzić zgodnie z obowiązującym wzorem.

Osoba lub rodzina wymagająca pomocy i wsparcia musi aktywnie uczestniczyć w działaniach podejmowanych w celu zmiany jej sytuacji, a przy realizacji działań na jej rzecz muszą być brane pod uwagę jej potrzeby, ograniczenia i możliwości.

Monitoring działań

Działania pracowników oraz osoby/rodziny cyklicznie są weryfikowane. Każdy z członków powołanej grupy przekazuje nie rzadziej niż raz na miesiąc drogą mailową informację nt. postępu w realizacji działań na rzecz osoby/rodziny/grupy przypisanych pracownikowi konkretnej instytucji. Koordynator, na podstawie tych informacji wypełnia załącznik nr 7. opisując postęp w realizacji zadań i zmiany w sytuacji osoby/rodziny/grupy, uzupełniając ją o dane, które są w posiadaniu pracownika socjalnego.

Nie rzadziej, niż raz na kwartał odbywa się **spotkanie monitorujące**, w czasie którego członkowie grupy omawiają postępy wszystkich uczestników planu pracy z rodziną i zrealizowane dotychczas działania, wskazują trudności i bariery. Spotkanie ma służyć także wprowadzeniu zmian, działań naprawczych lub alternatywnych rozwiązań, które pomogą zrealizować zakładany cel. W spotkaniu powinna uczestniczyć osoba/rodzina, jeżeli nie będzie obecna koordynator musi powiadomić ją niezwłocznie o ustaleniach. Ze spotkania spisywana jest informacja (załącznik nr 7.). Spotkanie można zwołać również w sytuacji wystąpienia znaczącej zmiany w sytuacji osoby/rodziny, która ma istotny wpływ na proces pomocy.

4.5. Ewaluacja pracy z osobą/rodziną/grupą

Pracownik socjalny, inni specjaliści i rodzina/osoba/grupa oceniają postępy w realizacji planu pracy i stopień osiągnięcia celu głównego. W trakcie ewaluacji może okazać się, że zachodzi potrzeba modyfikacji celów. Rekomenduje się organizowanie spotkań osób zaangażowanych w pracę z rodziną w celu dokonania ewaluacji. Częstotliwość dokonywania oceny można ustalić z grupą indywidualnie w zależności od ilości zadań, możliwości ich realizacji i stopnia trudności. Ewaluacja końcowa porównuje zmianę sytuacji osoby/rodziny przed rozpoczęciem realizacji zaplanowanych działań i po ich zakończeniu, jest podstawą do zakończenia pracy z rodziną. Jednak decyzja o zakończeniu

pracy w rodzinie powinna być omówiona i podjęta wspólnie przez wszystkie osoby zaangażowane w pracę z osobą/rodziną. Przyczyną zakończenia pracy z osobą/rodziną może być osiągnięcie zakładanych celów, brak współpracy z osobą/rodziną, która pomimo ustaleń nie realizuje wspólnie ustalonych założeń lub rezygnacja osoby/rodziny ze współpracy. Ewaluacja jest prowadzona poprzez wypełnienie części C załącznika nr 6.

5. Ewaluacja modelu kooperacji pomiędzy instytucjami pomocy i integracji społecznej, a podmiotami innych polityk sektorowych w gminach miejsko-wiejskich

Ewaluacja modelu zostanie zlecona jako usługa zewnętrzna

6. Załączniki

Nr załącznika	Nazwa załącznika	Opis załącznika
1.	Zgłoszenie potrzeby włączenia Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w proces budowania kooperacji instytucji na terenie gminy	Formularz wypełniany i wysyłany do ROPS przez pracownika OPS, jest sygnałem do włączenia się ROPS w działania na terenie danej gminy
2.	Scenariusz spotkania z instytucjami	Scenariusz do wykorzystania w trakcie organizacji i przeprowadzania spotkania z przedstawicielami instytucji
3-5.	Porozumienia o współpracy	Propozycje dokumentów zawiązujących współpracę w ramach kooperacji - do wykorzystania. Dokumenty można wykorzystać w całości lub skorzystać z części ich zapisów.
6.	Karta planu pracy	Karta wypełniana podczas spotkania GGK w konkretnej sprawie. Karcie nadawany jest numer, który staje się identyfikatorem w dalszej korespondencji. Zawiera najważniejsze informacje nt. osoby/rodziny, ich sytuacji, potrzeb. Określa cel, do jakiego dążyć będą wszyscy uczestnicy działań. Wskazuje jakie instytucje zostają zaangażowane w działania, jakie im zostają przypisane zadania, określa zadania dla osoby/rodziny. Na podstawie uzgodnień zawartych w karcie prowadzona jest praca z osobą/rodziną z wykorzystaniem narzędzi i metod właściwych dla instytucji (w przypadku OPS obowiązkowy kontrakt lub projekt socjalny)
7.	Monitoring informacja	Załącznik wypełniany przez koordynatora działań (pracownik OPS) na podstawie miesięcznych informacji od pracowników instytucji lub przekazanych podczas spotkania monitorującego.

załącznik nr 1.

ZGŁOSZENIE POTRZEBY WŁĄCZENIA REGIONALNEGO OŚRODKA POLITYKI SPOŁECZNEJ
W PROCES BUDOWANIA KOOPERACJI INSTYTUCJI NA TERENIE GMINY

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (lub gmina) w
zgłasza potrzebę włączenia Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w
w proces zawiązania kooperacji instytucji.

Do chwili obecnej zostały zrealizowane następujące działania*:

- ☐ dokonano oceny obrazu zasobów gminy (zgodnie z elementami wskazanymi w Podręczniku Wdrażania Model kooperacji pomiędzy instytucjami pomocy i integracji społecznej, a podmiotami innych polityk sektorowych w gminach miejsko-wiejskich);

- ☐ podjęto próbę samodzielnego zawiązania kooperacji

Krótki opis dotychczas zrealizowanych działań:

.....
.....
.....

Wraz ze zgłoszeniem przesłano drogą elektroniczną przygotowaną diagnozę gminy.

Osoba do kontaktu (imię, nazwisko, stanowisko, nr tel., adres e-mail):

.....
.....

.....
/miejscowość, data/

.....
/podpis osoby upoważnionej/

*właściwe zakreślić

załącznik nr 2.

Scenariusz spotkania inicjującego spotkanie partnerskie w ramach projektu
„Kooperacja – efektywna i skuteczna”

Dobra praktyka: *Rozpocznij spotkanie punktualnie, nie czekaj z rozpoczęciem na spóźnialskich, a jeśli się już na to zdecydujesz, daj im nie więcej niż 10 minut. Spotkanie należy kończyć punktualnie, dopuszczalny margines to ok. 15 minut.*

Po każdym z punktów możliwa jest krótka dyskusja moderowana.

1. Rozpoczęcie spotkania przez inicjatora PZK (przedstawiciel animatora instytucjonalnego – Dyrektor/Kierownik OPS):
 - ✓ przywitanie przybyłych gości i podziękowanie za przybycie.
 - ✓ przedstawienie przybyłych gości z podkreśleniem ważności każdego z nich (np. jak ważny jest udział policjanta w spotkaniu, ponieważ do obowiązków policji zgodnie z ustawą należy.....).
 - ✓ można zaproponować obecnym na spotkaniu kilkuminutową rundę, np.: autoprezentacji i oczekiwań dotyczących spotkania. Pilnujmy żeby każda z obecnych osób wypowiadała się w sposób krótki i zwięzły (np. 1 minuta na wypowiedź). Zaznaczmy, że udział w rundzie jest dobrowolny, jeżeli ktoś nie czuje się gotowy, nie naciskajmy.
 - ✓ przedstawienie i omówienie celów spotkania.
 - ✓ na początku spotkania poinformuj uczestników o zasadach współpracy.
2. Przedstawienie diagnozy Powiatu/Gminy.
3. Przedstawienie propozycji liczenia kosztów zaniechania jakie niesie za sobą brak podejmowania kooperacyjnej współpracy na rzecz ekskluzji społecznej.

4. Opracowanie korzyści wynikających z działania na rzecz zapobiegania wykluczeniu społecznemu w formule współpracy.

DOBRA PRAKTYKA: *Na początku prowadzący spotkanie przedstawia przykład korzyści, aby łatwiej było zobrazować nad czym grupa będzie pracować. W omówienie tego i poniższych punktów angażujemy wszystkich obecnych na spotkaniu, dzięki temu będą się czuli współautorami i współodpowiedzialni za poczynione ustalenia i rozwój partnerstwa.*

Przy większej liczbie osób można podzielić zgromadzonych na dwie lub więcej podgrup i pracować warsztatowo w grupach

5. Opracowanie celów partnerstwa.
6. Opracowanie zasad partnerstwa.
7. Opracowanie propozycji porozumienia/deklaracji o współpracy.
Przykładowa deklaracja stanowi 3 i 4 Wzór deklaracji można dołączyć do pakietu informacyjnego a zmiany nanosić na bieżąco i wyświetlać na ekranie.
8. Ustalenie celów i daty spotkania formalizującego PZK.
9. Ustalenie kanałów komunikacji i osób wyznaczonych do kontaktu.

DOBRA PRAKTYKA: *Warto zadbać o listę z możliwością wpisania danych kontaktowych konkretnych osób. Po spotkaniu osoba odpowiedzialna ze strony organizatora/inicjatora spotkania przesyła listę do wszystkich wskazanych osób.*

10. Pytania, wątpliwości – odpowiedzi.

DOBRA PRAKTYKA: *Zadbaj o możliwość wypowiedzenia się wszystkich obecnych, ustalając ile czasu mamy za tę część spotkania. Ustalamy z zebranymi, że odpowiedzi na pytania udzielane są w miarę możliwości na bieżąco. Jeżeli zabraknie czasu zaproponuj zanotowanie lub przesłanie pytań, wątpliwości drogą e-mail i wówczas odpowiedzi zostaną udzielone na kolejnym spotkaniu.*

11. Podsumowanie ustaleń i zakończenie spotkania inicjującego zawiązanie PZK.

DOBRA PRAKTYKA: *Prowadzący spotkanie podsumowuje wszystkie ustalenia poczynione w trakcie dyskusji. Na koniec upewniamy się, że wszystko zostało ujęte w podsumowaniu.*

12. Podziękowanie za spotkanie.

UWAGA: *Z każdego spotkania powinien być sporządzany protokół, najlepiej na bieżąco na koniec spotkania wyświetlony na ekranie i głośno odczytany w celu zapoznania z jego treścią wszystkich uczestników spotkania. Protokół powinien być zatwierdzany po wcześniejszym ustaleniu przez kooperantów na początku kolejnego spotkania. Dlatego należy pamiętać aby zawsze była obecna osoba odpowiedzialna za sporządzenie protokołu.*

WAŻNE: *Osoba prowadząca / moderator powinna na bieżąco monitorować proces grupowy, co udało się już osiągnąć, zrealizować, przedstawienie „małych sukcesów” (np. sam fakt spotkania, ustalenia celów, opracowanie korzyści) w celu podtrzymania efektywnej pracy i motywacji do dalszej pracy.*

ZAPAMIĘTAJ: *Warto zadbać o osobę wspomagającą prowadzącego spotkanie. Rolą prowadzącego / moderatora jest pilnowanie, aby dyskusja osób obecnych na spotkaniu nie odbiegała od tematu. Możemy to zrobić zwracając się do rozmówców słowami, np.: „Jest to ciekawy temat, który poruszymy na innym spotkaniu, teraz proszę skupmy się na” albo „Nie odbiegajmy proszę od tematu naszego spotkania. Jest to ważna kwestia i możemy do niej wrócić później.”*

O czym należy pamiętać przygotowując spotkanie partnerskie

1. Ustalenie terminu, czasu i miejsca spotkania.

Czas spotkania nie powinien być dłuższy niż dwie godziny i obok terminu i miejsca powinien być wskazany już w zaproszeniu. Starajmy się unikać organizacji spotkań na początku i końcu tygodnia, czyli poniedziałek i piątek.

Ważne aby spotkanie odbywało się w godzinach pracy.

Dla organizowania spotkań bezpieczne są godziny około południowe.

2. Przygotowanie zaproszenia na spotkanie.

W zaproszeniu na pierwsze spotkanie warto przedstawić cel spotkania i jego program. Zadbaj, by zaproszenie miało przejrzystą formę. Zaproszenie powinno mieć formę pisemną. Dobrą praktyką jest aby zaproszenie było kierowane na dyrektora

instytucji/podmiotu ze wskazaniem w treści imiennie zapraszanego przedstawiciela partnera, jeżeli nie jest to dyrektor jednostki.

Oprócz wysłania zaproszenia w formie pisemnej, jednocześnie możemy skan przekazać drogą elektroniczną lub zawiadomić telefonicznie o tym, że takie zaproszenie zostało wystosowane.

Ważne aby w zaproszeniu była data, do której należy potwierdzić udział w spotkaniu. (przykładowe zaproszenie jest załącznikiem nr 1).

3. Do zaproszenia załączamy agendę spotkania.

Agenda powinna uwzględniać główne punkty spotkania, np.:

10:00-11:00 spotkanie + dyskusja dotycząca..... (tu można wpisać tematykę spotkania),

11:00 -11:15 przerwa kawowa,

11:15-12:15 spotkanie + dyskusja,

12:15 podsumowanie spotkania.

DOBRA PRAKTYKA: *Planując temat spotkania pamiętajmy, żeby program był optymalny do czasu spotkania, nie przetadowany. Lepiej omówić 2-3 tematy dokładnie, niż 6 pobieżnie.*

4. Osoby, które zapraszamy na spotkanie informujemy najwcześniej jak to możliwe o terminie spotkania.

Na 1–2 dni przed terminem warto przypomnieć zaproszonym o zbliżającym się spotkaniu i potwierdzić ich udział (najlepiej telefonicznie lub mailowo).

5. Osoba odpowiedzialna za prowadzenie spotkania powinna przygotować się merytorycznie do jego prowadzenia.

Przed pierwszym spotkaniem warto zastanowić się nad formułą spotkania, uwzględniając zaproszonych partnerów. Jeżeli z jakichś powodów występują obawy co do przebiegu spotkania, dobrą praktyką jest aby przed spotkaniem przedyskutować ze znanymi wcześniej osobami planowany przebieg spotkania. Ustalamy jaki problem/temat będziemy omawiać na tym konkretnym spotkaniu. Warto się zastanowić: Jakie trudności mogą się pojawić? Jak można im zaradzić? Czy partnerzy mogą pomóc w pokonaniu trudności?

WAŻNE: *Rolą prowadzącego / moderatora jest pilnowanie, aby dyskusja osób obecnych na spotkaniu nie odbiegała od tematu. Możemy to zrobić zwracając się do rozmówców*

słowami, np.: „Jest to ciekawy temat, który poruszymy na innym spotkaniu, teraz proszę skupmy się na.....” albo „Nie odbiegajmy proszę od tematu naszego spotkania. Jest to ważna kwestia i możemy do niej wrócić później.” lub „Ok., mam świadomość, że jest to nurtujący temat, jednak teraz zajmijmy się celem naszego spotkania.”

6. Zadbaj o przestrzeń spotkania.

Ważne jest, by w miarę możliwości miejsce spotkania było ogólnodostępne dla każdego przedstawiciela podmiotów kooperujących. Także organizacja przestrzeni jest istotnym elementem spotkania. Zadbaj o to, aby było odpowiednia liczba miejsc, pomieszczenie było przestronne i posiadało odpowiednią wentylację, tak aby uczestnicy spotkania posiadali komfort pracy. Uczestników należy usadzić na spotkaniu tak, aby wszyscy się widzieli i mogli swobodnie się ze sobą komunikować. Pomieszczenie nie powinno być jednak zbyt duże odradzamy organizację spotkań np. sali gimnastycznej. Warto zadbać o sprzęt multimedialny, tablicę (np. typu flipchart), która ułatwia zapisywanie wniosków w sposób widoczny dla wszystkich uczestników spotkania.

W miarę możliwości finansowych przygotuj napoje zimne (np. woda w dzbankach z filtrem) i gorące (np. kawa i herbata w termosach), ewentualnie poczęstunek (np. ciastka, catering).

7. Przygotuj dokumentację na spotkanie.

Lista obecności zaproszonych partnerów powinna zawierać miejsce na informacje teleadresowe kooperantów. Dodatkowo warto przygotować dla uczestników spotkania pakiety niezbędnych informacji, które będą przedmiotem spotkania, np. agenda, temat spotkania, najważniejsze informacje wcześniej zgromadzone, opracowania, prezentacje wydrukowane, ulotki o lokalnych inicjatywach czy też ofercie instytucji, gadżety jeśli takimi dysponujemy, wzór dokumentacji, np. deklaracji uczestnictwa, regulaminu.

DOBRA PRAKTYKA: Warto wcześniej poprosić zaproszonych gości o przekazanie ulotek, czy też folderów informacyjnych, dotyczących ich działalności.

8. Sprawdź sprzęt

Na pół godziny przed rozpoczęciem spotkania sprawdź czy sprzęt jest sprawny i odpowiednio podłączony.

UWAGA: *Należy ustalić osobę odpowiedzialną za sporządzenie protokołu, gdyż z każdego spotkania powinien być sporządzany protokół, najlepiej na bieżąco na koniec spotkania wyświetlony na ekranie i głośno odczytany w celu zapoznania z jego treścią wszystkich uczestników spotkania. Protokół powinien być zatwierdzany po wcześniejszym ustaleniu przez kooperantów na początku kolejnego spotkania. Dlatego należy pamiętać aby zawsze była obecna osoba odpowiedzialna za sporządzenie protokołu.*

WAŻNE: *Osoba prowadząca / moderator powinna na bieżąco monitorować proces grupowy, co udało się już osiągnąć, zrealizować, przedstawienie „małych sukcesów” (np. sam fakt spotkania, ustalenia celów, opracowanie korzyści) w celu podtrzymania efektywnej pracy i motywacji do dalszej pracy.*

załącznik nr 3.

Porozumienie na rzecz współdziałania organizacji i instytucji w ramach projektu
„Kooperacja – efektywna i skuteczna”

zawarte w w dniu

pomiędzy:

- 1), z siedzibą w,
 reprezentowanym/ą przez zwanym dalej
 Partnerem nr 1, a
- 2), z siedzibą w,
 reprezentowanym/ą przez zwanym dalej Partnerem nr 2, a
- 3), z siedzibą w,
 reprezentowanym/ą przez zwanym dalej
 Partnerem nr 3, a
- 4), z siedzibą w,
 reprezentowanym/ą przez zwanym dalej
 Partnerem nr 4.

§ 1.

1. Niniejsze Porozumienie jest zawarte w związku z realizacją, na terenie gminy
, projektu pn. „Kooperacja – efektywna i skuteczna”,
 współfinansowanego ze środków EFS w ramach Programu Operacyjnego Wiedza
 Edukacja Rozwój 2014-2020, a który na terenie Województwa
 koordynuje Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, działający
 w imieniu samorządu województwa.
2. Porozumienie określa zasady współpracy stron przy realizacji projektu „Kooperacja –
 efektywna i skuteczna”, w zakresie wypracowania modelu kooperacji pomiędzy
 instytucjami pomocy i integracji społecznej a podmiotami innych polityk sektorowych,
 z terenu powiatu
3. Strony niniejszego Porozumienia zgodnie oświadczają, że podejmują współdziałanie,
 którego celem jest realizacja zadań wymienionych w § 2 ust. 3, wynikających z realizacji
 projektu wskazanego w ust. 1 oraz zobowiązań dotyczących współpracy, wynikających
 z przepisów prawa krajowego.

§ 2.

1. Spotkania w ramach Partnerstwa odbywają się w miarę potrzeb, nie rzadziej niż
2. Miejscem spotkań jest Możliwa jest organizacja w siedzibie innego partnera.
3. W ramach realizacji zadań, o których mowa w § 1 ust. 3 do obowiązków Partnerów należy m. in.:
 - 1) wymiana wiedzy i informacji, w granicach obowiązującego prawa;
 - 2) aktywny udział w spotkaniach partnerskich;
 - 3) realizacja ustaleń i harmonogramu wynikającego ze spotkań Partnerskich;
 - 4) praca w oparciu o kartę pracy z rodziną, stanowiącą załącznik do niniejszego Porozumienia;
 - 5) upublicznienie informacji o przystąpieniu do Partnerstwa i promocja zadań objętych niniejszym Porozumieniem;
 - 6)
 - 7)
4. Każda ze Stron porozumienia we własnym zakresie pokrywa koszty realizacji swoich zadań wymienionych powyżej w ust. 3 i nie będzie zgłaszać w tym zakresie roszczeń finansowych do Partnerów.

§ 3.

1. Strony zobowiązują się do wzajemnego informowania się o działaniach związanych z realizacją zadań objętych niniejszym Porozumieniem oraz o sytuacjach, które miałyby wpływ na ich realizację.
- 1) Przepływ informacji między Partnerami dokonywać się będzie w formie komunikacji bezpośredniej, telefonicznej, mailowej, a w szczególnych przypadkach - pisemnej.
2. Osobami wyznaczonymi przez Strony do wzajemnej współpracy w sprawach dotyczących realizacji zadań objętych Porozumieniem są:
 - 1) ze strony Partnera nr 1:
...../imię, nazwisko/
/Stanowisko służbowe/....., tel., adres
e-mail:
 - 2) ze strony Partnera nr 2:
...../imię, nazwisko/
/Stanowisko służbowe/....., tel., adres
e-mail:
 - 3) ze strony Partnera nr 3:
...../imię, nazwisko/
/Stanowisko służbowe/....., tel., adres
e-mail:
 - 4) ze strony Partnera nr 4:
...../imię, nazwisko/

/Stanowisko służbowe/....., tel., adres
e-mail:

Wsparcie ze strony Samorządu Województwa
zapewni:

Załącznikami do Porozumienia są:

1. Karta pracy z rodziną.

Porozumienie na rzecz współdziałania organizacji i instytucji w ramach projektu „Kooperacja – efektywna i skuteczna”

§ 1.

4. Niniejsze Porozumienie jest zawarte w związku z realizacją, na terenie gminy XYZ, projektu pn. „Kooperacja – efektywna i skuteczna”, współfinansowanego ze środków EFS w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020, a który na terenie Województwa koordynuje Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w, działający w imieniu samorządu województwa.
5. Porozumienie określa zasady współpracy stron przy realizacji projektu „Kooperacja – efektywna i skuteczna”, w zakresie wypracowania modelu kooperacji pomiędzy instytucjami pomocy i integracji społecznej a podmiotami innych polityk sektorowych, z terenu powiatu
6. Strony niniejszego Porozumienia zgodnie oświadczają, że podejmują współdziałanie, którego celem jest realizacja zadań wymienionych w § 2 ust. 3, wynikających z realizacji projektu wskazanego w ust. 1 oraz zobowiązań dotyczących współpracy, wynikających z przepisów prawa krajowego.

§ 2.

5. Spotkania w ramach Partnerstwa odbywają się w miarę potrzeb, nie rzadziej niż
6. Miejscem spotkań jest *lub też:* spotkania będą odbywać się rotacyjnie, u każdego z Partnerów.
7. W ramach realizacji zadań, o których mowa w § 1 ust. 3 do obowiązków Partnerów należy m. in.:
 - 8) wymiana wiedzy i informacji, w granicach obowiązującego prawa;
 - 9) aktywny udział w spotkaniach partnerskich;
 - 10) realizacja ustaleń i harmonogramu wynikającego ze spotkań Partnerskich;
 - 11) praca w oparciu o kartę pracy z rodziną, stanowiącą załącznik do niniejszego Porozumienia;
 - 12) upublicznienie informacji o przystąpieniu do Partnerstwa i promocja zadań objętych niniejszym Porozumieniem;
 - 13)
 - 14)

4. Każda ze Stron porozumienia we własnym zakresie pokrywa koszty realizacji swoich zadań wymienionych powyżej w ust. 3 i nie będzie zgłaszać w tym zakresie roszczeń finansowych do Partnerów.

§ 3.

3. Strony zobowiązują się do wzajemnego informowania się o działaniach związanych z realizacją zadań objętych niniejszym Porozumieniem oraz o sytuacjach, które miałyby wpływ na ich realizację.

2) Przepływ informacji między Partnerami dokonywać się będzie w formie komunikacji bezpośredniej, telefonicznej, mailowej, a w szczególnych przypadkach - pisemnej.

4. Osobami wyznaczonymi przez Strony do wzajemnej współpracy w sprawach dotyczących realizacji zadań objętych Porozumieniem są:

5) ze strony Partnera nr 1:

...../imię, nazwisko/

/Stanowisko służbowe/....., tel., adres e-mail:

6) ze strony Partnera nr 2:

...../imię, nazwisko/

/Stanowisko służbowe/....., tel., adres e-mail:

7) ze strony Partnera nr 3:

...../imię, nazwisko/

/Stanowisko służbowe/....., tel., adres e-mail:

8) ze strony Partnera nr 4:

...../imię, nazwisko/

/Stanowisko służbowe/....., tel., adres e-mail:

Wsparcie ze strony Samorządu Województwa zapewni:
.....

Załącznikami do Porozumienia są:

2. Karta pracy z rodziną.

***Porozumienie na rzecz współdziałania organizacji i instytucji w ramach projektu
„Kooperacja – efektywna i skuteczna”***

§ 1. Cel Porozumienia

7. Niniejsze Porozumienie jest zawarte w związku z realizacją, na terenie gminy, projektu pn. „Kooperacja – efektywna i skuteczna”, współfinansowanego ze środków EFS w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-20¹⁵, a który na terenie Województwa koordynuje działający w imieniu samorządu województwa Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w,
8. Celem projektu jest wdrożenie na terenie gminy modelu kooperacji służącego pracownikom instytucji dostarczających usług społecznych na terenie gminy....., a w konsekwencji jej mieszkańcom.
9. Model kooperacji ma doprowadzić do sytuacji, w której do rozwiązania danego problemu czy zaspokojenia sygnalizowanej potrzeby zostaną zaangażowane wszystkie instytucje funkcjonujące na terenie gminy lub powiatu, mające w swoich kompetencjach właściwe działania. Nawiązanie takiej współpracy spowoduje, że wsparcie będzie kompleksowe, działania instytucji będą się uzupełniały, a efekty jakie osiągną będą trwałe. Stała współpraca powołanego zespołu przedstawicieli różnych instytucji i podmiotów w gminie może służyć realizacji innych działań strategicznych i rozwojowych na rzecz mieszkańców.
10. Porozumienie określa zasady współpracy stron przy realizacji projektu „Kooperacja – efektywna i skuteczna”.
11. Strony niniejszego Porozumienia zgodnie oświadczają, że podejmują współdziałanie, którego celem jest realizacja zadań wymienionych w § 2 ust. 3, wynikających z realizacji celu projektu wskazanego w ust. 2 oraz zobowiązań dotyczących współpracy, wynikających z przepisów prawa krajowego.

¹⁵ W przypadku powoływania Zespołu po zakończeniu realizacji projektu, zapis będzie zmieniony

§ 2. Powiatowy Zespół Kooperacji

1. Wdrożenie modelu kooperacji zakłada utworzenie Powiatowego Zespołu Kooperacji składającego się z dyrektorów i kierowników instytucji pomocy i integracji społecznej oraz podmiotów innych polityk sektorowych z terenu powiatu
8. Spotkania w ramach PZK odbywają się w miarę potrzeb, nie rzadziej niż raz na kwartał.
9. Miejscem spotkań jest , możliwa jest realizacja spotkań w innym miejscu na terenie powiatu
2. W ramach realizacji zadań, o których mowa w § 1 ust. 3 do obowiązków Partnerów w ramach PZK należy m. in.:
 - 1) udział w posiedzeniu Zespołu;
 - 2) oddelegowanie na wniosek Ośrodka Pomocy Społecznej przedstawiciela/przedstawicieli do udziału w posiedzeniu Gminnej Grupy Kooperacji;
 - 3) wymiana wiedzy i informacji, w granicach obowiązującego prawa;
 - 4) aktywny udział w spotkaniach partnerskich;
 - 5) realizacja ustaleń wynikających ze spotkań Partnerskich;
 - 6) upublicznienie informacji o przystąpieniu do Partnerstwa i promocja zadań objętych niniejszym Porozumieniem;
 - 7)
 - 8)
3. Każda ze Stron Porozumienia we własnym zakresie pokrywa koszty realizacji swoich zadań wymienionych w ust. 3 i nie będzie zgłaszać w tym zakresie roszczeń finansowych.
4. Strony niniejszego porozumienia kierując się chęcią efektywnej pomocy osobom mieszkańcom znajdującym się w trudnej sytuacji, zobowiązują się do aktywnego udziału w pracach utworzonego Zespołu.

§ 3. Gminna Grupa Kooperacji

1. Gminną Grupę Kooperacji tworzą przedstawiciele instytucji i podmiotów związanych z realizacją zadań na rzecz mieszkańców, którzy podpisali Porozumienie. Są to osoby z różnych grup zawodowych reprezentujący instytucje publiczne i niepubliczne, odpowiedzialne za realizację zadań.

2. Osoby wchodzące w skład GGK współpracują ze sobą w sposób skoordynowany, zapewniający skuteczne reagowanie na problem.
3. Koordynatorem prac GGK jest wyznaczony pracownik Ośrodka Pomocy Społecznej.
4. Do obowiązków przedstawicieli instytucji powołanych do GGK należy m. in.:
 - 1) analiza i ocena sytuacji problemowej i wypracowanie sposobu postępowania, który będzie miał na celu przywrócenie prawidłowego funkcjonowania osoby, integralności rodziny lub społeczności lokalnej.
 - 2) współpraca w zakresie tworzenia planu pracy w obszarze problemowym na rzecz osoby, rodziny czy społeczności oraz przy rozwiązywaniu problemu;
 - 3) podjęcie czynności na rzecz osoby lub rodziny, w ramach kompetencji instytucji, zgodnie z ustaleniami Grupy i spisany plan pomocy;
 - 4) monitorowanie i ewaluacja realizowanych działań, przekazywanie informacji koordynatorowi;
 - 5)
 - 6)
5. Członkowie GGK podejmują działania zgodnie z zakresem swoich kompetencji i uprawnień, w ramach obowiązków służbowych i w czasie pracy swojej instytucji. W ramach projektu pn. „Kooperacja – efektywna i skuteczna” nie przewiduje się dodatkowego wynagrodzenia za udział w pracach GGK.
6. Wszystkich członków obowiązuje zasada tajności informacji przekazywanych na spotkaniach Grupy.
7. Członkowie Grupy występują jako pracownicy instytucji w których realizują działania zgodnie ze swoimi kompetencjami określonymi w szczególnych przepisach prawa, dotyczących zakresu działania tych instytucji.

§ 4.

1. Strony zobowiązują się do wzajemnego informowania się o działaniach związanych z realizacją zadań objętych niniejszym Porozumieniem oraz o sytuacjach, które miałyby wpływ na ich realizację.
2. Przepływ informacji między Partnerami dokonywać się będzie w formie komunikacji bezpośredniej, telefonicznej, mailowej, a w szczególnych przypadkach - pisemnej.
3. Strony wyrażają zgodę na objęcie Porozumieniem innych instytucji jeżeli ich udział jest uzasadniony z punktu widzenia realizacji celu modelu kooperacji. Przedstawiciel tej instytucji składa podpis pod Porozumieniem, a pozostałe Strony zostają o tym fakcie poinformowane przez
4. Wykaz osób wyznaczonych przez Strony do współpracy w sprawach dotyczących realizacji zadań objętych Porozumieniem stanowi załącznik nr 1.

Podpisy przedstawicieli instytucji:

.....
/pieczętka lub nazwa instytucji/

.....
/podpis przedstawiciela/

.....
/pieczętka lub nazwa instytucji/

.....
/podpis przedstawiciela/

.....
/pieczętka lub nazwa instytucji/

.....
/podpis przedstawiciela/

.....
/pieczętka lub nazwa instytucji/

.....
/podpis przedstawiciela/

.....
/pieczętka lub nazwa instytucji/

.....
/podpis przedstawiciela/

.....
/pieczętka lub nazwa instytucji/

.....
/podpis przedstawiciela/

.....

.....

Załącznik nr 1. do Porozumienia

Wykaz osób wyznaczonych przez Strony do wzajemnej współpracy w sprawach dotyczących realizacji zadań objętych Porozumieniem

Instytucja	Imię i nazwisko	Stanowisko służbowe	Telefon	Adres e-mail

CZĘŚĆ A

KARTA PLANU PRACY Z OSOBA/RODZINĄ nr/nr identyfikacyjny/

I. CZŁONKOWIE RODZINY: (imię i nazwisko, wiek, miejsce zamieszkania, nr telefonu)

1.....

2.....

3.....

4.....

II. WYKAZ INSTYTUCJI/ORGANIZACJI ZAANGAŻOWANYCH DO PRACY Z RODZINĄ

Lp.	Nazwa instytucji/organizacji	Imię i nazwisko pracownika	Nr telefonu
1.			
2.			
3.			

III. OPIS I ANALIZA SYTUACJI RODZINY:

Wyszczególnienie	Opis sytuacji
Sytuacja materialna (źródło dochodów, zadłużenia, itp.)	
Sytuacja mieszkaniowa (metraż, standard, stan techniczny, wyposażenie, itp.)	
Sytuacja zawodowa (wykształcenie, status na rynku pracy członków rodziny wspólnie zamieszkujących, doświadczenie umiejętności zawodowe, dodatkowe kwalifikacje zawodowe itp.)	

Wyszczególnienie	Opis sytuacji
Sytuacja zdrowotna: (choroby, uzależnienia, korzystanie z poradni specjalistycznych, terapię, itp.)	
Sytuacja opiekuńczo- wychowawcza: (sytuacja prawna rodziców względem dzieci, nadzór kuratorski, edukacja szkolna, udział w zajęciach pozalekcyjnych, itp.)	
Relacje w rodzinie: (sposób odnoszenia się do siebie poszczególnych członków rodziny, interakcje, kontakty i relacje z członkami dalszej rodziny, itp.)	

Zidentyfikowane problemy, potrzeby – wnioski z diagnozy:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

data, podpis i pieczęć pracownika socjalnego

CZĘŚĆ B

I. CELE I PODZIAŁ ZADAŃ*

Cel główny:

.....

CELE SZCZEGÓŁOWE	ZADANIA	OSOBY ODPOWIEDZIALNE ZA REALIZACJĘ CELU	TERMIN REALIZACJI ZADANIA
1.	1. 2. 3. 4.		
2.	1. 2. 3. 4.		
3.	1. 2. 3. 4.		
4.	1. 2. 3. 4.		

*Pracownik socjalny będący koordynatorem wsparcia, wspólnie z rodziną ustalają cele główne, szczegółowe oraz zadania zmierzające do realizacji danego celu. Wspólnie z przedstawicielami instytucji zaangażowanych we wsparcie rodziny ustalają podział zadań do wykonania oraz czas realizacji danego zadania.

II. OSOBY ODPOWIEDZIALNE ZA WSPÓŁPRACĘ PRZY REALIZACJI PLANU POMOCY:

1. Ze strony instytucji:

Lp.	Imię i nazwisko	nazwa instytucji/organizacji	Funkcja	Podpis

2. Osoba/rodzina lub jej przedstawiciel

Lp.	Imię i nazwisko	Adres	Telefon	Podpis

CZĘŚĆ C. EWALUACJA

CELE SZCZEGÓŁOWE	EWALUACJA (stopień osiągnięcia celu szczegółowego, przyczyny nieosiągnięcia)
1.	
2.	
3.	
4.	

Cel główny

.....

Stopień osiągnięcia celu głównego

.....

.....

data kolejnej ewaluacji/zakończenie pracy z osobą/rodziną*

podpis osoby lub przedstawiciela/i rodziny

podpisy członków GGK

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

*niepotrzebne skreślić

Załącznik nr 7.

MONITORING PRACY Z OSOBA/RODZINĄ/GRUPĄ SPOŁECZNĄ nr* informacja za okres

INSTYTUCJA ODPOWIEDZIALNA ZA REALIZACJĘ**	ZADANIE	INFORMACJA O POSTĘPIE

INSTYTUCJA ODPOWIEDZIALNA ZA REALIZACJĘ**	ZADANIE	INFORMACJA O POSTĘPIE

*numer identyfikacyjny

** lub osoba/członek rodziny

Narzędzia zostały przygotowane w ramach projektu „Kooperacja - efektywna i skuteczna”
współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu
Społecznego – Priorytet II. Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji,
Działanie 2.5 Skuteczna pomoc społeczna, Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020

7. Narzędzia do modelu kooperacji instytucji pomocowych w gminach miejsko-wiejskich

Centrum Badań nad Rodziną
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

PLAN KOOPERACJI INSTYTUCJI

Opis: Narzędzie dla pracownika socjalnego, które służy do podziału zadań w ramach rozwiązywania problemu rodziny
Narzędzie do punktu 4. w modelu

Instytucja	Osoba do kontaktu	Forma kontaktu (telefon, email)	Ilość (częstotliwość) kontaktu	Proponowane zadania	Zakładane rezultaty	Ocena rezultatów (kto, kiedy, w jaki sposób)

KARTY ZASOBÓW INSTYTUCJONALNYCH

Narzędzie zostało zaprojektowane w celu oceny poziomu kooperacji instytucji w gminie skupionych wokół różnych obszarów problemowych i jest dedykowane pracownikom socjalnym. „Karty Diagnozy Kooperacji” składają się z dwóch rodzajów arkuszy: **Kart Zasobów Instytucjonalnych (KIZ)** dotyczących najczęściej diagnozowanych problemów społecznych oraz **Karty Oceny Poziomu Współpracy Międzyinstytucjonalnej (KOPWM)**. Karty Zasobów zawierają wskazówki dotyczące podstawowych instytucji wraz z instrumentami prawnymi wskazującymi na ich właściwość w danym obszarze problemowym. Natomiast Karta Oceny Poziomu Współpracy Międzyinstytucjonalnej to arkusz diagnostyczny określający poziom kooperacji z instytucjami w obrębie danego problemu oraz wskazujący potrzeby OPS w tym obszarze.

Pracownik socjalny po określeniu obszarów problemowych osoby/rodziny za pomocą KIZ identyfikuje instytucje odpowiedzialne za ich rozwiązywanie, a następnie ocenia przy pomocy KOPWM poziom współpracy międzyinstytucjonalnej oraz określa potrzeby OPS w tym obszarze. **(ROLA ROPS)** W przypadku zdiagnozowania trudności we współdziałaniu z daną instytucją, OPS kontaktuje się z animatorem współpracy w Regionalnym Ośrodku Polityki Społecznej, którego rolą jest zainicjowanie sieci kooperacji.

„Karty Diagnozy Kooperacji” mają elastyczny charakter, dzięki czemu pracownik socjalny może rozbudowywać arkusze o fakultatywne instytucje z którymi w jego ocenie należy podjąć współpracę.

I. Karty Zasobów Instytucjonalnych:

- 1) Bezrobocie.***
- 2) Ubóstwo.***
- 3) Cudzoziemcy.***
- 4) Problemy opiekuńczo-wychowawcze.***
- 5) Niepełnosprawność.***
- 6) Bezdomność.***
- 7) Uzależnienia.***
- 8) Sieroctwo.***
- 9) Długotrwała i ciężka choroba.***
- 10) Przemoc w rodzinie.***
- 11) Ochrona ofiar handlu ludźmi.***
- 12) Potrzeby ochrony macierzyństwa i wielodzietności.***
- 13) Przystosowanie do życia po zwolnieniu z Zakładu Karnego.***
- 14) Zaburzenia odżywiania.***
- 15) Klęska żywiołowa lub ekologiczna.***
- 16) Zdarzenie losowe i sytuacja kryzysowa.***
- 17) Seniorzy.***

1. BEZROBOCIE.

Katalog instytucji działających w obszarze bezrobocia wraz z instrumentami prawnymi:

Instytucja	Podstawa prawna	Koszyk Usług
Ośrodek Pomocy Społecznej	Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej Art. 2 (Pojęcie i organy pomocy społecznej) Art. 5 (Osoby uprawnione do świadczeń z pomocy społecznej) Art. 7 pkt 4 (Przyczyny udzielania pomocy) Art. 7a (Bary mleczne) Art. 8 ust. 1 (Przysługiwanie prawa do świadczeń) Art. 15 (Formy pomocy społecznej) Art. 16 (Podmioty realizujące zadania pomocy społecznej) Art. 17 ust. 1 pkt 3-10, pkt 12-14 oraz pkt 19-20 ust. 2 pkt 1-2 i 5 (Obowiązkowe i własne zadania gminy) Art. 18 pkt 4 i 6 (Zadania gminy zlecone z zakresu administracji rządowej) Art. 37 (Zasiłek stały) Art. 38 (Zasiłek okresowy) Art. 39 ust. 1 (Zasiłek celowy na zaspokojenie potrzeb bytowych) Art. 42 (Opłacanie składki na ubezpieczenie społeczne osobom rezygnującym z zatrudnienia) Art. 43 (Pomoc na ekonomiczne usamodzielnienie) Art. 119 ust. 1 (Zadania pracownika socjalnego)	
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej Art. 2 (Pojęcie i organy pomocy społecznej) Art. 7 pkt 4 (Przyczyny udzielania pomocy) Art. 15 (Formy pomocy społecznej) Art. 16 (Podmioty realizujące zadania pomocy społecznej) Art. 19 pkt 6-7, 11 i 16 (Zadania własne powiatu) Art. 20 ust. 1 pkt 3 (Zadania powiatu zlecone z zakresu administracji rządowej) Art. 88 ust. 1 pkt 4 (Pomoc dla osób usamodzielnianych w uzyskaniu zatrudnienia) Art. 89 (Wartość i warunki korzystania z pomocy dla usamodzielnianych) Art. 112 (Powiatowe centrum pomocy społecznej) Art. 119 ust. 1 (Zadania pracownika socjalnego)	

Urząd Marszałkowski	Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej Art. 21a (Zadania z zakresu ekonomii społecznej)	
Powiatowy Urząd Pracy	Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku Art. 9 (Zadania PUP) Art. 36 (Pośrednictwo pracy) Art. 38 (Poradnictwo zawodowe) Art. 73a (Kierowanie do prac społecznie użytecznych) Art. 55 (Stypendium dla bezrobotnego podejmującego dalszą naukę) Art. 56 (Prace interwencyjne) Art. 57 (Roboty publiczne) Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 14 maja 2014 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji oraz trybu i sposobów prowadzenia usług rynku pracy § 5–21 (Pośrednictwo pracy) § 46–65 (Poradnictwo zawodowe) Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym Art. 15–16 (zatrudnienie wspierane)	
Wojewódzki Urząd Pracy	Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku Art. 8 (Zadania WUP)	
Ochotniczy Hufiec Pracy (OHP)	Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy Art. 11–17 (Funkcjonowanie ochotniczych hufców pracy)	
Agencja zatrudnienia	Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy Art. 18 (Funkcjonowanie agencji zatrudnienia) Art. 19h (Obowiązek współdziałania agencji z organami zatrudnienia)	
Instytucje szkoleniowe	Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy Art. 20 (Zadania instytucji szkoleniowych)	
Instytucje dialogu społecznego i partnerstwa lokalnego	Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy Art. 21–22 (Zadania instytucji dialogu społecznego)	
Centrum Integracji Społecznej	Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym Art. 3 (Usługi świadczone przez centrum integracji społecznej; instytucje tworzące centrum integracji społecznej) Art. 9–14 (Zasady działalności Centrum Integracji)	

	Społecznej)	
Klub Integracji Społecznej	Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym Art. 18 (Warunki prowadzenia i uczestnictwa w klubach integracji społecznej)	
Spółdzielnia socjalna	Ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych Art. 2 (Przedmiot działalności spółdzielni socjalnych)	
Gminne Centrum Informacji (powoływane przez gminę)	Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym Art. 18 ust. 2 pkt 9 lit h (Podstawa prawna powołania GCI)	
Centrum Aktywizacji Zawodowej (działające w ramach PUP)	Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy Art. 9b ust. 1 (Zadania CAZ)	
Lokalny Punkt Informacyjno-Konsultacyjny (działające w ramach PUP)	Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy Art. 9b ust. 2 (Zadania LPI-K)	
NGO	Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej Art. 25 ust. 1 (Zlecanie organizacjom pozarządowym realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej) Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie Art. 3 ust. 1 (Definicja działalności pożytku publicznego) Art. 4 ust. 1 pkt 2 (Sfera zadań publicznych) Art. 5 (Formy i zasady współpracy administracji z NGO) Ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach Art. 10 ust. 1 (Statut stowarzyszenia) Ustawa z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach Art. 1 (Cel ustanowienia fundacji)	

2. UBÓSTWO

Katalog instytucji działających w obszarze ubóstwa wraz z instrumentami prawnymi:

Instytucja	Podstawa prawna	Koszyk Usług
Ośrodek Pomocy Społecznej	Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej Art. 2 (Pojęcie i organy pomocy społecznej) Art. 5 (Osoby uprawnione do świadczeń z pomocy społecznej) Art. 5a (Pomoc ofiarom handlu ludźmi) Art. 7 pkt 1 (Przyczyny udzielania pomocy) Art. 7a (Bary mleczne) Art. 8 ust. 1 (Przysługiwanie prawa do świadczeń) Art. 15 (Formy pomocy społecznej) Art. 16 (Podmioty realizujące zadania pomocy społecznej) Art. 17 ust. 1 pkt 3-16a oraz pkt 19-20 ust. 2 pkt 1-3a (Obowiązkowe i własne zadania gminy) Art. 18 (Zadania gminy zlecone z zakresu administracji rządowej) Art. 37 (Zasiłek stały) Art. 39 ust. 1 (Zasiłek celowy na zaspokojenie potrzeb bytowych) Art. 48a (Pomoc w postaci udzielenia tymczasowego schronienia) Art. 48b ust. 1 i 2 (Pomoc w postaci przyznania niezbędnego ubrania i gorącego posiłku) Art. 53 (Prowadzenie mieszkania chronionego) Art. 119 ust. 1 (Zadania pracownika socjalnego) Ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci Art. 1 ust. 2 pkt 1 (Prawo do świadczenia wychowawczego) Art. 4 (Osoby uprawnione do świadczenia wychowawczego; okres pobierania świadczenia)	
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej Art. 2 (Pojęcie i organy pomocy społecznej) Art. 7 pkt 1 (Przyczyny udzielania pomocy) Art. 15 (Formy pomocy społecznej) Art. 16 (Podmioty realizujące zadania pomocy społecznej) Art. 19 pkt 1-13, pkt 19 (Zadania własne powiatu) Art. 20 (Zadania powiatu zlecone z zakresu	

	administracji rządowej) Art. 53 (Prowadzenie mieszkania chronionego) Art. 112 (Powiatowe centrum pomocy społecznej) Art. 119 ust. 1 (Zadania pracownika socjalnego)	
Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej	• Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej Art. 2 (Pojęcie i organy pomocy społecznej) Art. 15 (Formy pomocy społecznej) Art. 21 pkt 1, 3 (Zadania samorządu województwa) Art. 21a (Zadania z zakresu ekonomii społecznej)	
Urząd Wojewódzki	• Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej Art. 46a (Rejestr jednostek specjalistycznego poradnictwa) Art. 48a ust. 11 (Rejestr miejsc, w których gmina udziela tymczasowego schronienia)	
Jednostki poradnictwa specjalistycznego	• Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej Art. 46 (Rodzaje poradnictwa)	
Placówki Oświatowe	• Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty Art. 90b-e, art. 90m-n (Pomoc materialna dla uczniów: stypendium szkolne, zasiłek szkolny – złożenie wniosku)	
Banki żywności	• Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie Art. 3 ust. 2 (Podstawa działalności NGO) Art. 4 ust. 1 pkt 1 (Zadania w zakresie pomocy społecznej)	
NGO	• Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej Art. 25 ust.1 (Zlecanie organizacjom pozarządowym realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej) Art. 53 ust. 1 i 3 (Prowadzenie mieszkań chronionych) • Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie Art. 3 ust. 1 (Definicja działalności pożytku publicznego) Art. 4 ust. 1 pkt 1,2 (Sfera zadań publicznych) Art. 5 (Formy i zasady współpracy administracji z NGO) • Ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach	

	Art. 10 ust. 1 (Statut stowarzyszenia) Ustawa z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach Art.1 (Cel ustanowienia fundacji)	
Powiatowy Urząd Pracy	Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy Art. 9b (Centra aktywizacji zawodowej, punkty informacyjno-konsultacyjne) Art. 33 (Rejestracja bezrobotnego) Art. 34 (Kompetencje Powiatowego Urzędu Pracy) Art. 34a (Przygotowanie indywidualnego planu działania dla bezrobotnego/poszukującego pracy) Art. 39a (Usługi rynku pracy dostępne dla osób niezarejestrowanych w PUP) Art. 44 (Katalog instrumentów rynku pracy) Art. 48 (Wypłata dodatku aktywizacyjnego) Art. 48a (Sfinansowanie kosztów przejazdu na targi pracy i giełdy pracy) Art. 50 (Obowiązek przedstawienia propozycji zatrudnienia/szkolenia/stażu) Art. 51, 51a (Skierowanie do prac interwencyjnych) Art. 53 (Skierowanie na staż) Art. 53a-53j (Przygotowanie zawodowe dorosłych) Art. 55 (Stypendium dla bezrobotnego podejmującego dalszą naukę) Art. 60b (Przyznanie świadczenia aktywizacyjnego) Art. 61 (Refundacja kosztów opieki nad dzieckiem) Art. 61e (Rodzaje pożyczek i usług finansowanych ze środków Funduszu Pracy) Art. 62a (Realizacja Programu Aktywizacja i Integracja we współpracy z ośrodkiem pomocy społecznej) Art. 66k (Przyznanie bonu szkoleniowego) Art. 66l (Przyznanie bonu stażowego) Art. 66m (Przyznanie bonu zatrudnieniowego) Art. 71 (Przyznanie prawa do zasiłku dla bezrobotnych) Art. 73a (Skierowanie do wykonywania prac społecznie użytecznych na wniosek gminy) Art. 88z ust. 2 (Wydawanie oświadczeń o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi) Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 14 maja 2014 r. w sprawie szczegółowych warunków	

	realizacji oraz trybu i sposobów prowadzenia usług rynku pracy	
Ochotnicze Hufce Pracy	Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy Art. 12 ust. 1 (Zadania ochotniczych hufców pracy)	
Centrum Integracji Społecznej	Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym: Art. 3 (Świadczone usługi; Instytucje tworzące centrum integracji społecznej) Art. 9a (Realizacja działań) Art. 12 (Kierowanie do uczestnictwa w zajęciach) Art. 15b (Formy realizacji zatrudnienia wspieranego) Art. 16 (Kierowanie do pracy uczestnika lub uczestniczącego w klubie integracji społecznej; podejmowanie działalności w formie spółdzielni socjalnej)	
Kluby Integracji Społecznej	Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym: Art. 18 (Warunki prowadzenia i uczestnictwa w klubach integracji społecznej)	
Centrum Interwencji Kryzysowej/Ośrodek Interwencji Kryzysowej	Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej Art. 47 (Cele interwencji kryzysowej) Art. 106 (Tryb przyznania świadczeń w postaci interwencji kryzysowej)	
Spółdzielnia socjalna	Ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych Art. 2 (Przedmiot działalności spółdzielni socjalnej) Art. 4 (Zakładanie spółdzielni socjalnej)	
NGO	Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie: Art. 3 ust. 1 (Definicja działalności pożytku publicznego) Art. 4 ust. 1 pkt 1 (Sfera zadań publicznych) Art. 5 (Formy i zasady współpracy administracji z NGO)	
Polski Czerwony Krzyż	Ustawa z dnia 16 listopada 1964 r. o Polskim Czerwonym Krzyżu Art. 1 ust. 2 (Cel działalności) Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie: Art. 3 ust. 1 (Definicja działalności pożytku publicznego)	

	Art. 4 ust. 1 pkt 1 (Sfera zadań publicznych) Art. 5 (Formy i zasady współpracy administracji z NGO)	
Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta.	• Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie: Art. 3 ust. 1 (Definicja działalności pożytku publicznego) Art. 4 ust. 1 pkt 1 (Sfera zadań publicznych) Art. 5 (formy i zasady współpracy administracji z NGO) • Statut Towarzystwa Pomocy im. św. Brata Alberta (t.j. ze zmianami uchwalonymi na Zebraniu Ogólnym Towarzystwa w dniu 9 kwietnia 2011 r.) dostępny na stronie https://www.bratalbert.org/krs-status-wladze.html §5 ust. 1 (Cel działalności)	
Caritas	• Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie: Art. 3 ust. 1 (Definicja działalności pożytku publicznego) Art. 4 ust. 1 pkt 1 (Sfera zadań publicznych) Art. 5 (formy i zasady współpracy administracji z NGO) • Statut Caritas https://caritas.pl/wp-content/uploads/2018/10/statut-cp-nowelizacja-25-26-09-2018.pdf §7 ust. 1 pkt 4 (Zadania Caritas)	
Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	• Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi Art. 3 (zadania Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych)	
Domy Pomocy Społecznej	• Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej Art. 54 (Przesłanki i zasady umieszczenia w domu pomocy społecznej)	
Domy Wsparci Dziennego Środowiskowe Domy Samopomocy	• Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej Art. 51 (Usługi opiekuńcze w ośrodku wsparcia)	

3. CUDZOZIEMCY

Katalog instytucji działających w obszarze cudzoziemców wraz z instrumentami prawnymi:

<i>Instytucja</i>	<i>Podstawa prawna</i>	<i>Koszyk usług</i>
Ośrodek Pomocy Społecznej	Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej Art. 2 (Pojęcie i organy pomocy społecznej) Art. 5 pkt 2 i 3 (Osoby uprawnione do świadczeń z pomocy społecznej) Art. 5a (Pomoc ofiarom handlu ludźmi) Art. 7 pkt 7a i 11 (Przyczyny udzielania pomocy) Art. 8 ust. 1 (Przysługiwanie prawa do świadczeń) Art. 15 (Formy pomocy społecznej) Art. 16 (Podmioty realizujące zadania pomocy społecznej) Art. 17 ust. 1 pkt 3-8, pkt 10 i 12 (Obowiązkowe i własne zadania gminy) Art. 18 pkt 7 i 8 (Zadania gminy zlecone z zakresu administracji rządowej) Art. 37 (Zasiłek stały) Art. 38 (Zasiłek okresowy) Art. 39 ust. 1 (Zasiłek celowy na zaspokojenie potrzeb bytowych) Art. 48a (Pomoc w postaci udzielenia tymczasowego schronienia) Art. 48b ust. 1 i 2 (Pomoc w postaci przyznania niezbędnego ubrania i gorącego posiłku) Art. 53 (Prowadzenie mieszkania chronionego) Art. 119 ust. 1 (Zadania pracownika socjalnego) Ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci Art. 1 ust. 2 pkt 2 i ust. 3 (Prawo do świadczenia wychowawczego) Art. 4 (Osoby uprawnione do świadczenia wychowawczego; okres pobierania świadczenia)	
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej Art. 2 (Pojęcie i organy pomocy społecznej) Art. 7 pkt 7a i 11 (Przyczyny udzielania pomocy) Art. 15 (Formy pomocy społecznej) Art. 16 (Podmioty realizujące zadania pomocy społecznej) Art. 19 pkt 2 i 8 (Zadania własne powiatu) Art. 20 ust. 1 pkt 1 (Zadania powiatu zlecone z zakresu administracji rządowej) Art. 53 (Prowadzenie mieszkania chronionego) Art. 91-95 (Integracja cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą) Art. 112 (Powiatowe centrum pomocy społecznej) Art. 119 ust. 1 (Zadania pracownika socjalnego)	

Urząd Wojewódzki	• Ustawa z dnia 12 grudnia 2013 o cudzoziemcach Art. 51 (Wpis zaproszenia dla cudzoziemca do ewidencji zaproszeń) Art. 98-113b (Warunki udzielenia zezwolenia na pobyt czasowy) Art. 114-126 (Warunki udzielenia zezwolenia na pobyt czasowy i pracę) Art. 127-138 (Warunki udzielenia zezwolenia na pobyt czasowy w celu wykonywania pracy w zawodzie wymagającym wysokich kwalifikacji) Art. 139a-139w (Warunki udzielenia zezwolenia na pobyt czasowy w celu wykonywania pracy w ramach przeniesienia wewnątrz przedsiębiorstwa. Mobilność krótkoterminowa i długoterminowa pracownika kadry kierowniczej, specjalisty lub pracownika odbywającego staż, w ramach przeniesienia wewnątrz przedsiębiorstwa) Art. 140-141 (Warunki udzielenia zezwolenia na pobyt czasowy w celu wykonywania pracy przez cudzoziemca delegowanego przez pracodawcę zagranicznego na terytorium RP) Art. 142-143a (Warunki udzielenia zezwolenie na pobyt czasowy w celu prowadzenia działalności gospodarczej) Art. 144-150 (Warunki udzielenia zezwolenia na pobyt czasowy w celu kształcenia się na studiach. Mobilność studenta) Art. 151-157 (Warunki udzielenia zezwolenie na pobyt czasowy w celu prowadzenia badań naukowych. Mobilność krótkoterminowa i długoterminowa naukowca) Art. 157a-157f (Warunki udzielenia zezwolenia na pobyt czasowy dla stażysty) Art. 157g-157l (Warunki udzielenia zezwolenia na pobyt czasowy dla wolontariusza) Art. 158-169c (Warunki udzielenia zezwolenia na pobyt czasowy dla członków rodzin obywateli Rzeczypospolitej Polskiej oraz członków rodzin cudzoziemców. Mobilność krótkoterminowa i długoterminowa członków rodzin naukowców) Art. 170-180 (Pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej cudzoziemców będących ofiarami handlu ludźmi) Art. 181-185 (Warunki udzielenia zezwolenia na pobyt czasowy ze względu na okoliczności wymagające krótkotrwałego pobytu) Art. 185a-185c (Warunki udzielenia zezwolenia na pobyt czasowy ze względu na pracę sezonową) Art. 186-194 (Warunki udzielenia zezwolenia na pobyt czasowy ze względu na inne okoliczności) Art. 195-210 (Warunki udzielenia zezwolenia na pobyt stały) Art. 211-225 (Warunki udzielenia zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego UE) Art. 245 (Wydanie karty pobytu) Art. 257 (Właściwość w sprawie wydania lub wymiany polskiego dokumentu podróży) Art. 264 (Właściwość w sprawie wydania polskiego dokumentu tożsamości cudzoziemca) Art. 272 ust. 1 pkt 1 (Właściwość w sprawie wydania tymczasowego polskiego dokumentu podróży)	
--------------------------------	--	--

	Art. 289 ust. 2 (Właściwość do przeprowadzenia kontroli legalności pobytu cudzoziemców) Art. 300 (Właściwość w sprawie przedłużenie okresu pobytu w ramach ruchu bezwizowego) • Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy Art. 88b (Organ właściwy do wydania zezwolenia na pracę) • Ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o repatriacji Art. 3e (Zadania wojewody w procesie repatriacji) • Ustawa z dnia 14 lipca 2006 r. o wjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pobycie oraz wyjeździe z tego terytorium obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej i członków ich rodzin Art. 39 (Właściwość w sprawach zarejestrowania pobytu obywatela UE) Art. 63 (Właściwość w sprawach wydania, wymiany lub unieważnienia dokumentu potwierdzającego prawo stałego pobytu lub karty stałego pobytu członka rodziny obywatela UE) Art. 73 (Właściwość w sprawach wydania decyzji o wydaleniu obywatela UE lub członka rodziny niebędącego obywatelem UE) • Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o Karcie Polaka Art. 8b ust. 1 (Przyznanie i wypłata świadczenia pieniężnego dla posiadaczy Karty Polaka osiedlających się w Rzeczypospolitej Polskiej) • Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej Art. 22 pkt 5 (koordynowanie działań w zakresie integracji cudzoziemców) • Ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci Art. 11 (Właściwość w sprawach koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego)	
Urząd ds. Cudzoziemców	• Ustawa z dnia 12 grudnia 2013 o cudzoziemcach Art. 4 (Organ wyższego stopnia w sprawach uregulowanych w ustawie, należących do właściwości wojewody) Art. 16 (Kompetencje Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców) Art. 22 (Zadania Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców) Art. 289 ust. 2 (Właściwość do przeprowadzenia kontroli legalności pobytu cudzoziemców) • Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej Art. 23 (Rodzaje wydawanych decyzji) Art. 55b ust. 1 pkt 1 (Wydanie kolejnego tymczasowego zaświadczenia tożsamości cudzoziemca) Art. 72 (Wydanie decyzji w sprawie udzielenia cudzoziemcowi świadczenia pieniężnego) Art. 94 (Właściwość w sprawie udzielania i pozbawiania azylu) • Ustawa z dnia 14 lipca 2006 r. o wjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pobycie oraz wyjeździe z tego terytorium obywateli państw członkowskich Unii	

	Europejskiej i członków ich rodzin Art. 4 (Organ wyższego stopnia w sprawach uregulowanych w ustawie, należących do właściwości wojewody) Art. 78. (Dokonywanie wpisów do wykazu cudzoziemców, których pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest niepożądany)	
Straż Graniczna	• Ustawa z dnia 12 grudnia 2013 o cudzoziemcach Art. 11 (Właściwość w sprawach przeprowadzenia wywiadu środowiskowego oraz sprawdzenie lokalu) Art. 66 (Właściwość w sprawie wydania wizy) Art. 92 (Właściwość w sprawie cofnięcia lub unieważniające wizy) Art. 245 (Właściwość w sprawie wydanie karty pobytu dla cudzoziemca któremu udzielono zgody na pobyt ze względów humanitarnych) Art. 272 ust. 1 pkt 1 (Właściwość w sprawie wydania tymczasowego polskiego dokument podróży) Art. 277 (Właściwość w sprawie wydania dokument "zgoda na pobyt tolerowany") Art. 289 ust. 1 (Właściwość w sprawie przeprowadzenia kontroli legalności pobytu cudzoziemców) Art. 355 (Właściwość w sprawie udzielenia zgody na pobyt ze względów humanitarnych lub zgody na pobyt tolerowany) • Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej Art. 30 (Właściwość w sprawie przyjęcia wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej) Art. 55b ust. 1 pkt 2 (Wydanie tymczasowego zaświadczenia tożsamości cudzoziemca) • Ustawa z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej Art. 2 ust. 2 (Zadania Straży Granicznej) Art. 10d (Właściwość w sprawach kontroli legalności wykonywania pracy przez cudzoziemców) Art. 11 (Uprawnienia funkcjonariuszy Straży Granicznej) • Ustawa z dnia 15 czerwca 2012 r. o skutkach powierzenia wykonywania pracy cudzoziemcom przebywającym wbrew przepisom na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej Art. 14 (Rola oskarżyciela publicznego w sprawach o wykroczenie)	
Policja	• Ustawa z dnia 12 grudnia 2013 o cudzoziemcach Art. 289 ust. 1 (Właściwość w sprawie przeprowadzenia kontroli legalności pobytu cudzoziemców)	
Państwowa Inspekcja Pracy	• Ustawa z dnia 13 kwietnia 2007 r. o Państwowej Inspekcji Pracy Art. 10 ust. 1 pkt 4 (Właściwość w sprawach kontroli legalności zatrudnienia, innej pracy zarobkowej oraz wykonywania pracy przez cudzoziemców) • Ustawa z dnia 15 czerwca 2012 r. o skutkach powierzenia wykonywania pracy cudzoziemcom przebywającym wbrew przepisom na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej Art. 14 (Rola oskarżyciela publicznego w sprawach o wykroczenie)	

Konsulat RP	- Ustawa z dnia 12 grudnia 2013 o cudzoziemcach Art. 66 (Właściwość w sprawie wydania wizy) Art. 92 (Właściwość w sprawie cofnięcia lub unieważnienia wizy) Art. 272 ust. 1 pkt 2 (Właściwość w sprawie wydania tymczasowego polskiego dokument podróży) - Ustawa z dnia 25 czerwca 2015 r. - Prawo konsularne Art. 34 pkt 2, 3, 5, 6 i 8 (Zadania konsula) - Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o Karcie Polaka Art. 12 ust. 1, 2 i 3 (Właściwość w sprawie przyznania i przedłużania ważności Karty Polaka)	
Minister Spraw Wewnętrznych	Ustawa z dnia 24 marca 1920 r. o nabywaniu nieruchomości przez cudzoziemców Art. 1 (Właściwość w sprawie wydania zezwolenia na nabycie przez cudzoziemca nieruchomości) Art. 3e (Właściwość w sprawie wydania zezwolenia na nabycie lub objęcie przez cudzoziemca udziałów lub akcji w spółce handlowej z siedzibą na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej)	
Uczelnia Wyższa	Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce Art. 323 (Podstawy prawne kształcenia cudzoziemców; przyznawanie cudzoziemcom środków finansowych na naukę) Art. 324 (Zwolnienie cudzoziemca z opłat za studia) Art. 325 (Zatrudnienie cudzoziemca w instytucji tworzącej system szkolnictwa wyższego i nauki lub działającej na rzecz tego systemu) Art. 326 (Równoważność dyplomów wydawanych przez uczelnie zagraniczne) Art. 327 (Postępowanie nostryfikacyjne; postępowanie w sprawie potwierdzenia ukończenia studiów na określonym poziomie) Art. 328 (Równoważność stopni naukowych i stopni w zakresie sztuki nadanych przez instytucje zagraniczne)	
Szkoła	Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo Oświatowe Art. 165 (Prawo cudzoziemców do nauki szkolnej)	
Centrum Interwencji Kryzysowej /Ośrodek Interwencji Kryzysowej	Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej Art. 47 (Interwencja kryzysowa) Art. 106 ust. 1-3a (Tryb przyznania świadczeń w postaci interwencji kryzysowej)	
Urząd celno-skarbowy	Ustawa z dnia 12 grudnia 2013 o cudzoziemcach Art. 289 ust. 3 (Właściwość w sprawie przeprowadzenia kontroli legalności pobytu cudzoziemców)	
NGO	- Ustawa z dnia 12 grudnia 2013 o cudzoziemcach Art. 333 (Uprawnienia organizacji pozarządowych lub międzynarodowych zajmujących się udzielaniem pomocy cudzoziemcom) - Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej Art. 69k (Organizacje pozarządowe uprawnione do udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej)	

	• Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie Art. 3 ust. 1 (Definicja działalności pożytku publicznego) Art. 4 ust. 1 pkt 5a (Sfera zadań publicznych) Art. 5 (Formy i zasady współpracy administracji z NGO) • Ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach Art. 10 ust. 1 (Statut stowarzyszenia) • Ustawa z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach Art. 1 (Cel ustanowienia fundacji)	
Urząd Gminy	• Ustawa z dnia 10 kwietnia 1974 r. o ewidencji ludności i dowodach osobistych Art. 40 (Zameldowanie cudzoziemców) Art. 41 (Termin dopełnienia obowiązku przez cudzoziemców) Art. 42 (Zwolnienia w obowiązku meldunkowym cudzoziemców) Art. 43 (Wymogi formalne zameldowania cudzoziemców)	
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	• Ustawa z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników Art. 1 ust. 1 pkt 2 (Osoby podlegające ubezpieczeniu)	
Rada do Spraw Uchodźców	• Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej Art. 89p (Uprawnienia i zadania Rady)	
Powiatowy Urząd Pracy	• Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy art. 88n (Właściwość w zakresie wydawania zezwoleń na pracę sezonową) art. 88z ust. 2 (Właściwość w zakresie wpisania oświadczenia o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi)	

4. Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.

Katalog instytucji działających w obszarze bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych wraz z instrumentami prawnymi

Instytucja	Podstawa prawna	Koszyk usług
JST, administracja rządowa	Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej Art. 3 ust. 1 i ust. 2 (Organy odpowiedzialne za realizację ustawy)	
OPS	Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej Art. 3 ust. 1 i ust. 2 (Organy odpowiedzialne za realizację ustawy) Art. 8 (Rodzaje i formy wspierania rodziny) Art. 10 ust. 2 i 3 (Organizacja i formy pracy z rodziną) Art. 11 (Właściwość w sprawie przeprowadzenia wywiadu środowiskowego) Art. 15 (Zadania asystenta rodziny) Art. 176 (Zadań własne gminy w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej) Art. 177 (Zadania zlecone realizowane przez gminę)	
Placówki Wsparcia Dziennego	Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej Art. 18 ust. 1 (Zadania Placówki Wsparcia Dziennego) Art. 18 ust. 2 (Podmioty prowadzące placówki wsparcia dziennego) Art. 18c (Połączenie placówki wsparcia dziennego z jednostką organizacyjną pomocy społecznej) Art. 19 (Zezwolenie na prowadzenie placówki wsparcia dziennego) Art. 23 (Współpraca placówki wsparcia dziennego z innymi podmiotami) Art. 24 (Formy działania placówek wsparcia dziennego) Art. 28 (Ilość dzieci pod opieką jednego wychowawcy w placówce wsparcia dziennego) Art. 28a (Kontrola nad podmiotami organizującymi pracę z rodziną oraz placówkami wsparcia dziennego)	
Rodzina Wspierająca	Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej Art. 29 (Zadania rodziny wspierającej) Art. 30 (Powierzenie pełnienia funkcji rodziny wspierającej) Art. 31 (Umowa z rodziną wspierającą)	
PCPR	Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej Art. 3 ust. 1 i ust. 2 (Organy odpowiedzialne za realizację ustawy)	

	Art. 32 (Organizacja pieczy zastępczej) Art. 38 (Właściwość w sprawie dochodzenia świadczeń alimentacyjnych dla na rzecz dziecka przebywającego w pieczy zastępczej) Art. 38a (Gromadzenie oraz przekazanie dokumentacji dotyczącej dziecka) Art. 76 ust. 2 (Organizator rodzinnej pieczy zastępczej) Art. 79 (Zatrudnienie koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej)	
Rodzinna/ Instytucjonalna piecza zastępcza	• <i>Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej</i> Art. 33 (Rola pieczy zastępczej) Art. 34 (Formy pieczy zastępczej) Art. 35 (Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej) Art. 35a (Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej w RP na podstawie orzeczenia sądu lub innego organu państwa obcego) Art. 36 (Wymagane zgody na umieszczenie dziecka w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka) Art. 37 (Czas trwania pieczy zastępczej) Art. 39 (Formy rodzinnej pieczy zastępczej) Art. 40 (Zadania rodziny zastępczej i rodzinnego domu dziecka) Art. 41 (Osoby tworzące rodzinę zastępczą lub rodzinny dom dziecka) Art. 58 (Zasady przyjęcia do pogotowia rodzinnego) Art. 59 (Zasady umieszczania w rodzinie zastępczej zawodowej specjalistycznej) Art. 73 (Powierzenie dziecka rodzinie pomocowej) Art. 93 (Formy instytucjonalnej pieczy zastępczej) Art. 95 (Umieszczenie w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego, interwencyjnego lub specjalistyczno-terapeutycznego) Art. 96 (Współpraca placówki opiekuńczo-wychowawczej z innymi podmiotami) Art. 101 (Rodzaje placówek opiekuńczo-wychowawczych) Art. 102 (Zadania placówek opiekuńczo-wychowawczych) Art. 103 (Zadania placówek opiekuńczo-wychowawczych typu interwencyjnego) Art. 105 (Placówka opiekuńczo-wychowawcza typu specjalistyczno-terapeutycznego)	
Sąd	• <i>Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej</i> Art. 35 ust.1 (Właściwość w sprawie umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej) Art. 190a (Właściwość w sprawie udzielania informacji)	
Zarząd Województwa Urząd Marszałkowski	• <i>Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej</i> Art. 38b ust. 6 (Właściwość w sprawie sprawowania kontroli nad regionalnymi placówkami opiekuńczo-terapeutycznymi)	

	oraz interwencyjnymi ośrodkami preadopcyjnymi) Art. 38b ust. 7 (Właściwość w sprawie upoważnienia do sprawowania kontroli) Art. 38b ust. 8 (Uprawnienia w związku ze sprawowaniem kontroli) Art. 110 (Właściwość w sprawie przyjęcie do regionalnej placówki dziecka z innego województwa) Art. 154 (Właściwość w sprawie prowadzenia Ośrodka adopcyjnego) Art. 175a (Właściwość w sprawie kontroli nad ośrodkami adopcyjnymi) Art. 183 (Zadania własne samorządu województwa w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej) Art. 184 (Zadania zlecone realizowane przez samorząd województwa w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej)	
Administracja rządowa	• <i>Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej</i> Art. 52 (Właściwość Ministra do spraw rodziny w sprawie określenia liczby godzin szkoleń i zakresu programowego szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz dla kandydatów na dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego) Art. 106 ust. 1 (Właściwość w sprawie wydania zezwolenia na powstanie placówki opiekuńczo-wychowawczej) Art. 107 ust. 1 i ust. 2 (Właściwość w sprawie wydania zgody na likwidację placówki opiekuńczo-wychowawczej) Art. 122 (Właściwość w sprawie sprawowania kontroli nad działalnością placówek opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówek opiekuńczo--terapeutycznych oraz interwencyjnych ośrodków preadopcyjnych) Art. 186 (Zadania wojewody w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej)	
NGO	• <i>Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej</i> Art. 66 ust. 1 (Pomoc wolontariuszy przy zapewnianiu pieczy i wychowywaniu dzieci umieszczonych w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka oraz wykonywaniu innych czynności związanych z realizacją zadań rodziny zastępczej lub rodzinnego domu dziecka)	
Ośrodek Adopcyjny	• <i>Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej</i> Art. 154 (Zadania ośrodków adopcyjnych) Art. 155 ust. 2 (Współpraca ośrodka adopcyjnego z innymi instytucjami) Art. 156 (Zadania ośrodka adopcyjnego) Art. 164 (Właściwość w sprawie kwalifikacji dziecka do przysposobienia)	

	Art. 171 (Właściwość w sprawie informacji o przysposobieniu dziecka)	

Karty Zasobów Instytucjonalnych.

5. NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ

Katalog instytucji działających w obszarze niepełnosprawności wraz z instrumentami prawnymi

Instytucja	Podstawa prawna	Koszyk usług
Administracja rządowa	<u>Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej</u> Art. 22 (Zadania wojewody)	
Samorząd Województwa	<u>Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej</u> Art. 21 (Zadania samorządu województwa) Art. 57 ust. 1 pkt 1 (Właściwość w sprawie prowadzenia domów pomocy społecznej) <u>Ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych</u> Art. 4 ust. 2 pkt 2 (Właściwość w sprawie założenia spółdzielni socjalnych)	
Powiat	<u>Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej</u> Art. 19 pkt 1 (Zadania własne powiatu w zakresie opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych) Art. 19 pkt 6 (Zadania własne powiatu w zakresie przyznawania pomocy pieniężnej na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki osobom opuszczającym domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie (...).) Art. 19 pkt 7 (Zadania własne powiatu w zakresie pomocy w integracji ze środowiskiem) Art. 19 pkt 10 (Zadania własne powiatu w zakresie prowadzenia i rozwoju infrastruktury domów pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym oraz umieszczanie w nich skierowanych osób) Art. 19 pkt 11 (Zadania własne powiatu w zakresie prowadzenie mieszkań chronionych dla osób z terenu więcej niż jednej gminy oraz powiatowych ośrodków	

	wsparcia) Art. 57 ust. 1 pkt 1 (Właściwość w sprawie prowadzenia domów pomocy społecznej) • <u>Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych</u> Art. 6a ust. 1 (Właściwość w sprawie powołania/odwołania powiatowego zespołu ds. orzekania o niepełnosprawności) Art. 10b ust. 2 (Właściwość w sprawie finansowania działalności WTZ) Art. 10b ust. 6 (Właściwość w sprawie pokrywania kosztów rehabilitacji swoich mieszkańców w WTZ działającym na terenie innego powiatu) Art. 29 ust. 1 (Właściwość w sprawie utworzenia zakładu aktywności zawodowej) Art. 35a ust. 1 (Zadania powiatu w zakresie rehabilitacji społecznej, zawodowej i zatrudniania oraz przestrzegania praw osób niepełnosprawnych) Art. 44b (Właściwość w sprawie utworzenia/działania Powiatowej Społecznej Rady do Spraw Osób Niepełnosprawnych) • <u>Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 czerwca 2002 roku w sprawie określenia rodzajów zadań powiatów, które mogą być finansowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych</u> § 2 pkt 2 (Finansowanie zadań z zakresu sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych) § 2 pkt 3 (Finansowanie zadań z zakresu zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów) § 2 pkt 4 (Finansowanie zadań z zakresu likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych) § 2 pkt 5 (Finansowanie zadań z zakresu rehabilitacji dzieci i młodzieży) § 2 pkt 6 (Finansowanie zadań z zakresu szkolenia i przekwalifikowanie osób niepełnosprawnych) § 2 pkt 7 (Finansowanie zadań z zakresu usługi tłumacza języka migowego lub tłumacza-przewodnika) • <u>Ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych</u> Art. 4 ust. 2 pkt 2 (Właściwość w sprawie założenia spółdzielni socjalnych)	
PCPR	• <u>Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej</u>	

	Art. 19 pkt 6 (Właściwość w sprawie przyznawanie pomocy pieniężnej na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki osobom opuszczającym domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie (...).) Art. 19 pkt 7 (Właściwość w sprawie pomocy w integracji ze środowiskiem) Art. 46 (Prowadzenie wsparcia w postaci poradnictwa specjalistycznego) Art. 47 (Udzielanie pomocy w zakresie Interwencji kryzysowej) • <u>Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych</u> Art. 10e (Właściwość w sprawie dofinansowania do turnusów rehabilitacyjnych) Art. 10f (Współpraca z WTZ w zakresie przyjmowania osób do uczestnictwa w WTZ) Art. 35a ust. 1 pkt 1 (Właściwość w sprawie opracowywanie i realizacja, zgodnych z powiatową strategią dotyczącą rozwiązywania problemów społecznych, powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie: a) rehabilitacji społecznej, c) przestrzegania praw osób niepełnosprawnych) Art. 35a ust. 1 pkt 4 (Właściwość w sprawie podejmowania działań zmierzających do ograniczania skutków niepełnosprawności) Art. 35a ust. 1 pkt 5 (Właściwość w sprawie opracowywania i przedstawiania planów zadań i informacji z prowadzonej działalności oraz ich udostępnianie na potrzeby samorządu województwa) Art. 35a ust. 1 pkt 6 (Właściwość w sprawie współpracy z organizacjami pozarządowymi i fundacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej tych osób) Art. 35a ust. 1 pkt 7a (Właściwość w sprawie dofinansowania uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych) Art. 35a ust. 1 pkt 7b (Właściwość w sprawie dofinansowania do sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych) Art. 35a ust.1 pkt 7c (Właściwość w sprawie dofinansowania zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze) Art. 35a ust.1 pkt 7d (Właściwość w sprawie dofinansowania do likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych) Art. 35a ust. 1 pkt 7e (Właściwość w sprawie dofinansowania rehabilitacji dzieci i młodzieży)	
--	--	--

	Art. 35a ust. 1 pkt 7f (Właściwość w sprawie dofinansowania usług tłumacza języka migowego lub tłumacza-przewodnika) Art. 35a ust. 1 pkt 8 (Właściwość w sprawie dofinansowania kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej) Art. 35a ust. 1 pkt 9c (Właściwość w sprawie zlecania zadań w części dotyczącej rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych)	
Powiatowy Zespół do spraw Orzekania o Niepełnosprawności (PZON)	• <u>Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych</u> Art. 6b (Właściwość w sprawie orzekania o niepełnosprawności i ustalania stopnia niepełnosprawności) Art. 6ca ust. 1 (Właściwość w sprawie wystawienia legitymacji dokumentującej niepełnosprawność albo legitymacji dokumentującej stopień niepełnosprawności)	
Warsztaty Terapii Zajęciowej (WTZ)	• <u>Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych</u> Art. 10a ust. 1 i 2 (Cel WTZ) Art. 10a ust. 3 (Właściwość w sprawie opracowania i realizacja indywidualnego programu rehabilitacji) Art. 10 f (Współpraca z PCPR w zakresie przyjmowania osób do uczestnictwa w WTZ)	
Zakład Aktywności Zawodowej (ZAZ)	• <u>Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych</u> Art. 29. 1. (Status ZAZ)	
Powiatowy Urząd Pracy (PUP)	• <u>Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych</u> Art. 11 ust. 1 i 2 (Uprawnienia bezrobotnej osoby niepełnosprawnej) Art. 12a (Jednorazowa pomoc na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej lub podjęcie działalności w formie spółdzielni socjalnej) Art. 35a ust. 1 pkt 1a i b (Właściwość w sprawie opracowywania i realizacji, powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji zawodowej i zatrudniania, przestrzegania praw osób niepełnosprawnych) Art. 35a ust. 1 pkt 6 (Właściwość w sprawie współpracy z organizacjami pozarządowymi i fundacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej tych osób) Art. 35a ust. 1 pkt 9c (Zlecanie zadań części dotyczącej rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych)	

	Art. 35a ust. 1 pkt 10 (Właściwość w sprawie kierowania osób niepełnosprawnych, które wymagają specjalistycznego programu szkolenia oraz rehabilitacji leczniczej i społecznej, do specjalistycznego ośrodka szkoleniowo-rehabilitacyjnego lub innej placówki szkoleniowej) Art. 35a ust. 1 pkt 11 (Współpraca z organami rentowymi w zakresie wynikającym z odrębnych przepisów) Art. 35a ust. 1 pkt 12 (Doradztwo organizacyjno-prawne i ekonomiczne w zakresie działalności gospodarczej lub rolniczej podejmowanej przez osoby niepełnosprawne) Art. 35a ust. 1 pkt 13 (Współpraca z właściwym terenowo inspektorem pracy w zakresie oceny i kontroli miejsc pracy osób niepełnosprawnych) Art. 38 (Inicjowanie i organizowanie szkoleń)	
Gmina	• <u>Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej</u> Art. 18 ust. 1 pkt 5 (Właściwość w sprawie prowadzenia i rozwoju infrastruktury ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi) Art. 18 ust. 1 pkt 6 (Właściwość w sprawie realizacji zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia) Art. 18 ust. 1 pkt 9 (Właściwość w sprawie wypłacania wynagrodzenia za sprawowanie opieki) Art. 25 ust. 1 (Zlecanie zadań w trybie konkursu ofert – prowadzenie spółdzielni socjalnych, CIS, KIS, ZAZ, świadczenie usług opiekuńczych w tym specjalistycznych usług opiekuńczych i innych ukierunkowanych na działalność na rzecz osób z niepełno sprawnościami) Art. 48a ust. 2b (Zlecenie lub realizacja zadania polegająca na prowadzeniu Schroniska dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi) Art. 53 (Prowadzenie mieszkań chronionych) Art. 54 (Prowadzenie DPS) • <u>Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych</u> Art. 54 (Właściwość w sprawie wydania przez wójta/burmistrza/ prezydenta decyzji uprawniającej do świadczeń zdrowotnych finansowanych z budżetu państwa) • <u>Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych</u> Art. 29 ust. 1 (Właściwość w sprawie utworzenia Zakładu aktywności zawodowej)	

	• <u>Ustawa z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych</u> Art. 16 (Zasiłek pielęgnacyjny) Art. 16a (Specjalny zasiłek opiekuńczy) Art. 17 (Świadczenie pielęgnacyjne z tytułu rezygnacji z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej) Art. 23 (Właściwość w sprawie rozpatrzenia wniosku o ustalenie prawa do świadczeń rodzinnych) • <u>Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin "Za życiem"</u> Art. 8 ust. 2 (Poradnictwo dla kobiet posiadających dokument potwierdzający ciążę, ich rodzin lub rodziny z dzieckiem posiadającym zaświadczenie, o którym mowa w art. 4 ust. 3) Art. 8 ust. 4 (Obowiązek współpracy z asystentem rodziny w zakresie przekazywania informacji o wsparciu możliwym do zrealizowania) Art. 8 ust. 5 (Przekazanie asystentowi rodziny informacje w zakresie udzielonego wsparcia) Art. 10 (Przyznanie jednorazowego świadczenia pieniężnego) • <u>Ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych</u> Art. 4 ust. 2 pkt 2 (Właściwość w sprawie założenia spółdzielni socjalnej)	
Ośrodek Pomocy Społecznej	• <u>Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej</u> Art. 7 pkt 5 (Przyczyny udzielania pomocy) Art. 17 ust. 1 pkt 9 (Właściwość w sprawie opłacania składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem) Art. 18 ust. 1 pkt 3 (Właściwość w sprawie organizowania i świadczenia specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi) Art. 36 (Klasyfikacja świadczeń z pomocy społecznej) Art. 37 (Zasiłek stały) Art. 38 (Zasiłek okresowy) Art. 39 (Zasiłek celowy) Art. 42 ust. 1 (Właściwość w sprawie opłacania składki na ubezpieczenie społeczne osobom rezygnującym z zatrudnienia) Art. 43 (Właściwość w sprawie udzielenia pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie się) Art. 44 (Pomoc w formie sprawienia pogrzebu)	

	Art. 45 (Pomoc w formie pracy socjalnej) Art. 46 (Poradnictwo specjalistyczne) Art. 50 ust. 5 (Właściwość w sprawie przyznania usług opiekuńczych) Art. 51 (Usługi opiekuńcze w ośrodku wsparcia) Art. 75 ust. 12 – osoby bezdomne do ubezpieczenia zdrowotnego zgłasza OPS ośrodek pomocy społecznej realizujący indywidualny program zatrudnienia socjalnego lub indywidualny program wychodzenia z bezdomności lub ośrodek pomocy społecznej realizujący kontrakt socjalny w wyniku zastosowania procedury, o której mowa w art. 50 ust. 2 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Art. 54 ust. 3 – przeprowadzenie rodzinnego wywiadu środowiskowego oraz ustalenie uprawnień do wydania decyzji uprawniającej do świadczeń zdrowotnych finansowanych z budżetu państwa. • <u>Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2010 r. w sprawie środowiskowych domów samopomocy</u> §7 ust. 1 (Właściwość w sprawie przyjęcia wniosku o skierowanie do domu na pobyt dzienny lub całodobowy składu) §7 ust. 3 (Właściwość w sprawie przesłania staroście powiat dokumentów których mowa w ust. 1 wraz z rodzinnym wywiadem środowiskowym przeprowadzonym w tej sprawie) §7 ust. 4 (Właściwość w sprawie skierowania do domu prowadzonego przez Inną gminę lub inny powiat, któremu odpowiedni organ JST właściwy ze względu na miejsce zamieszkania osoby ubiegającej się o skierowanie do domu powierzył w drodze porozumienia, realizację zadania publicznego)	
Organizacje pozarządowe	• <u>Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 roku o zatrudnieniu socjalnym</u> Art. 3 ust. 2 pkt 2 (Właściwość w sprawie prowadzenia CIS) Art. 18 ust 1 (Właściwość w sprawie prowadzenia KIS) • <u>Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej</u> Art. 25 ust. 1 (Realizacja zadań zleconych przez gminę w trybie konkursu ofert – prowadzenie schronisk, noclegowni, KIS, CIS, WTZ, ŚDS, DPS) Art. 53 ust. 3 (Właściwość w sprawie prowadzenia mieszkania chronionego) Art. 57 ust. 1 pkt 2 (Właściwość w sprawie prowadzenia DPS) • <u>Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych</u>	

	Art. 10c ust. 2 pkt 1 (Organizacja turnusów rehabilitacyjnych) Art. 29 ust. 1 (Właściwość w sprawie utworzenia Zakładu Aktywności Zawodowej) • <u>Ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych</u> Art. 4 ust. 2 pkt 2 (Zakładanie spółdzielni socjalnej)	
Centrum Integracji Społecznej (CIS)	• <u>Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 roku o zatrudnieniu socjalnym</u> Art. 1 ust. 2 pkt 8 (Grupa docelowa uczestników)	
Klub Integracji Społecznej (KIS)	• <u>Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 roku o zatrudnieniu socjalnym</u> Art. 1 ust. 2 pkt 8 (Grupa docelowa uczestników)	
Spółdzielnie socjalne	• <u>Ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych</u> Art. 4 ust. 1 pkt 3 (Zakładanie spółdzielni socjalnej) • <u>Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych</u> Art. 26g ust. 1 pkt (Pomoc ze środków Funduszu udzielana spółdzielni socjalnej)	
Służba zdrowia	• <u>Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych</u> Art. 66 ust. 1 pkt 28a (Obowiązek ubezpieczenia zdrowotnego osoby pobierającej świadczenie pielęgnacyjne, przyznane na podstawie przepisów o świadczeniach rodzinnych, niepodlegające obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego z innego tytułu) Art. 66 ust. 1 pkt 28b (Obowiązek ubezpieczenia zdrowotnego osoby pobierającej zasiłek dla opiekuna, przyznany na podstawie przepisów o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów, niepodlegające obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego z innego tytułu) Art. 73 pkt 10 (Obowiązek ubezpieczenia zdrowotnego obejmuje okres od dnia przyznania świadczenia pielęgnacyjnego do dnia utraty prawa do jego pobierania) Art. 73 pkt 11 (Obowiązek ubezpieczenia zdrowotnego obejmuje okres od dnia nabycia prawa do zasiłku dla opiekuna, nie wcześniej jednak niż od dnia wejścia w życie ustawy z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (Dz. U. z 2017 r. poz. 2092) do dnia utraty prawa do jego pobierania)	
WTZ, ZAZ	Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 marca 2004 w sprawie warsztatów terapii zajęciowej	
Środowiskowy Dom Samopomocy	Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 09 grudnia 2010 r. w sprawie środowiskowych domów samopomocy	

6. BEZDOMNOŚĆ

Katalog instytucji działających w obszarze bezdomności wraz z instrumentami prawnymi:

Instytucja	Podstawa prawna	Koszyk usług
Gmina	<u>Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej</u> Art. 25 ust. 1 (Właściwość w sprawie zlecania zadań w trybie konkursu ofert – prowadzenie schronisk, noclegowni, CIS, KIS innym podmiotom) Art. 48a (Właściwość w sprawie udzielenia schronienia) <u>Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych</u> Art. 54 (Właściwość w sprawie wydania decyzji uprawniającej do świadczeń zdrowotnych finansowanych z budżetu państwa) <u>Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie kodeksu cywilnego</u> Art. 4 ust. 2 (Właściwość w sprawie zapewnienia lokali w ramach najmu socjalnego i lokali zamiennych, a także zaspokajania potrzeb mieszkaniowych gospodarstw domowych o niskich dochodach) Art. 4 ust. 2a (Właściwość w sprawie wskazania tymczasowego pomieszczenia w przypadku wykonywania przez komornika obowiązku opróżnienia lokalu, o którym mowa w art. 1046 § 4 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego)	
Ośrodek Pomocy Społecznej	<u>Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej</u> Art. 7 ust. 3 (Przyczyna udzielania pomocy) Art. 17 ust. 1 pkt 7 (Właściwość w sprawie przyznawanie i wypłacanie zasiłków na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym) Art. 17 ust. 1 pkt 15 (Właściwość w sprawie sprawienia pogrzebu, w tym osobom bezdomnym) Art. 36 (Klasyfikacja świadczeń z pomocy społecznej) Art. 37 (Zasiłek stały) Art. 38 (Zasiłek okresowy) Art. 39 (Zasiłek celowy) Art. 39 ust. 3 (Zasiłek celowy na pokrycie części lub całości wydatków na świadczenia zdrowotne) Art. 43 (Pomoc na ekonomiczne usamodzielnienie się) Art. 44 (Pomoc w formie sprawienia pogrzebu)	

	Art. 45 (Praca socjalna) Art. 46 (Poradnictwo specjalistyczne) Art. 49 (Indywidualny program wychodzenia z bezdomności) Art. 101 ust. 2 (Właściwość miejscowa gminy w przypadku osoby bezdomnej) • <u>Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych</u> Art. 75 ust. 12 (Zgłoszenie do ubezpieczenia zdrowotnego przez OPS realizujący indywidualny program zatrudnienia socjalnego lub indywidualny program wychodzenia z bezdomności lub realizujący kontrakt socjalny) Art. 54 ust. 3 pkt 2 (Przeprowadzenie rodzinnego wywiadu środowiskowego oraz ustalenie uprawnień do wydania decyzji uprawniającej do świadczeń zdrowotnych finansowanych z budżetu państwa)	
NGO	• <u>Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 roku o zatrudnieniu socjalnym</u> Art. 3 ust. 2 pkt 2 (Prowadzenie CIS) Art. 18 ust. 1 (Prowadzenie KIS) • <u>Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej</u> Art. 25 ust. 1 (Realizacja zadań zleconych przez gminę w trybie konkursu ofert – prowadzenie schronisk, noclegowni, KIS, CIS)	
Centrum Integracji Społecznej (CIS)	• <u>Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 roku o zatrudnieniu socjalnym</u> Art. 1 ust. 2 pkt 1 (Grupa docelowa uczestników)	
Klub Integracji Społecznej (KIS)	• <u>Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 roku o zatrudnieniu socjalnym</u> Art. 1 ust. 2 pkt 1 (Grupa docelowa uczestników)	
Spółdzielnie socjalne	Ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych	
Służba zdrowia	• <u>Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych</u> Art. 66 ust. 1 pkt 29 (Obowiązek ubezpieczenia zdrowotnego) Art. 73 pkt 11 (Powstanie i wygaśnięcie obowiązku ubezpieczenia zdrowotnego)	

7. UZALEŻNIENIA.

Katalog instytucji działających w obszarze uzależnień wraz z instrumentami prawnymi:

Instytucja	Podstawa prawna	Koszyk usług
Organy administracji rządowej	<u>Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi</u> Art. 1 ust. 1 (Obowiązki organów administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego) Art. 2 ust. 1 (Sposoby realizacji zadań w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi)	
Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (PARPA)	<u>Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi</u> Art. 3 ust. 1 i ust. 3 (Cel działania i zadania Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych)	
Gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych	<u>Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi</u> Art. ? Powoływane przez wójtów, burmistrzów, prezydentów miast, podejmują działania zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego.	
Krajowe Biuro do spraw Przeciwdziałania Narkomanii	Podstawa prawna realizacja zadań dotyczących przeciwdziałania narkomanii oraz e-uzależnień w imieniu Ministra Zdrowia- brak regulacji prawnych	
Placówki oświatowe	<u>Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi</u> Art. ? <u>Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe</u> Art. ? <u>Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty</u> Art. ? - Minister właściwy ds. oświaty i wychowania uwzględnia problem trzeźwości i abstynencji wśród celów wychowania oraz zapewnia w programach nauczania wiedzę o szkodliwości alkoholizmu dla jednostki oraz w życiu rodzinnym i społecznym. - Realizacja lokalnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii, e- uzależnieniom - Szkolne programy profilaktyczne i wychowawcze	

Placówki wsparcia dziennego	<u>Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi</u> Art.? <u>Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej</u> Art. 18 (Objęcie opieką wsparcia dziennego) Art. 24 (Formy działania placówek wsparcia dziennego)	
Zakłady lecznicze podmiotów leczniczych , zakłady opiekuńczo- lecznicze	<u>Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi</u> Art.? - świadczenia stacjonarne i całodobowe (szpitalne) oraz ambulatoryjne w rozumieniu przepisów o działalności leczniczej <u>Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej</u> Art.?	
Wojewódzki ośrodek terapii uzależnień i współuzależnień	<u>Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi</u> Art.? <u>Zarządzenie Nr 79/2013/DSOZ Prezesa Narodowego Funduszu Zdrowia z dnia 13 grudnia 2013 r. w sprawie określenia warunków zawierania i realizacji umów w rodzaju opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień</u> Art.? <u>Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 6 listopada 2013 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień</u> Art.? <u>Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 12 grudnia 2013 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień</u> Art.? - świadczenia zdrowotne w zakresie terapii i rehabilitacji współuzależnienia oraz profilaktyki.	
Poradnie specjalistyczne (NFZ)	<u>Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi</u> Art.? <u>Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 25 czerwca 2012 r. w sprawie organizacji, kwalifikacji personelu, sposobu funkcjonowania i rodzajów podmiotów leczniczych wykonujących świadczenia stacjonarne i całodobowe oraz ambulatoryjne w sprawowaniu opieki nad uzależnionymi od alkoholu oraz sposobu współdziałania w tym zakresie z instytucjami publicznymi i organizacjami społecznymi</u> Art.?	

	• <u>Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 września 2017 r. w sprawie orzeczeń i opinii wydawanych przez zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych</u> Art.? • <u>Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych</u> Art.? • <u>Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2017 roku w sprawie nadzoru pedagogicznego</u> Art.? • pomoc psychologiczna i socjoterapeutyczna	
Placówki opiekuńczo-wychowawcze, resocjalizacyjne, opiekuńczo-terapeutyczne	• <u>Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi</u> Art.? • <u>Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 25 czerwca 2012 r. w sprawie organizacji, kwalifikacji personelu, sposobu funkcjonowania i rodzajów podmiotów leczniczych wykonujących świadczenia stacjonarne i całodobowe oraz ambulatoryjne w sprawowaniu opieki nad uzależnionymi od alkoholu oraz sposobu współdziałania w tym zakresie z instytucjami publicznymi i organizacjami społecznymi</u> Art.? • <u>Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 października 2007 r. w sprawie placówek opiekuńczo-wychowawczych</u> Art.? • <u>Rozporządzenie ministra pracy i polityki społecznej z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej</u> Art.? • pomoc psychologiczna i socjoterapeutyczna (pomoc dla dzieci i młodzieży)	
Policja	• <u>Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi</u> Art.? • <u>Ustawa z dnia 29 lipca 2005r.o przeciwdziałaniu narkomanii</u> Art.? • <u>Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 25 czerwca 2012 r. w sprawie organizacji, kwalifikacji personelu, sposobu funkcjonowania i rodzajów</u>	

	<u>podmiotów leczniczych wykonujących świadczenia stacjonarne i całodobowe oraz ambulatoryjne w sprawowaniu opieki nad uzależnionymi od alkoholu oraz sposobu współdziałania w tym zakresie z instytucjami publicznymi i organizacjami społecznymi</u> Art.? - dokonyje przymusowego doprowadzenia na podstawie zarządzenia sądu do odpowiedniej placówki celem poddania się leczeniu odwykowemu - działania zabezpieczające dopuszczeniu do obrotu substancji psychoaktywnych	
Prokurator	<u>Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 25 czerwca 2012 r. w sprawie organizacji, kwalifikacji personelu, sposobu funkcjonowania i rodzajów podmiotów leczniczych wykonujących świadczenia stacjonarne i całodobowe oraz ambulatoryjne w sprawowaniu opieki nad uzależnionymi od alkoholu oraz sposobu współdziałania w tym zakresie z instytucjami publicznymi i organizacjami społecznymi</u> Art.? - wszczęcie postępowania	
Sądy Powszechne	<u>Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi</u> Art.? <u>Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 25 czerwca 2012 r. w sprawie organizacji, kwalifikacji personelu, sposobu funkcjonowania i rodzajów podmiotów leczniczych wykonujących świadczenia stacjonarne i całodobowe oraz ambulatoryjne w sprawowaniu opieki nad uzależnionymi od alkoholu oraz sposobu współdziałania w tym zakresie z instytucjami publicznymi i organizacjami społecznymi</u> Art.? <u>Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych</u> Art.? <u>Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 czerwca 2015 r. Regulamin urzędowania sądów powszechnych</u> Art.? - wydanie orzeczenia o obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu - Sąd wzywa osobę, w stosunku do której orzeczony został prawomocnie obowiązek poddania się leczeniu odwykowemu, do stawienia się dobrowolnie w oznaczonym dniu we	

	wskazanym zakładzie leczenia odwykowego w celu poddania się leczeniu, z zagrożeniem zastosowania przymusu w wypadku uchylania się od wykonania tego obowiązku	
Kurator sądowy	<u>Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o kuratorach sądowych</u> Art.? <u>Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 czerwca 2003 r. w sprawie szczegółowego sposobu wykonywania uprawnień i obowiązków kuratorów sądowych (dot. spraw rodzinnych i nieletnich) t.j Dz. U. z 2014 poz. 989.</u> Art.? <u>Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 czerwca 2016 r. w sprawie sposobu i trybu wykonywania czynności przez kuratorów sądowych w sprawach karnych wykonawczych</u> Art.? <u>Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi</u> Art. 30a (Zarządzenie przeprowadzenia przez kuratora sądowego wywiadu środowiskowego) Art. 31 ust. 6 i 7 (Nadzór kuratora nad osobą podlegającą obowiązkowi poddania się leczeniu odwykowemu - zadania kuratora w ramach sprawowania nadzoru)	
Izba wytrzeźwień	<u>Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi</u> Art.39 ust. 2 (Zadania izby wytrzeźwień)	
Dom Pomocy Społecznej	<u>Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej</u> Art.? <u>Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 sierpnia 2012 roku w sprawie domów pomocy społecznej</u> Art.?	
Zakład poprawczy	- leczenie odwykowe nieletnich uzależnionych od alkoholu dostępnymi metodami i środkami <u>Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2001 r. w sprawie zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich</u> Art.? <u>Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich</u> Art.?	
Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii	<u>Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii</u> Art.?	•

	<u>Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku społecznego i o wolontariacie</u> Art.?	
Schronisko dla nieletnich	<u>Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2001 r. w sprawie zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich</u> Art.? <u>Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich</u> Art.? <u>Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 maja 1997 r. w sprawie rodzajów i organizacji zakładów poprawczych oraz zasad pobytu w nich nieletnich</u> Art.? - leczenie odwykowe nieletnich uzależnionych od alkoholu dostępnymi metodami i środkami	
Organizacje pozarządowe - Wspólnota Anonimowych Alkoholików, DDA, Polskie Towarzystwo Psychiatryczne, Polskie Towarzystwo Psychologiczne, Fundacje, Stowarzyszenia, organizacje religijne	- udzielanie wszechstronnej pomocy dorosłym, młodzieży i dzieciom z rodzin potrzebujących pomocy, w których są osoby uzależnione oraz zagrożone uzależnieniem, - propagowanie wzorca trwałej i zdrowej moralnie rodziny i społeczeństwa, - udzielanie pomocy prawnej <u>Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku społecznego i o wolontariacie (w zakresie współpracy z administracją publiczną)</u> Art.?	
Placówki oświatowo - wychowawcze	<u>Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 2 listopada 2015 r. w sprawie rodzajów i szczegółowych zasad działania placówek publicznych, warunków pobytu dzieci i młodzieży w tych placówkach oraz wysokości i zasad odpłatności wnoszonej przez rodziców za pobyt ich dzieci w tych placówkach</u> Art.?	
Placówki wsparcia dziennego	<u>Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 o wsparciu rodziny i pieczy zastępczej</u> Art. 9 pkt 2 (Instytucje zapewniające wsparcie)	
Placówki opiekuńczo-wychowawcze	<u>Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej, Ministra Zdrowia, Ministra Pracy i Polityki Społecznej oraz Ministra Sprawiedliwości z dnia 31 lipca 2012 r. w sprawie sposobu organizowania nauczania kościelnego, nabożeństw i wykonywania innych</u>	

	<u>praktyk religijnych właściwych dla wyznania zielonoświątkowego dzieciom i młodzieży</u>	
	Art.?	
Młodzieżowy ośrodek wychowawczy	<u>Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 2 listopada 2015 r. w sprawie rodzajów i szczegółowych zasad działania placówek publicznych, warunków pobytu dzieci i młodzieży w tych placówkach oraz wysokości i zasad odpłatności wnoszonej przez rodziców za pobyt ich dzieci w tych placówkach</u>	
	Art.?	
	<u>Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 grudnia 2011 r. w sprawie szczegółowych zasad kierowania, przyjmowania, przenoszenia, zwalniania i pobytu nieletnich w młodzieżowym ośrodku wychowawczym</u>	
	Art.?	

8. SIEROCTWO.

Katalog instytucji działających w obszarze problemu sieroctwa wraz z instrumentami prawnymi:

Instytucja	Podstawa prawna	Koszyk usług
Organy administracji rządowej	<u>Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej</u> Art. 122 (Podmiot sprawujący kontrolę) Art. 168 ust. 1 (Współpraca z organami innych państw) Art. 186 (Zadania wojewody)	
Wójt, burmistrz, prezydent miasta	<u>Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej</u> Art. 28a (Kontrola nad podmiotami organizującymi pracę z rodziną oraz placówkami wsparcia dziennego) Art. 179 ust. 1 (Roczne sprawozdania; gminne programy wspierania rodziny)	
ROPS	<u>Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej</u> Art. 185 ust. 1 i 2 (Zadania ROPS)	
Samorząd / Jednostki samorządu terytorialnego	<u>Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej</u> Art. 154 ust. 2 (Właściwość w sprawie prowadzenia ośrodka adopcyjnego) Art. 162 ust. 1 i 2 (Właściwość w sprawie wyznaczenia, ogłoszenia oraz przekazania informacji do sądu dot. ośrodka adopcyjnego właściwego do prowadzenia banku danych o dzieciach z terenu województwa oczekujących na przysposobienie, zwanego dalej „wojewódzkim bankiem danych” i monitorowania przebiegu procesów adopcyjnych w ośrodkach adopcyjnych na terenie województwa) Art. 175a ust. 1 (Sprawowanie kontroli nad ośrodkami adopcyjnymi) Art. 183-184 (Zadania samorządu województwa)	
Placówki wsparcia dziennego	<u>Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy</u> Art.? <u>Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r.o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej</u> Art. 24 (Formy działania placówek wsparcia dziennego) <u>Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie</u> Art.?	

Rodzinna piecza zastępcza / rodzinny dom dziecka	<u>Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy</u> Art.? <u>Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej</u> Art. 39 ust. 1 (Formy rodzinnej pieczy zastępczej) Art. 40 (Zadania rodziny zastępczej i rodzinnego domu dziecka) Art. 140 ust. 1 (Formy pomocy dla osób usamodzielnianych)	
Placówki opiekuńczo-wychowawcze	<u>Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy</u> Art.? <u>Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej</u> Art. 93 ust.1 (Formy instytucjonalnej pieczy zastępczej) Art. 93 ust. 4 (Zadania placówki opiekuńczo-wychowawczej) Art. 96 (Współpraca placówki opiekuńczo-wychowawczej z innymi podmiotami) Art. 140 ust. 1 (Formy pomocy dla osób usamodzielnianych)	
Regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne	<u>Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy</u> Art.? <u>Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej</u> Art. 112 (Zapewnienia specjalistycznej opieki medycznej i rehabilitacji) Art. 140 ust. 1 (Formy pomocy dla osób usamodzielnianych)	
Interwencyjne ośrodki preadopcyjne	<u>Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej</u> Art. 111 (Zadania interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego) Art. 112 (Zapewnienia specjalistycznej opieki medycznej i rehabilitacji) Art. 135 (Ocena sytuacji dziecka umieszczonego w placówce przez zespół do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka)	
Ośrodki adopcyjne	<u>Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy</u> Art.? <u>Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej</u> Art. 154 (Zadania ośrodków adopcyjnych) Art. 155 (Współpraca ośrodka adopcyjnego z innymi podmiotami) Art. 156. ust. 1 (Zadania ośrodka adopcyjnego)	
PCPR	<u>Rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 18 października 2004 r. w sprawie rodzin zastępczych</u> (Z lex'a wynika, że akt utracił moc) Par. 2. 1. Centrum pomocy przygotowuje rodzinę zastępczą na przyjęcie dziecka przez: 1) udzielenie szczegółowych informacji o dziecku i jego sytuacji rodzinnej oraz zapewnienie, w miarę potrzeby, kontaktu z dzieckiem przed umieszczeniem	

	go w tej rodzinie; 2) udzielenie informacji o specyficznych potrzebach dziecka, w tym o orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego, orzeczeniu o potrzebie udziału w zajęciach rewalidacyjno – wychowawczych oraz konieczności objęcia dziecka pomocą profilaktyczno – wychowawczą lub resocjalizacyjną. 2. Centrum pomocy, w przypadkach tego wymagających, udziela rodzinie zastępczej, informacji o konieczności uzyskania porady w poradni psychologiczno – pedagogicznej lub w innej poradni specjalistycznej. § 3. 1. Centrum pomocy udziela rodzinie zastępczej wsparcia w rozwiązywaniu zgłaszanych przez tę rodzinę problemów oraz gromadzi informacje o istotnych sprawach dotyczących dziecka, w szczególności o: 1) stanie zdrowia dziecka; 2) postępach w nauce; 3) trudnościach wychowawczych, w tym o samowolnym oddaleniu się dziecka z rodziny zastępczej trwającym dłużej niż 24 godziny; 4) trudnościach w sprawowaniu opieki nad dzieckiem; 5) przerwie w sprawowaniu osobistej opieki nad dzieckiem, jeżeli przerwa trwa dłużej niż jeden miesiąc, oraz o osobie lub instytucji, która w tym czasie sprawuje opiekę nad dzieckiem. 2. Centrum pomocy dba o podtrzymywanie więzów emocjonalnych łączących dziecko z rodzicami biologicznymi i innymi osobami bliskimi dziecku. § 8. 1. Centrum pomocy współpracuje z sądem opiekuńczym. 2. Centrum pomocy informuje właściwy sąd opiekuńczy o całokształcie sytuacji osobistej dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej oraz sytuacji rodziny naturalnej dziecka co najmniej raz w roku, w oparciu o przeprowadzony rodzinny wywiad środowiskowy. 3. W przypadku stwierdzenia ustania przyczyny umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej centrum pomocy informuje sąd opiekuńczy o możliwości powrotu dziecka do rodziny naturalnej. 4. W przypadku określonym w art. 73 ust. 4 ustawy, centrum pomocy informuje sąd opiekuńczy o innych kandydatach na rodzinę zastępczą bądź placówkę opiekuńczo – wychowawczą odpowiednią dla dziecka.	
Policja	• <u>Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej</u> Art. 124. 1. Wojewoda, w związku z prowadzoną kontrolą, może wystąpić z wnioskiem do właściwego miejscowo komendanta Policji o pomoc, jeżeli jest to niezbędne do przeprowadzenia czynności, o których mowa w art. 123 ust. 4. 2. Komendant Policji jest obowiązany do zapewnienia zespołowi inspektorów pomocy Policji w toku wykonywanych przez niego czynności – ARTYKUŁ UCHYLONY (LEX) Art. 135 (Ocena sytuacji dziecka umieszczonego w placówce przez zespół do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka) Art. 137 ust. 2 (Udział w posiedzeniach zespołu do spraw	

	okresowej oceny sytuacji dziecka) Art. 166 ust. 2 (Współpraca przy kwalifikowaniu dziecka do przysposobienia) <u>Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej</u> art. 74 Pogotowie rodzinne nie może odmówić przyjęcia dziecka w wieku do 10 lat jeżeli zostało doprowadzone przez Policję. Przyjęcie dziecka doprowadzonego przez Policję może nastąpić bez zgody opiekunów prawnych w sytuacji zagrożenia dobra dziecka, w szczególności : - zagrożenia zdrowia lub życia dziecka; - porzucenia dziecka; - gdy nie jest możliwe ustalenie tożsamości rodziców lub miejsca ich pobytu. (ARTYKUŁ UCHYLONY – LEX)	
Placówki oświatowe	<u>Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej</u> Art.? <u>Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe</u> Art.? Obowiązek, o którym mowa w ust. 1, jednostki samorządu terytorialnego oraz organy administracji rządowej realizują w szczególności we współpracy ze środowiskiem lokalnym, sądami i ich organami pomocniczymi, Policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami społecznymi.	
Podmioty lecznicze	<u>Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej</u> Art.? <u>Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej</u> Art.? Obowiązek, o którym mowa w ust. 1, jednostki samorządu terytorialnego oraz organy administracji rządowej realizują w szczególności we współpracy ze środowiskiem lokalnym, sądami i ich organami pomocniczymi, Policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami społecznymi.	
Szpitala	<u>Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej</u> Art.? <u>Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej</u> Art.? Obowiązek, o którym mowa w ust. 1, jednostki samorządu terytorialnego oraz organy administracji rządowej realizują w szczególności we współpracy ze środowiskiem lokalnym, sądami i ich organami pomocniczymi, Policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami społecznymi.	

Kościoły, związki wyznaniowe	• <u>Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej</u> Art. 190 (Zlecenie realizacji wybranych zadań innym podmiotom) • <u>Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie</u> Art.?	
Rzecznik Praw Dziecka	• <u>Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy</u> Art. 112¹ (Podmioty sprawujące pieczę zastępczą) – Nie wiem czy jest to artykuł adekwatny do zadań RPD? • <i>Konwencja o Prawach Dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r.</i> Art. 19 (Podejmowanie działań w zakresie ochrony praw dziecka) Art. 20 (Prawo dziecka do specjalnej ochrony i pomocy ze strony państwa) Art. 21 (Obowiązki państwa dopuszczającego system adopcji)	
NGO	• <u>Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie</u> Art. 3 (Przesłanki działalności pożytku publicznego. Organizacje pozarządowe) Art. 4 ust. 1 pkt 1-4 (Sfera zadań publicznych)	
Sądy	• <u>Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy</u> Art. 112⁵ §1 (Powierzenie sprawowania pieczy zastępczej małżonkom albo osobie niepozostającej w związku małżeńskim, którzy są wstępnymi albo rodzeństwem dziecka) Art. 112⁵ §2 (Powierzenie pełnienia funkcji rodziny zastępczej małżonkom albo osobie niepozostającej w związku małżeńskim, którzy nie są wstępnymi albo rodzeństwem dziecka, niespełniającym warunku niezbędnych szkoleń, określonego w przepisach o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, dotyczących rodzin zastępczych) • <u>Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.</u> Art. 48 ust. 2 (Ograniczenie lub pozbawienie praw rodzicielskich) • <u>Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych</u> Art.? • <i>Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 czerwca 2015 r. Regulamin urzędowania sądów powszechnych (UTRACIŁO MOC – lex)</i> • <u>Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2019 r. - Regulamin urzędowania sądów powszechnych</u> Art.?	

	• <u>Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego</u> Art. 585 (Wniosek o przysposobienie) Art. 585¹ (Wskazanie przez rodziców osoby przysposabiającego) Art. 585² (Zawiadomienie prokuratora o toczącym się postępowaniu) Art. 586 (Tryb postępowania) Art. 588 (Skuteczność postanowienia orzekającego o przysposobieniu) Art. 589 (Blankietowa zgoda na przysposobienie)	
--	---	--

I. Karty Zasobów Instytucjonalnych.

9. DŁUGOTRWAŁA I CIĘŻKA CHOROBA.

Katalog instytucji działających w obszarze długotrwałej i ciężkiej choroby wraz z instrumentami prawnymi:

Instytucja	Podstawa prawna	Koszyk usług
DPS	• <u>Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej</u> Art. 64 pkt 2 (Zwolnienie z opłat za pobyt w domu pomocy społecznej)	
OPS	• <u>Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej</u> Art. 37 (Zasiłek stały) Art. 38 ust. 1 (Zasiłek okresowy) Art. 42 ust. 1 (Opłacanie składki na ubezpieczenie społeczne osobom rezygnującym z zatrudnienia) • <u>Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych</u> Art. 23 ust. 4e (Przeprowadzenie rodzinnego wywiadu środowiskowego) Art. 23 ust. 4f (Aktualizacja rodzinnego wywiadu środowiskowego)	
Policja	• <u>Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej</u> Art. 107 ust. 3a i 3b (Asysta przy przeprowadzaniu rodzinnego wywiadu środowiskowego oraz świadczeniu pracy socjalnej w środowisku)	
Ośrodki wsparcia	• <u>Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej</u> Art. 51 (Usługi opiekuńcze w ośrodku wsparcia)	
Rodzinne domy pomocy	• <u>Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej</u> Art.? • <u>Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej</u>	

	<i>z dnia 31 maja 2012 r. w sprawie rodzinnych domów pomocy</i>	
Poradnie przyszpitalne, szpitale	Art.? <i>Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym</i> Art.? <i>Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych</i> Art. 15 (Koszyk świadczeń gwarantowanych)	
Jednostki samorządu terytorialnego	<i>Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych</i> Art.?	
ZUS (zespół ds. orzekania o niepełnosprawności)	<i>Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych</i> Art.?	
Zakłady opiekuńczo-lecznicze, pielęgnacyjno-opiekuńcze oraz zakłady rehabilitacji leczniczej	<i>Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych</i> Art.?	
NGO	<i>Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych</i> Art.? <i>Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie</i> Art.?	
Zakłady Pracy Chronionej	<i>Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych</i> Art.? <i>Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa</i> Art.? <i>Rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 26 października 2017 r. w sprawie określenia wzorów miesięcznych i rocznych informacji o zatrudnieniu, kształceniu lub o działalności na rzecz osób niepełnosprawnych –</i> UTRACIŁO MOC <i>Rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 września 2018 r. w sprawie określenia wzorów miesięcznych i rocznych informacji o zatrudnieniu, kształceniu lub o</i>	

	działalności na rzecz osób niepełnosprawnych Art.?	
PFRON	<u>Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych</u> Art.?	
Starosta	<u>Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych</u> Art. 6a ust. 1 (Powołanie, odwołanie powiatowego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności)	
Wojewoda	<u>Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych</u> Art. 6a ust. 2 (Ustalenie obszaru działania powiatowego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności)	

I. Karty Zasobów Instytucjonalnych.

10.Przemoc w rodzinie.

Katalog instytucji przeciwdziałających przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy wraz z instrumentami prawnymi:

Instytucja	Podstawa prawna	Koszyk Usług
Zespół Interdyscyplinarny / Grupy Robocze	<u>Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie</u> Art. 9b ust. 1 i 2 (Zadania Zespołu interdyscyplinarnego) Art. 9b ust. 3 (Zadania Grup Roboczych) Art. 9d (Procedura „Niebieskiej Karty”) Art. 10 (Zakres Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie) Art. 10a (Zadania Zespołu Monitorującego do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie) <u>Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”</u> § 8-9 (Procedura postępowania po otrzymaniu formularza „Niebieska Karta”) § 16-18 (Zadania Zespołu/Grupy roboczej w ramach procedury) <u>Uchwały Rady Miasta/Gminy ws. powołania Zespołu Interdyscyplinarnego</u> Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie / Miejskie / Gminne Programy	

	Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy Art.? Na jakiej podstawie on powstaje? Czy krajowy to samodzielny dokument, który można przywołać? <u>Konwencja o prawach dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r.</u> Art. 3, 19. – czy te artykuły są dopasowane do instytucji? <u>Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego</u> Art. 304 §2 (Obowiązek zawiadomienia właściwych organów o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu) <u>Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego</u> Art. 572 §1 (Obowiązek zawiadomienia właściwych organów o zdarzeniu uzasadniającym wszczęcie postępowania z urzędu)	
Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	<u>Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi</u> Art. 4¹ (Zadania Gminnych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych) <u>Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie</u> Art. 9a ust 3 pkt 2 (Udział przedstawiciela GKRPA w pracach Zespołu Interdyscyplinarnego) <u>Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”.</u> § 12 (Zadania przedstawiciela GKRPA) <u>Konwencja o prawach dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r.</u> Art. 19. – czy ten artykuł jest dopasowany do instytucji? <u>Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego</u> Art. 304 §2 (Obowiązek zawiadomienia właściwych organów o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu) <u>Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego</u> Art. 572 §1 (Obowiązek zawiadomienia właściwych organów o zdarzeniu uzasadniającym wszczęcie postępowania z urzędu)	
Policja	<u>Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji</u>	

	Art. 1 (Zadania Policji) Art. 15a (Zatrzymanie sprawców przemocy w rodzinie) • <u>Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego</u> Art. 244 (Zatrzymanie sprawcy przemocy) • <u>Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie</u> Art. 9a ust 3 pkt 3 (Udział przedstawiciela GKRPA w pracach Zespołu Interdyscyplinarnego) Art. 9d (Procedura „Niebieskiej Karty”) Art. 12a ust. 3 (Odebranie dziecka z rodziny) • <u>Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”</u> § 13 (Zadania Policji) • <u>Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 marca 2011 r. w sprawie procedury postępowania przy wykonywaniu czynności odebrania dziecka z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie</u> • <u>Wytyczne nr 2 Komendanta Głównego Policji z dnia 7 grudnia 2011 r. w sprawie sposobu postępowania policjantów podczas realizacji procedury „Niebieskie Karty”</u> • <u>Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi</u> Art. 30-33 i 40 (Przymusowe doprowadzenie) • Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie / Miejskie / Gminne Programy Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy Art.? Na jakiej podstawie on powstaje? Czy krajowy to samodzielny dokument, który można przywołać? • <u>Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej</u> Art. 3 ust. 2 (Współpraca z jednostkami samorządu terytorialnego oraz organami administracji rządowej przy wspieraniu rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej) • <u>Konwencja o prawach dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia</u>	
--	--	--

	<u>20 listopada 1989 r.</u> Art. 19 (Ochrona dziecka przed wszelkimi formami przemocy fizycznej bądź psychicznej, krzywdy lub zaniedbania bądź złego traktowania lub wyzysku, w tym wykorzystywania w celach seksualnych) • <u>Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego</u> Art. 304 §3 (Obowiązek przekazania prokuratorowi zawiadomienia o przestępstwie lub własnych danych świadczących o popełnieniu takiego przestępstwa) • <u>Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego</u> Art. 572 §2 (Obowiązek zawiadomienia właściwych organów o zdarzeniu uzasadniającym wszczęcie postępowania z urzędu)	
Ochrona/Służba zdrowia	• <u>Ustawa z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentysty</u> Art. 30-31 (Obowiązek udzielenia pomocy lekarskiej oraz informacji o stanie zdrowia) • <u>Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”</u> § 14 (Zadania przedstawiciela ochrony zdrowia) • <u>Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 22 października 2010 r. w sprawie wzoru zaświadczenia lekarskiego o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie</u> • <u>Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie</u> Art. 9a ust 3 pkt 5 (Udział przedstawiciela GKRPA w pracach Zespołu Interdyscyplinarnego) Art. 9d (Procedura „Niebieskiej Karty”) Art. 12 ust. 1 (Obowiązek zawiadomienia o przestępstwie z użyciem przemocy) Art. 12a ust. 3 (Odebranie dziecka z rodziny) • <u>Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej</u> Art. 3 ust. 2 (Współpraca z jednostkami samorządu terytorialnego oraz organami administracji rządowej przy wspieraniu rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej) • <u>Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego</u> Art. 304 §2 (Obowiązek zawiadomienia właściwych organów o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu)	

	• <u>Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego</u> Art. 572 (Obowiązek zawiadomienia właściwych organów o zdarzeniu uzasadniającym wszczęcie postępowania z urzędu)	
Sąd	• <u>Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych</u> Art. 1 (Zadania sądów powszechnych) • <u>Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie</u> Art. 12a ust 4 (Powiadomienie przez pracownika socjalnego o odebraniu dziecka z rodziny) • Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie / Miejskie / Gminne Programy Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy Art.? Na jakiej podstawie on powstaje? Czy krajowy to samodzielny dokument, który można przywołać? • <u>Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej</u> Art. 3 ust. 2 (Współpraca z jednostkami samorządu terytorialnego oraz organami administracji rządowej przy wspieraniu rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej) • <u>Konwencja o prawach dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r.</u> Art. 3 (Obowiązek zabezpieczenia najlepszego interesu dziecka) Art. 19 (Ochrona dziecka przed wszelkimi formami przemocy fizycznej bądź psychicznej, krzywdy lub zaniedbania bądź złego traktowania lub wyzysku, w tym wykorzystywania w celach seksualnych) Art. 20 (Obowiązek zapewnienia opieki zastępczej) • <u>Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego</u> Art. 304 §2 (Obowiązek zawiadomienia właściwych organów o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu) • <u>Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego</u> Art. 572 §2 (Obowiązek zawiadomienia właściwych organów o zdarzeniu uzasadniającym wszczęcie postępowania z urzędu)	

Kuratorzy sądowi (zawodowi / społeczni) ds. karnych i rodzinnych	• <u>Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie</u> Art. 9a ust. 4 (Udział przedstawiciela GKRPA w pracach Zespołu Interdyscyplinarnego) Art. 9d (Procedura „Niebieskiej Karty”) • Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie / Miejskie / Gminne Programy Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy Art.? Na jakiej podstawie on powstaje? Czy krajowy to samodzielny dokument, który można przywołać? • <u>Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej</u> Art. 3 ust. 2 (Współpraca z jednostkami samorządu terytorialnego oraz organami administracji rządowej przy wspieraniu rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej) Art. 35-35a (Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej) Art. 47 (Współpraca z organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej ws. sytuacji dziecka) • <u>Konwencja o prawach dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych z dnia 20 listopada 1989 r.</u> Art. 3 (Obowiązek zabezpieczenia najlepszego interesu dziecka) Art. 19 (Ochrona dziecka przed wszelkimi formami przemocy fizycznej bądź psychicznej, krzywdy lub zaniedbania bądź złego traktowania lub wyzysku, w tym wykorzystywania w celach seksualnych) Art. 20 (Obowiązek zapewnienia opieki zastępczej) • <u>Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego</u> Art. 304 §2 (Obowiązek zawiadomienia właściwych organów o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu) • <u>Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego</u> Art. 572 §2 (Obowiązek zawiadomienia właściwych organów o zdarzeniu uzasadniającym wszczęcie postępowania z urzędu)	
Prokurator	• <u>Ustawa z dnia 28 stycznia 2016 r. - Prawo o prokuraturze</u> Art. 3 § 1 (Obowiązki i zadania prokuratora) • <u>Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny</u>	

	Czyny ścigane z urzędu: Art. 156 (Ciężki uszczerbek na zdrowiu) Art. 157 (Naruszenie czynności narządu ciała lub spowodowanie rozstroju zdrowia) Art. 160 §1 (Narażenie na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia lub ciężkiego uszczerbku na zdrowiu) Art. 189 (Bezprawne pozbawienie wolności) Art. 189a (Handel ludźmi) Art. 191 §1 (Zmuszanie przemocą lub groźbą bezprawną osoby do określonego zachowania) Art. 193 (Zakłócanie miru domowego) Art. 197 (Zgwałcenie i wymuszenie czynności seksualnej) Art. 198 (Seksualne wykorzystanie nie poczytalności lub bezradności) Art. 199 (Seksualne wykorzystanie stosunku zależności lub krytycznego położenia) Art. 200 (Seksualne wykorzystanie stosunku zależności lub krytycznego położenia) Art. 201 (Kazirodztwo) Art. 207 (Znęcanie się) Art. 210 (Porzucenie małoletniego lub osoby nieporadnej) • <u>Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego</u> Art. 304 (Obowiązek zawiadomienia prokuratora o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu) • <u>Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego</u> Art. 572 §2 (Obowiązek zawiadomienia właściwych organów o zdarzeniu uzasadniającym wszczęcie postępowania z urzędu) • <u>Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie</u> Art. 8a (Opracowywanie i wydawanie wytycznych dotyczących zasad postępowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie) Art. 9a ust. 5 (Udział w pracach Zespołu Interdyscyplinarnego) • Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie / Miejskie / Gminne Programy Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy Art.? Na jakiej podstawie on powstaje? Czy krajowy to samodzielny dokument, który można przywołać? • <u>Konwencja o prawach dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r.</u> Art. 19 (Ochrona dziecka przed wszelkimi formami)	
--	---	--

	przemocy fizycznej bądź psychicznej, krzywdy lub zaniedbania bądź złego traktowania lub wyzysku, w tym wykorzystywania w celach seksualnych)	
OPS	• <u>Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej</u> Art. 7 pkt 7 (Przyczyny udzielania pomocy) Art. 47 (Interwencja kryzysowa) • <u>Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego</u> Art. 304 §2 (Obowiązek zawiadomienia właściwych organów o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu) • <u>Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego</u> Art. 572 §2 (Obowiązek zawiadomienia właściwych organów o zdarzeniu uzasadniającym wszczęcie postępowania z urzędu)	
PCPR	• <u>Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej</u> Art. 19 (Zadania powiatu, w tym PCPR) • <u>Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie</u> Art. 6 (Zadania powiatu, w tym PCPR) • <u>Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej</u> Art. 3 (Obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej) Art. 35a ust. 2, 5 i 6 (Wydanie opinii dot. kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz czynności związane z umieszczeniem dziecka w pieczy zastępczej w RP na podstawie orzeczenia sądu lub innego organu państwa obcego) Art. 38 (Dochodzenie świadczeń alimentacyjnych) Art. 38a (Przekazanie dokumentacji dotyczącej dziecka) Art. 47 (Przygotowanie na przyjęcie dziecka) Art. 71 ust. 3 (Informowanie sądu o rodzinach zastępczych i rodzinnych domach dziecka, w których można umieścić dziecko, o osobach spełniających warunki do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka, oraz o placówkach opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych lub interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych odpowiednich dla dziecka) • <u>Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. ws. procedury „Niebieskie Karty” oraz</u>	

	<u>wzorów formularzy „Niebieska Karta”</u> § 11 (Zadania pracownika socjalnego) - Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie / Miejskie / Gminne Programy Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy Art.? Na jakiej podstawie on powstaje? Czy krajowy to samodzielny dokument, który można przywołać? <u>Konwencja o prawach dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r.</u> Art. 3 (Obowiązek zabezpieczenia najlepszego interesu dziecka) Art. 19 (Ochrona dziecka przed wszelkimi formami przemocy fizycznej bądź psychicznej, krzywdy lub zaniedbania bądź złego traktowania lub wyzysku, w tym wykorzystywania w celach seksualnych) Art. 20 (Obowiązek zapewnienia opieki zastępczej) Art. 21 (Obowiązki państwa dopuszczającego system adopcji) <u>Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego</u> Art. 304 §2 (Obowiązek zawiadomienia właściwych organów o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu) <u>Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego</u> Art. 572 §2 (Obowiązek zawiadomienia właściwych organów o zdarzeniu uzasadniającym wszczęcie postępowania z urzędu)	
Rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka	<u>Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej</u> Art.? - Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie / Miejskie / Gminne Programy Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy Art.? Na jakiej podstawie on powstaje? Czy krajowy to samodzielny dokument, który można przywołać? <u>Konwencja o prawach dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych z dnia 20 listopada 1989 r.</u> Art. 3 (Obowiązek zabezpieczenia najlepszego interesu dziecka)	

	Art. 20 (Obowiązek zapewnienia opieki zastępczej) <u>Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego</u> Art. 304 §2 (Obowiązek zawiadomienia właściwych organów o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu) <u>Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego</u> Art. 572 §2 (Obowiązek zawiadomienia właściwych organów o zdarzeniu uzasadniającym wszczęcie postępowania z urzędu)	
Placówki wsparcia dziennego	<u>Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej</u> Art. 23 (Współpraca placówki wsparcia dziennego z innymi podmiotami) Art. 24 (Formy działania placówek wsparcia dziennego) - Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie / Miejskie / Gminne Programy Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy Art.? Na jakiej podstawie on powstaje? Czy krajowy to samodzielny dokument, który można przywołać? <u>Konwencja o prawach dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r.</u> Art. 3 (Obowiązek zabezpieczenia najlepszego interesu dziecka) Art. 20 (Obowiązek zapewnienia opieki zastępczej) <u>Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego</u> Art. 304 §2 (Obowiązek zawiadomienia właściwych organów o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu) <u>Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego</u> Art. 572 §2 (Obowiązek zawiadomienia właściwych organów o zdarzeniu uzasadniającym wszczęcie postępowania z urzędu)	
Organizatorzy rodzinnej pieczy zastępczej	<u>Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej</u> Art. 38a (Przekazanie dokumentacji dotyczącej dziecka) Art. 76 (Zadania organizatora rodzinnej pieczy zastępczej) Art. 128 (Przedmiot oceny dokonywanej przez organizatora pieczy zastępczej) Art. 129 (Cele oceny sytuacji dziecka)	

	Art. 130 (Osoby biorące udział w ocenie sytuacji dziecka) Art. 131 (Terminy przeprowadzania oceny sytuacji dziecka) Art. 132 (Cele oceny rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka) Art. 133 (Osoby biorące udział w ocenie rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka) Art. 134 (Terminy przeprowadzania oceny rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka) Art. 139a (Pozostałe zadania podmiotów przeprowadzających ocenę) - Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie / Miejskie / Gminne Programy Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy Art.? Na jakiej podstawie on powstaje? Czy krajowy to samodzielny dokument, który można przywołać? <u>Konwencja o prawach dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r.</u> Art. 3 (Obowiązek zabezpieczenia najlepszego interesu dziecka) Art. 20 (Obowiązek zapewnienia opieki zastępczej) <u>Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego</u> Art. 304 §2 (Obowiązek zawiadomienia właściwych organów o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu) <u>Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego</u> Art. 572 §2 (Obowiązek zawiadomienia właściwych organów o zdarzeniu uzasadniającym wszczęcie postępowania z urzędu)	
Placówki opiekuńczo-wychowawcze	<u>Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej</u> Art. 93 (Formy instytucjonalnej pieczy zastępczej) Art. 95 (Placówka opiekuńczo-wychowawcza typu socjalizacyjnego, interwencyjnego lub specjalistyczno-terapeutycznego) Art. 96 (Współpraca placówki opiekuńczo-wychowawczej z innymi podmiotami) Art. 101 (Rodzaje placówek opiekuńczo-wychowawczych) Art. 102 (Zadania placówek opiekuńczo-wychowawczych) Art. 103 (Zadania placówek opiekuńczo-wychowawczych typu interwencyjnego) Art. 104 (Część organizacyjna placówki opiekuńczo-wychowawczej typu interwencyjnego)	

	Art. 105 (Placówka opiekuńczo-wychowawcza typu specjalistyczno-terapeutycznego) Art. 106 (Powstanie placówki opiekuńczo-wychowawczej) Art. 135 (Zespół do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka) Art. 136 (Ocena dziecka dokonywana przez zespół) Art. 137 (Skład zespołu) Art. 138 (Terminy przeprowadzania przez zespół oceny sytuacji dziecka) Art. 139a (Pozostałe zadania podmiotów przeprowadzających ocenę) - Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie / Miejskie / Gminne Programy Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy Art.? Na jakiej podstawie on powstaje? Czy krajowy to samodzielny dokument, który można przywołać? <u>Konwencja o prawach dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r.</u> Art. 3 (Obowiązek zabezpieczenia najlepszego interesu dziecka) Art. 20 (Obowiązek zapewnienia opieki zastępczej) <u>Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego</u> Art. 304 §2 (Obowiązek zawiadomienia właściwych organów o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu) <u>Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego</u> Art. 572 §2 (Obowiązek zawiadomienia właściwych organów o zdarzeniu uzasadniającym wszczęcie postępowania z urzędu)	
Regionalne/lokalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne	<u>Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej</u> Art. 2 (System pieczy zastępczej) Art. 93 (Formy instytucjonalnej pieczy zastępczej) Art. 109 (Regionalna placówka opiekuńczo-terapeutyczna) Art. 112 (Specjalistyczna opieka medyczna i rehabilitacja) Art. 113 (Przepisy stosowane do regionalnych placówek opiekuńczo-terapeutycznych oraz interwencyjnych ośrodków preadopcyjnych) Art. 135 (Zespół do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka) Art. 136 (Ocena dziecka dokonywana przez zespół) Art. 137 (Skład zespołu) Art. 138 (Terminy przeprowadzania przez zespół oceny sytuacji dziecka)	

	Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie / Miejskie / Gminne Programy Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy Art.? Na jakiej podstawie on powstaje? Czy krajowy to samodzielny dokument, który można przywołać? <u>Konwencja o prawach dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r.</u> Art. 3 (Obowiązek zabezpieczenia najlepszego interesu dziecka) Art. 20 (Obowiązek zapewnienia opieki zastępczej) <u>Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego</u> Art. 304 §2 (Obowiązek zawiadomienia właściwych organów o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu) <u>Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego</u> Art. 572 §2 (Obowiązek zawiadomienia właściwych organów o zdarzeniu uzasadniającym wszczęcie postępowania z urzędu)	
Interwencyjne ośrodki preadopcyjne	<u>Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej</u> Art. 2 (System pieczy zastępczej) Art. 93 (Formy instytucjonalnej pieczy zastępczej) Art. 111 (Interwencyjny ośrodek preadopcyjny) Art. 112 (Specjalistyczna opieka medyczna i rehabilitacja) Art. 113 (Przepisy stosowane do regionalnych placówek opiekuńczo-terapeutycznych oraz interwencyjnych ośrodków preadopcyjnych) Art. 135 (Zespół do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka) Art. 136 (Ocena dziecka dokonywana przez zespół) Art. 137 (Skład zespołu) Art. 138 (Terminy przeprowadzania przez zespół oceny sytuacji dziecka) Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie / Miejskie / Gminne Programy Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy Art.? Na jakiej podstawie on powstaje? Czy krajowy to samodzielny dokument, który można przywołać? <u>Konwencja o prawach dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r.</u> Art. 3 (Obowiązek zabezpieczenia najlepszego interesu dziecka) Art. 20 (Obowiązek zapewnienia opieki zastępczej) Art. 21 (Obowiązki państwa dopuszczającego system adopcji) Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego	

	• <u>Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego</u> Art. 304 §2 (Obowiązek zawiadomienia właściwych organów o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu) • <u>Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego</u> Art. 572 §2 (Obowiązek zawiadomienia właściwych organów o zdarzeniu uzasadniającym wszczęcie postępowania z urzędu)	
Kurator oświaty/oświata: szkoła, przedszkola	• <u>Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe</u> Art. 1 (Cele systemu oświaty) • <u>Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie</u> Art. 9a ust. 3 pkt 4 (Udział w pracach Zespołu Interdyscyplinarnego) Art. 9d (Procedura „Niebieskiej Karty”) Art. 12 (Obowiązek zawiadomienia o przestępstwie z użyciem przemocy) • <u>Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. ws. procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”</u> § 15 (Zadania przedstawiciela oświaty) • <u>Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 sierpnia 2017 r. w sprawie publicznych placówek oświatowo-wychowawczych, młodzieżowych ośrodków wychowawczych, młodzieżowych ośrodków socjoterapii, specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych, specjalnych ośrodków wychowawczych, ośrodków rewalidacyjno-wychowawczych oraz placówek zapewniających opiekę i wychowanie uczniom w kresie pobierania nauki poza miejscem stałego zamieszkania</u> §??? Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie / Miejskie / Gminne Programy Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy Art.? Na jakiej podstawie on powstaje? Czy krajowy to samodzielny dokument, który można przywołać? • <u>Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 24 lipca 2015 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym</u>	

	§6 (Indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny) <i>Konwencja o prawach dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r.</i> Art. 3 (Obowiązek zabezpieczenia najlepszego interesu dziecka) Art. 19 (Ochrona dziecka przed wszelkimi formami przemocy fizycznej bądź psychicznej, krzywdy lub zaniedbania bądź złego traktowania lub wyzysku, w tym wykorzystywania w celach seksualnych) <i>Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego</i> Art. 304 §2 (Obowiązek zawiadomienia właściwych organów o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu) <i>Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego</i> Art. 572 §2 (Obowiązek zawiadomienia właściwych organów o zdarzeniu uzasadniającym wszczęcie postępowania z urzędu)	
NGO	<i>Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie</i> Art. 4 ust. 1 pkt 1 i 1a (Zadania NGO) Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie / Miejskie / Gminne Programy Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy Art.? Na jakiej podstawie on powstaje? Czy krajowy to samodzielny dokument, który można przywołać? <i>Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego</i> Art. 304 §2 (Obowiązek zawiadomienia właściwych organów o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu) <i>Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego</i> Art. 572 §2 (Obowiązek zawiadomienia właściwych organów o zdarzeniu uzasadniającym wszczęcie postępowania z urzędu)	
Służba więzienna	<i>Ustawa z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej</i> Art. 2 (Zadania Służby więziennej) <i>Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny wykonawczy</i> Art. 159-160, 162, 166 (warunkowe przedterminowe zwolnienie) Art. 177 (objęcie specjalistycznym leczeniem i rehabilitacją, szczególnie sprawców przemocy seksualnej/o zaburzonych	

	preferencjach seksualnych) – Czy te art. są aby z KK wykonawczego? W lex art. 177 dot. właściwości sądu w sprawie wykonania orzeczenia o warunkowym umorzeniu postępowania	
Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna	<u>Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 lutego 2013 r. w sprawie zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych</u> §??????? <u>Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach</u> §2 (Przesłanki do udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej) §6 (Formy realizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej) <u>Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 24 lipca 2015 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym</u> §6 (Indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny) Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie / Miejskie / Gminne Programy Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy Art.? Na jakiej podstawie on powstaje? Czy krajowy to samodzielny dokument, który można przywołać? <u>Konwencja o prawach dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r.</u> Art. 3 (Obowiązek zabezpieczenia najlepszego interesu dziecka) Art. 19 (Ochrona dziecka przed wszelkimi formami przemocy fizycznej bądź psychicznej, krzywdy lub zaniedbania bądź złego traktowania lub wyzysku, w tym wykorzystywania w celach seksualnych) <u>Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego</u> Art. 304 §2 (Obowiązek zawiadomienia właściwych organów o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu) <u>Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego</u> Art. 572 §2 (Obowiązek zawiadomienia właściwych	

	organów o zdarzeniu	
Domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży	<u>Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej</u> Art. 47 (Interwencja kryzysowa) <u>Rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 8 marca 2005 r. w sprawie domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży</u> §??????? Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie / Miejskie / Gminne Programy Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy Art.? Na jakiej podstawie on powstaje? Czy krajowy to samodzielny dokument, który można przywołać? <u>Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego</u> Art. 304 §2 (Obowiązek zawiadomienia właściwych organów o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu) <u>Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego</u> Art. 572 §2 (Obowiązek zawiadomienia właściwych organów o zdarzeniu)	
Punkty konsultacyjne dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie	<u>Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie</u> Art. 10 (Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie) Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie / Miejskie / Gminne Programy Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy Art.? Na jakiej podstawie on powstaje? Czy krajowy to samodzielny dokument, który można przywołać? <u>Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego</u> Art. 304 §2 (Obowiązek zawiadomienia właściwych organów o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu) <u>Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego</u> Art. 572 §2 (Obowiązek zawiadomienia właściwych organów o zdarzeniu)	
Specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie	<u>Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie</u> Art. 5 (Delegacja ustawowa) Art. 10 ([Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie) <u>Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia</u>	

	<u>oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących działania korekcyjno-edukacyjne</u> §????? Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie / Miejskie / Gminne Programy Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy Art.? Na jakiej podstawie on powstaje? Czy krajowy to samodzielny dokument, który można przywołać? • <u>Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego</u> Art. 304 §2 (Obowiązek zawiadomienia właściwych organów o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu) • <u>Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego</u> Art. 572 §2 (Obowiązek zawiadomienia właściwych organów o zdarzeniu)	
Ośrodki interwencji kryzysowej	• <u>Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie</u> Art. 4 (Środki prawne wobec osób stosujących przemoc) Art. 6 (Zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie; właściwość organów) • <u>Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej</u> Art. 47 (Interwencja kryzysowa) Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie / Miejskie / Gminne Programy Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy Art.? Na jakiej podstawie on powstaje? Czy krajowy to samodzielny dokument, który można przywołać? • <u>Konwencja o prawach dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r.</u> Art. 3 (Obowiązek zabezpieczenia najlepszego interesu dziecka) • <u>Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego</u> Art. 304 §2 (Obowiązek zawiadomienia właściwych organów o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu) • <u>Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego</u> Art. 572 §2 (Obowiązek zawiadomienia właściwych organów o zdarzeniu)	
Inne placówki świadczące specjalistyczną pomoc dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie	• Niebieska Linia • Ogólnopolskie Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia” Grupy wsparcia dla osób doświadczających przemocy w rodzinie Tutaj należałoby znaleźć podstawę prawną działania każdej z instytucji	

11. Ochrona ofiar handlu ludźmi.

Katalog instytucji działających w obszarze ochrony ofiar handlu ludźmi wraz z instrumentami prawnymi:

Instytucja	Podstawa prawna	Koszyk usług
Zespół ds. Zwalczania i Zapobiegania Handlowi Ludźmi / Wojewódzkie Zespoły ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi	<u>Zarządzenie nr 6 Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 15 lutego 2019 r. w sprawie utworzenia Zespołu do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi</u> §3 (Zadania Zespołu) <u>Krajowy Plan Działań przeciwko Handlowi Ludźmi</u> Art.? Na jakiej podstawie on powstaje? Czy krajowy to samodzielny dokument, który można przywołać? <u>Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/36/UE z dnia 5 kwietnia 2011 r. w sprawie zapobiegania handlowi ludźmi i zwalczania tego procederu oraz ochrony ofiar, zastępująca decyzję ramową Rady 2002/629/WSiSW</u> Art.? <u>Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego</u> Art. 304 §2 (Obowiązek zawiadomienia właściwych organów o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu)	
Ośrodek Pomocy Społecznej	<u>Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej</u> Art. 5a (Pomoc ofiarom handlu ludźmi) Art. 7 pkt 7a (Przyczyny udzielania pomocy) Art. 22 pkt. 15 (koordynacja działań w zakresie zapobiegania handlu ludziami) – Zadanie wojewody Art. 47 (Interwencja kryzysowa)	
Urząd ds. Cudzoziemców	<u>Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej</u> Art. 23 (Decyzje wydawane przez Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców) <u>Ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach</u> Art. 16 (Kompetencje Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców) Art. 22 (Zadania Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców) Art. 170 (Zaświadczenie o istnieniu domniemania bycia ofiarą handlu ludźmi)	

	Art. 180 (Cofnięcie zezwolenia na pobyt czasowy dla ofiar handlu ludźmi) Art. 195 ust. 1 pkt 5 (Warunki udzielenia zezwolenia na pobyt stały) • <u>Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej</u> Art. 22 pkt. 15 (koordynacja działań w zakresie zapobiegania handlu ludziami) – Zadanie wojewody) • <u>Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego</u> Art. 304 §2 (Obowiązek zawiadomienia właściwych organów o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu) • <u>Krajowy Plan Działań przeciwko Handlowi Ludźmi</u> Art.? Na jakiej podstawie on powstaje? Czy krajowy to samodzielny dokument, który można przywołać?	
Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego	• <u>Ustawa z dnia 24 maja 2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu</u> Art. 5 (Zadania ABW) • <u>Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego</u> Art. 304 §2 (Obowiązek zawiadomienia właściwych organów o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu)	
Sąd	• <u>Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych</u> Art. 1 (Rodzaje i zadania sądów powszechnych) • <u>Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego</u> Art. 25 (Orzekanie ws. handlu ludźmi) • <u>Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny</u> Art. 115 § 22 (Definiowanie handlu ludźmi w prawie karnym) Art. 189a (Kara za handel ludźmi) • <u>Ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach</u> Art. 464 (Kara za przywłaszczenie dokumentu tożsamości/karty pobytu cudzoziemca) • <u>Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej</u> Art. 125 (Kara za przywłaszczenie dokumentu tożsamości/dokumentu podróży cudzoziemca) • <u>Ustawa z dnia 15 czerwca 2012 r. o skutkach powierzenia wykonywania pracy cudzoziemcom przebywającym wbrew przepisom na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej</u> Art. 10 (Odpowiedzialność karna za powierzenie, w warunkach szczególnego wykorzystania, wykonywania pracy cudzoziemcowi nielegalnie przebywającym w RP)	

	• <u>Ustawa z dnia 28 października 2002 r. o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary</u> Art. 16 ust. 1 pkt 9 (Odpowiedzialność podmiotów zbiorowych za czyny przeciwko wolności ludzkiej) • <u>Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego</u> Art. 304 §2 (Obowiązek zawiadomienia właściwych organów o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu)	
Prokuratura	• <u>Ustawa z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze</u> Art. 3 § 1 (Obowiązki i zadania prokuratora) • <u>Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny</u> Art. 115 § 22 (Definiowanie handlu ludźmi w prawie karnym) Art. 189a (Kara za handel ludźmi) Czyny karalne związane z handlem ludźmi: Art. 189 (Bezprawne pozbawienie wolności) Art. 203 (Zmuszenie do uprawiania prostytucji) Art. 204 (Stręczycielstwo, sutenerstwo i kuplerstwo) Art. 211a (Organizowanie adopcji wbrew przepisom ustawy) Art. 240 (Karalne niezawiadomienie o przestępstwie) Art. 264 §2 i §3 (Nielegalne przekroczenie granicy) Art. 264a (Umożliwienie nielegalnego pobytu na terytorium RP) Art. 275 (Posługiwanie się cudzym dokumentem. Wywóz za granicę) • <u>Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego</u> Art. 304 §2 (Obowiązek zawiadomienia właściwych organów o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu) • <u>Ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach</u> Art. 464 (Kara za przywłaszczenie dokumentu tożsamości/karty pobytu cudzoziemca) • <u>Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej</u> Art. 125 (Kara za przywłaszczenie dokumentu tożsamości/dokumentu podróży cudzoziemca) • <u>Ustawa z dnia 15 czerwca 2012 r. o skutkach powierzania wykonywania pracy cudzoziemcom przebywającym wbrew przepisom na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej</u> Art. 10 (Odpowiedzialność karna za powierzanie, w warunkach szczególnego wykorzystania, wykonywania pracy cudzoziemcowi nielegalnie przebywającym w RP) • <u>Ustawa z dnia 28 października 2002 r. o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary</u> Art. 16 ust. 1 pkt 9 (Odpowiedzialność podmiotów zbiorowych za czyny przeciwko wolności ludzkiej)	

Policja	• <u>Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji</u> Art. 1 ust. 2 (Zadania Policji) Art. 19 (Kontrola operacyjna) • <u>Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny</u> Art. 115 § 22 (Definiowanie handlu ludźmi w prawie karnym) Art. 189a (Kara za handel ludźmi) • <u>Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego</u> Art. 304 §2 (Obowiązek zawiadomienia właściwych organów o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu) • <u>Zarządzenie nr 14 Komendanta Głównego Policji z dnia 22 września 2016 r. w sprawie wykonywania przez Policję niektórych zadań w zakresie wykrywania handlu ludźmi</u> §????? • <u>Zarządzenie nr 14 Komendanta Głównego Policji z dnia 10 czerwca 2015 r. w sprawie niektórych zadań wykonywanych przez Policję w zakresie rozpoznawania, zapobiegania i wykrywania przestępstwa handlu ludźmi oraz innych czynów zabronionych z nim związanych</u> §????? • <u>Krajowy Plan Działań przeciwko Handlowi Ludźmi</u> Art.? Na jakiej podstawie on powstaje? Czy krajowy to samodzielny dokument, który można przywołać?	
Straż Graniczna	• <u>Ustawa z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej</u> Art. 1 ust. 1 (Pojęcie i zadania Straży Granicznej) Art. 10 (Koordynacja działań organów, służb i instytucji funkcjonujących w przejściach granicznych) Art. 11 (Uprawnienia funkcjonariuszy Straży Granicznej) • <u>Ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach</u> Art. 11 (Przeprowadzenie wywiadu środowiskowego) Art. 170 (Zaświadczenie o istnieniu domniemania bycia ofiarą handlu ludźmi) Art. 171 (Legalność pobytu cudzoziemca - ofiary handlu ludźmi) Art. 172 (Organ wydający zaświadczenie. Okres ważności zaświadczenia) Art. 173 (Pouczenie cudzoziemca o jego prawach) Art. 174 (Powiadomienie ministra o wydaniu zaświadczenia) Art. 175 (Wzór zaświadczenia) Art. 176 (Warunki udzielenia zezwolenia na pobyt czasowy dla ofiar handlu ludźmi) Art. 177 (Okres ważności zezwolenia na pobyt czasowy dla ofiar handlu ludźmi) Art. 180 (Cofnięcie zezwolenia na pobyt czasowy dla ofiar handlu ludźmi) • <u>Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego</u>	

	Art. 304 §2 (Obowiązek zawiadomienia właściwych organów o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu) <i>Krajowy Plan Działań przeciwko Handlowi Ludźmi</i> Art.? Na jakiej podstawie on powstaje? Czy krajowy to samodzielny dokument, który można przywołać?	
Ośrodki Interwencji Kryzysowej	<i>Krajowe Centrum Interwencyjno-Konsultacyjne dla ofiar handlu ludźmi – prowadzone przez NGO, w całości finansowane ze środków Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Administracji</i> Art.? Może KCI-K ↑wrzucić do instytucji i wtedy podstawa prawna jego działalności? <i>Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie</i> Art. 6 (Zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie) <i>Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej</i> Art. 47 (Interwencja kryzysowa) <i>Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego</i> Art. 304 §2 (Obowiązek zawiadomienia właściwych organów o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu)	
Państwowa Inspekcja Pracy	<i>Ustawa z dnia 13 kwietnia 2007 r. o Państwowej Inspekcji Pracy</i> Art. 1 (Cele PIP) Art. 10 (Zadania PIP) <i>Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy</i> Art. 120 (Nielegalna praca cudzoziemca) Art. 121 (Prowadzenie agencji zatrudnienia bez wymaganego wpisu. Naruszenie zasady zakazu dyskryminacji) 121b-c (kary za niedopełnienie formalności w przypadku zatrudniania cudzoziemców lub obywateli RP podejmujących pracę za granicą) <i>Konwencja nr 81 Międzynarodowej Organizacji Pracy dotycząca inspekcji pracy w przemyśle i handlu, przyjęta w Genewie dnia 11 lipca 1947 r.</i> <i>Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego</i> Art. 304 §2 (Obowiązek zawiadomienia właściwych organów o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu) <i>Krajowy Plan Działań przeciwko Handlowi Ludźmi</i> Art.? Na jakiej podstawie on powstaje? Czy krajowy to samodzielny dokument, który można przywołać?	
NGO, m.in.: La Strada, ITAKA, Dzieci	<i>Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie</i> Art. 4 ust. 1 pkt 1 (Zadania NGO) <i>Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks</i>	

Niczyje, Po- MOC dla Kobiet i Dzieci, Caritas	<u>postępowania karnego</u> Art. 304 §1 (Obowiązek zawiadomienia właściwych organów o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu) <u>Krajowy Plan Działań przeciwko Handlowi Ludźmi</u> Art.? Na jakiej podstawie on powstaje? Czy krajowy to samodzielny dokument, który można przywołać?	
Inne podmioty, organizacje, instytucje	<u>Krajowe Centrum Interwencyjno-Konsultacyjne dla ofiar handlu ludźmi – prowadzone przez NGO, w całości finansowane ze środków Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Administracji</u> Art.? Na jakiej podstawie on powstaje? Czy krajowy to samodzielny dokument, który można przywołać? Ośrodki Wsparcia dla Ofiar Przemocy - INTERPOL - EUROPOL - EUROJUST FRONTEX ↑ Tutaj trzeba by znaleźć podstawę prawną działalności tych instytucji jeśli je wymieniamy i wrzucić je do kolumny po prawej	

12. Potrzeby ochrony macierzyństwa i wielodzietności.

Instytucja	Podstawa prawna	Koszyk usług
Przedszkola	<u>Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty</u> art. 6 ust. 1 pkt 1 i 2 (zapewnienie bezpłatnego nauczania, wychowania i opieki w czasie ustalonym przez organ prowadzący, nie krótszym niż 5 godzin dziennie. Opłata za godzinę w przedszkolu = 1zł oraz niższe opłaty za drugie dziecko –50%, za trzecie –70%) – artykuł uchylony	
Żłobki i kluby dziecięce	<u>Ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3</u> Art.??? <u>Program rządowy Maluch+ (kolejne edycje)</u> ułatwienie w tworzeniu żłobków i klubów dziecięcych – może jakieś założenia + link do programu?	
Karta Dużej Rodziny	<u>ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny</u> Art. 23 (Podmioty przyznające uprawnienia przysługujące na podstawie Karty) Art. 24 (Umowy o przyznanie uprawnień członkom rodzin wielodzietnych) Art. 25 (Wykaz uprawnień oraz podmiotów je przyznających) Art. 26 (Uprawnienie do weryfikacji tożsamości osoby posługującej się Kartą) Art. 26a (Działania w celu zwiększenia dostępności do informacji o uprawnieniach przysługujących rodzinom wielodzietnym na podstawie Karty) Art. 27 (Samorządowe programy przyznające uprawnienia członkom rodzin wielodzietnych) Art. 28 (Wykorzystanie Karty jako dokumentu potwierdzającego uprawnienia z wprowadzonych programów samorządowych)	
Przychodnia Psychologiczno-Pedagogiczna	<u>Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych</u> §2 (Zadania poradni)	
Placówki wsparcia	<u>Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu</u>	

dziennego	<i>rodziny i systemie pieczy zastępczej</i> Art. 18 (Placówki wsparcia dziennego) Art. 23 (Współpraca placówki wsparcia dziennego z innymi podmiotami) Art. 190 (Zlecenie realizacji wybranych zadań innym podmiotom)	
Organizacje pozarządowe (NGO), np. Fundacja MaMa, Rodzic po ludzku czy Fundacja Szczęśliwe Macierzyństwo itp.	• <i>Ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach</i> Art.? • <i>Ustawa z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach</i> Art.? • <i>Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie</i> Art.?	

13. PRZYSTOSOWANIE DO ŻYCIA PO ZWOLNIENIU Z ZAKŁADU KARNEGO.

Katalog instytucji działających w obszarze problemów związanych z przystosowaniem do życia po zwolnieniu z zakładu karnego wraz z instrumentami prawnymi:

Instytucja	Podstawa prawna	Koszyk usług
Kuratorzy sądowi	<u>Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny wykonawczy</u> - Art. 41 (Cele i zakres pomocy postpenitencjarnej) - Art. 165 §3 (Ustalenie zakresu niezbędnej pomocy) - Art. 171 §2 (Zadaniem kuratora sądowego) - Art. 172 (Podstawowe obowiązki kuratora sądowego) - Art. 173 (Zakres działań kuratora zawodowego) - Art. 174 (Zakres działań kuratora społecznego) - Art. 175 (Obowiązki innych podmiotów sprawujących dozór) <u>Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 września 2017 r. w sprawie Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej – Fundusz Sprawiedliwości</u> §39 (Rodzaj udzielanej pomocy osobom pozbawionym wolności, zwalnianym z zakładów karnych i aresztów śledczych oraz osobom im najbliższym) §40 (Udzielenie pomocy na wniosek lub z urzędu) §41 (Czas trwania świadczenia oraz osoby uprawnione)	
Zakłady karne	<u>Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny wykonawczy</u> - Art. 164 (Okres poprzedzający zwolnienie) - Art. 165 (Możliwość opuszczania zakładu w celu poszukiwania pracy) - Art. 166 (Zasady udzielania doraźnej pomocy) - Art. 167a (Dokumenty, przedmioty i świadczenia otrzymywane przez zwalnianego) <u>Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 września 2017 r. w sprawie Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej – Fundusz Sprawiedliwości</u> §39 (Rodzaj udzielanej pomocy osobom pozbawionym wolności, zwalnianym z zakładów karnych i aresztów śledczych oraz osobom im najbliższym) §40 (Udzielenie pomocy na wniosek lub z urzędu) §41 (Czas trwania świadczenia oraz osoby uprawnione) <u>List intencyjny o partnerskiej współpracy z dnia 12.11.2015 r. między Ministerstwem Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej a Centralnym Zarządem Służby Więziennej - https://archiwum.mpips.gov.pl/pomoc-spoleczna/porozumienie-z-czzk-byly-czsw/</u>	

NGO	<u>Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny wykonawczy</u> Art. 38 §1 (Podmioty uczestniczące w wykonywaniu orzeczenia) Art. 39 (Podmioty świadczące pomoc skazanym) Art. 41 §2 (Cele i zakres pomocy postpenitencjarnej) Art. 171 §2 (Zadania innych osób, stowarzyszeń, organizacji i instytucji wykonujących dozór) Ponadto: - prowadzą schroniska, noclegownie, w których opuszczający zakłady karne mogą znaleźć zakwaterowanie i otrzymać wyżywienie - prowadzą poradnictwo, różne terapie, pomagają w usamodzielnieniu i załatwianiu codziennych spraw ↑może te schroniska wrzucić do instytucji i podać podstawę prawną ich działalności?	
Ministerstwo Sprawiedliwości	<u>Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny wykonawczy</u> Art. 43 (Zadania i cele Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej)	
Gmina	<u>Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej</u> Art. 17 ust. 1 pkt 16a (Obowiązkowe i własne zadania gminy)	
OPS	<u>Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej</u> Art. 7 pkt 12 (Przyczyny udzielania pomocy) Art. 8 ust. 1 (Kryterium dochodowe) Art. 37 (Zasiłek stały) Art. 38 (Zasiłek okresowy) Art. 39 (Zasiłek celowy) Art. 43 (Pomoc na ekonomiczne usamodzielnienie) Art. 46 (Poradnictwo specjalistyczne) Art. 48 (Pomoc w formie schronienia, posiłku lub ubrania)	
Powiatowy Urząd Pracy	<u>Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy</u> Art. 34 a (Indywidualny plan działania) Art. 71 ust. 1 pkt 2e i ust. 3 (Prawo do zasiłku dla bezrobotnych)	
Centra Integracji Społecznej/Kluby Integracji Społecznej	<u>Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym</u> Art. 1 ust. 2 pkt 6 (Przedmiot i zakres stosowania przepisów ustawy) Art. 3 ust. 1 (Usługi świadczone przez centrum integracji społecznej) Art. 12 (Skierowanie do uczestnictwa w zajęciach prowadzonych przez centrum integracji społecznej) Art. 13 (Indywidualny program zatrudnienia socjalnego) Art. 14 (Zajęcia w centrum integracji społecznej) Art. 15 (Okres próbny oraz okres uczestnictwa w zajęciach w centrum integracji społecznej; świadczenie integracyjne) Art. 15a (Motywacyjna premia integracyjna)	

	Art. 15b (Formy realizacji zatrudnienia wspieranego) Art. 16 (Skierowanie do pracy uczestnika lub uczestniczącego w klubie integracji społecznej; podejmowanie działalności w formie spółdzielni socjalnej) Art. 18 (Warunki prowadzenia i uczestnictwa w klubach integracji społecznej) Art. 18a (Rejestr klubów integracji społecznej) Art. 18b (Coroczna informacja o liczbie zarejestrowanych klubów integracji społecznej) Art. 18c (Informacja Rady Ministrów o funkcjonowaniu centrów i klubów integracji społecznej)	
ZUS	• <u>Ustawa z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej</u> Art. 8 (Wyłączenie prawa do renty socjalnej)	

. Karty Zasobów Instytucjonalnych.

14. ZABURZENIA ODŻYWIANIA.

Katalog instytucji działających w obszarze zaburzeń odżywiania wraz z instrumentami prawnymi:

Instytucja	Podstawa prawna	Koszyk usług
Gmina	• <u>Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym</u> art. 7 (Zadania własne gminy)	
OPS	• <u>Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej</u> Art. 46 (Poradnictwo specjalistyczne) Art. 47 (Interwencja kryzysowa)	
Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna/ Poradnie/ Ośrodki leczenia uzależnień/ Gabinety Poradnie/ Pracownie psychiatryczne	• <u>Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego</u> Art. 3 pkt 1c (Stosowanie przepisów)	
Środowiskowy dom Samopomocy lub Klub Samopomocy	• <u>Ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r.</u> Art. 51a (Ośrodki wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi) • <u>Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2010 r. w sprawie środowiskowych domów samopomocy</u>	

dla osób z zaburzeniami psychicznymi – czy zaburzenia odżywiania są zaburzeniami psychicznymi?	Art.?	
Ośrodek Interwencji Kryzysowej/ Ośrodek Wsparcia	<u>Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej</u> Art. 47 (Interwencja kryzysowa) Art. 51 (Usługi opiekuńcze w ośrodku wsparcia)	
NGO	<u>Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie</u> Art. 4 ust. 1 pkt 6 (Sfera zadań publicznych)	

I. Karty Zasobów Instytucjonalnych.

15. KLĘSKA ŻYWIOŁOWA LUB EKOLOGICZNA.

Katalog instytucji działających w obszarze klęski żywiołowej lub ekologicznej wraz z instrumentami prawnymi:

Instytucja	Podstawa prawna	Koszyk usług
OPS	<u>Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej</u> Art. 2 ust. 1 (Pojęcie i organy pomocy społecznej) Art. 7 pkt 14 (Przyczyny udzielania pomocy) Art. 17 ust. 1 pkt 6 (Przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego) Art. 18 ust. 1 pkt 4 (Przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną) Art. 40 ust. 1 i 2 (Zasiłek celowy w sytuacji klęsk i zdarzeń losowych) <u>Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 8 czerwca 1999 r. w sprawie zasad oraz trybu ustalania i wypłaty odszkodowań za szkody poniesione w związku z akcjami zwalczania klęsk żywiołowych</u> § 3 ust. 5 – nie widzę ust. 5	
Wójt (burmistrz, prezydent miasta)	<u>Ustawa z dnia 18 kwietnia 2002 r. o stanie klęski żywiołowej</u> Art. 8 i 9 (Kierowanie działań w czasie stanu klęski żywiołowej lub w celu zapobieżenia skutkom klęski żywiołowej)	
starosta	<u>Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie</u>	

	<u>powiatowym</u> Art. 4 ust. 2 (Zadania powiatów) • <u>Ustawa z dnia 18 kwietnia 2002 r. o stanie klęski żywiołowej</u> Art. 8 i 10 (Kierowanie działań w czasie stanu klęski żywiołowej lub w celu zapobieżenia skutkom klęski żywiołowej)	
wojewoda	• <u>Ustawa z dnia 18 kwietnia 2002 r. o stanie klęski żywiołowej</u> Art. 8 i 11 (Kierowanie działań w czasie stanu klęski żywiołowej lub w celu zapobieżenia skutkom klęski żywiołowej)	
Minister właściwy do spraw administracji publicznej lub inny minister, Minister Obrony Narodowej	• <u>Ustawa z dnia 18 kwietnia 2002 r. o stanie klęski żywiołowej</u> Art. 8 i 13 (Kierowanie działań w czasie stanu klęski żywiołowej lub w celu zapobieżenia skutkom klęski żywiołowej) Art. 24 (Ograniczenia w transporcie drogowym, kolejowym, lotniczym, wodnym i morskim)	
Straż Pożarna, inne jednostki ochrony przeciwpożarowej; centra powiadamiania ratunkowego/ Ochotnicza straż pożarna i związki ochotniczych straży pożarnych	• <u>Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej</u> Art. 13 ust. 7 (Zadania komendanta powiatowego (miejskiego) Państwowej Straży Pożarnej) • <u>Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej</u> Art. 14 (Krajowy system ratowniczo-gaśniczy) Art. 15 (Jednostki ochrony przeciwpożarowej) Art. 16a (Strażacy jednostek ochrony przeciwpożarowej) Art. 19 ust. 1 (Ochotnicza straż pożarna) Art. 19 ust. 1a (Zadania ochotniczej straży pożarnej)	

16. ZDARZENIA LOSOWE.

Katalog instytucji działających w obszarze zdarzeń losowych i sytuacji kryzysowych wraz z instrumentami prawnymi:

Instytucja	Podstawa prawna	Koszyk usług
Ośrodek Pomocy Społecznej	Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej Art. 2 ust. 1 (Pojęcie i organy pomocy społecznej) Art. 3 ust. 1, 3 i 4 (Zasady i cele pomocy społecznej) Art. 5 (Osoby uprawnione do świadczeń z pomocy społecznej) Art. 7 pkt 14 (Przyczyny udzielania pomocy) Art. 8 ust. 1 (Przysługiwanie prawa do świadczeń) Art. 15 (Formy pomocy społecznej) Art. 16 (Podmioty realizujące zadania pomocy społecznej) Art. 17 ust. 1 pkt 3-7 i ust. 2 pkt 1-3a (Obowiązkowe i własne zadania gminy) Art. 18 ust. 1 pkt 7 i 8 (Zadania gminy zlecone z zakresu administracji rządowej) Art. 39 (Cel przyznania zasiłku celowego) Art. 40 (Zasiłek celowy w sytuacji klęsk i zdarzeń losowych) Art. 41 (Zasiłki i pomoc rzeczowa przyznawane w szczególnych przypadkach) Art. 48a (Pomoc w postaci udzielenia tymczasowego schronienia) Art. 48b ust. 1 i 2a (Pomoc w postaci przyznania niezbędnego ubrania i gorącego posiłku) Art. 53 (Mieszkanie chronione) Art. 119 ust. 1 (Zadania pracownika socjalnego) Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie Art. 9d ust. 1-4 (Procedura Niebieskiej Karty)	
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej Art. 2 (Pojęcie i organy pomocy społecznej) Art. 7 pkt 1 (Przyczyny udzielania pomocy) Art. 15 (Formy pomocy społecznej) Art. 16 (Podmioty realizujące zadania pomocy społecznej) Art. 19 pkt 11 i 12 (Zadania własne powiatu) Art. 20 ust. 1 pkt 4 (Zadania powiatu zlecone z zakresu administracji rządowej) Art. 112 (Powiatowe centrum pomocy społecznej) Art. 119 ust. 1 (Zadania pracownika socjalnego)	
Urząd Wojewódzki	Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej Art. 46a (Rejestr jednostek specjalistycznego poradnictwa)	

	Art. 48a ust. 11 (<i>Rejestr miejsc, w których gmina udziela tymczasowego schronienia</i>)	
Jednostki poradnictwa specjalistycznego	Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej Art. 46 (<i>Rodzaje poradnictwa</i>)	
Centrum Interwencji Kryzysowej/Ośrodek Interwencji Kryzysowej	Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej Art. 47 (<i>Interwencja kryzysowa</i>) Art. 106 (<i>Tryb przyznania świadczeń w postaci interwencji kryzysowej</i>) Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie Art. 3 ust. 1 pkt 2 (<i>Pomoc należna osobie dotkniętej przemocą</i>)	
Dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży	Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej Art. 51 (<i>Usługi opiekuńcze w ośrodku wsparcia</i>) Rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 8 marca 2005 r. w sprawie domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży	
NGO	Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie: Art. 3 ust. 1 (<i>Definicja działalności pożytku publicznego</i>) Art. 4 ust. 1 pkt 1 (<i>Sfera zadań publicznych</i>) Art. 5 (<i>Formy i zasady współpracy administracji z NGO</i>) Ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach Art. 10 ust. 1 (<i>Statut stowarzyszenia</i>) Ustawa z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach Art. 1 (<i>Cel ustanowienia fundacji</i>)	
Polski Czerwony Krzyż	Ustawa z dnia 16 listopada 1964 r. o Polskim Czerwonym Krzyżu Art. 1 ust. 2 (<i>Cel działalności</i>) Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie: Art. 3 ust. 1 (<i>Definicja działalności pożytku publicznego</i>) Art. 4 ust. 1 pkt 1 (<i>Sfera zadań publicznych</i>) Art. 5 (<i>Formy i zasady współpracy administracji z NGO</i>)	
Caritas	Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie: Art. 3 ust. 1 (<i>Definicja działalności pożytku publicznego</i>) Art. 4 ust. 1 pkt 1 (<i>Sfera zadań publicznych</i>) Art. 5 (<i>Formy i zasady współpracy administracji z NGO</i>) Statut Caritas https://caritas.pl/wp-content/uploads/2018/10/statut-cp-nowelizacja-25-26-09-2018.pdf	

	§7 ust. 1 pkt 5 (Zadania Caritas)	
Policja	Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie Art. 9d ust. 1-4 (Procedura Niebieskiej Karty) Ustawa z dnia 06 kwietnia 1990 r. o policji Art. 15a (Zatrzymanie sprawców przemocy w rodzinie)	

I. Karty Zasobów Instytucjonalnych.

17. SENIORZY.

Katalog instytucji działających w obszarze senioralnym wraz z instrumentami prawnymi:

Instytucja	Podstawa prawna	Koszyk usług
Ośrodki Pomocy Społecznej	Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej Art. 7 pkt 1-7, 9-15 (Przyczyny udzielania pomocy) Art. 7a (Bary mleczne) Art. 8 ust. 1 (Przysługiwanie prawa do świadczeń) Art. 15 (Formy pomocy społecznej) Art. 16 (Podmioty realizujące zadania pomocy społecznej) Art. 17 ust. 1 pkt 2-16a oraz pkt 19-20 ust. 2 pkt 3 (Obowiązkowe i własne zadania gminy) Art. 18 (Zadania gminy zlecone z zakresu administracji rządowej) Art. 39 ust. 2 (Zasiłek celowy na zakup leków) Art. 48b ust. 1 i 2 (Pomoc w postaci przyznania niezbędnego ubrania i gorącego posiłku) Art. 50 (Przyznanie usług opiekuńczych lub specjalistyczne usługi opiekuńcze) Art. 53 ust. 5 pkt 2 (Mieszkanie chronione wspierane dla osoby w podeszłym wieku) Art. 59 (Wydanie decyzji o skierowaniu do domu pomocy społecznej; decyzji o umieszczeniu w domu pomocy społecznej) Art. 110 (Zadania pomocy społecznej w gminach)	
Urząd Wojewódzki	Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej Art. 22 pkt 4 (Prowadzenie rejestru placówek świadczących	

	całodobową opiekę dla osób w podeszłym wieku) Art. 46a (Rejestr jednostek specjalistycznego poradnictwa)	
Jednostki poradnictwa specjalistycznego	Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej Art. 46 (Rodzaje poradnictwa)	
Dom Pomoc Społecznej	Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej Art. 54 (Prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej z powodu wieku) Art. 60 (Opłata za pobyt w domu pomocy społecznej) Art. 64 (Zwolnienie z opłat)	
Placówka Wsparcia Dziennego/Dzienny Dom Pomocy/Klub Samopomocy	Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej Art. 17 ust. 1 pkt 11 (obowiązki gminy w zakresie usług opiekuńczych) Art. 51 (Usługi opiekuńcze w ośrodku wsparcia) Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie Art. 3 ust. 1 i 3 (Definicja działalności pożytku publicznego) Art. 4 ust. 1 pkt 10 (Sfera zadań publicznych) Art. 5 (Formy i zasady współpracy administracji z NGO)	
Rodzinny Dom Pomocy	Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej Art. 52 (Rodzinny dom pomocy)	
Placówka Świadcząca Całodobową Opiekę/Dom Seniora	Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej Art. 68 (Usługi świadczone przez placówkę)	
Dzienny Dom Senior +/ Klub Senior +	uchwała nr 157 Rady Ministrów z dnia 20 grudnia 2016 r. zmieniająca uchwałę w sprawie ustanowienia programu wieloletniego „Senior-WIGOR” na lata 2015–2020 (Program Wieloletni „Senior +” na lata 2015-2020 (Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej) Społeczna aktywizacja, w tym oferta prozdrowotna, obejmująca także usługi w zakresie aktywności ruchowej lub kinezyterapii, a także oferty edukacyjnej, kulturalnej, rekreacyjnej i opiekuńczej, w zależności od potrzeb stwierdzonych w środowisku lokalnym http://senior.gov.pl/program_senior_plus/strona/83 (Wykaz otwartych placówek Senior+)	
Klub Seniora	Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie Art. 3 ust. 1 i 3 (Definicja działalności pożytku publicznego) Art. 4 ust. 1 pkt 10 (Sfera zadań publicznych) Art. 5 (Formy i zasady współpracy administracji z NGO)	
Uniwersytet Trzeciego Wieku	Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce Art. 34 ust. 1 pkt 5 (Typy jednostek organizacyjnych)	

	uczelni) Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie Art. 3 ust. 1 i 3 (Definicja działalności pożytku publicznego) Art. 4 ust. 1 pkt 10 i 14 (Sfera zadań publicznych) Art. 5 (Formy i zasady współpracy administracji z NGO)	
Zakład Opiekuńczo Leczniczy/ Pielęgnacyjno- Opiekuńczy	Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej Art. 54 ust. 3 (Skierowanie do Zakładu Opiekuńczo Leczniczego) Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych Art. 33a (Prawo do świadczeń pielęgnacyjno-opiekuńczych) Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej Art. 12 ust. 1 pkt 1 i 2 (Jednostki udzielające świadczeń zdrowotnych innych niż szpitalne)	
Opieka paliatywna/Hospicja	Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej Art. 12 ust. 4 pkt 4 (Jednostki udzielające świadczeń zdrowotnych innych niż szpitalne) Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 29 października 2013 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu opieki paliatywnej i hospicyjnej §3 (Definicja opieki paliatywnej i hospicyjnej) §4 (Warunki realizacji świadczeń gwarantowanych) §5 (Zakres świadczeń gwarantowany realizowanych w warunkach stacjonarnych) §6 (Zakres świadczeń realizowanych w warunkach domowych) §7 ust. 1 (Zakres świadczeń gwarantowane realizowanych w warunkach ambulatoryjnych w poradni medycyny paliatywnej) Załącznik Nr 1 (Wykaz nieuleczalnych, postępujących, ograniczających życie chorób nowotworowych i nienowotworowych, w których są udzielane świadczenia gwarantowane z zakresu opieki paliatywnej i hospicyjnej)	
Lecznictwo uzdrowiskowe	Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych Art. 8 (Zadania szpitala uzdrowiskowego) Art. 9 (Zadania sanatorium uzdrowiskowego) Art. 11 (Zadania przychodni uzdrowiskowej) Art. 13 (Kierunki lecznicze uzdrowisk) Art. 14 (Podstawy udzielania świadczeń zdrowotnych w	

	zakładach leczenia uzdrowiskowego) Art. 16 (Zasady korzystania z leczenia uzdrowiskowego przez świadczeniobiorców i inne osoby)	
NGO	Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie Art. 3 ust. 1 i 3 (Definicja działalności pożytku publicznego) Art. 4 ust. 1 pkt 10 (Sfera zadań publicznych) Art. 5 (Formy i zasady współpracy administracji z NGO) Ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach Art. 10 ust. 1 (Statut stowarzyszenia) Ustawa z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach Art. 1 (Cel ustanowienia fundacji)	
Caritas	Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie: Art. 3 ust. 1 (Definicja działalności pożytku publicznego) Art. 4 ust. 1 pkt 10 (Sfera zadań publicznych) Art. 5 (formy i zasady współpracy administracji z NGO) Statut Caritas https://caritas.pl/wp-content/uploads/2018/10/statut-cp-nowelizacja-25-26-09-2018.pdf §7 ust. 1 pkt 5 (Zadania Caritas)	

KARTA OCENY POZIOMU WSPÓŁPRACY MIĘDZYINSTYTUCJONALNEJ

Ocena dotychczasowej współpracy międzyinstytucjonalnej przy rozwiązywaniu problemu w gminie

/bezrobocie, niepełnosprawności, inne/

/nazwa gminy/

Proszę o wskazanie konkretnych instytucji, które funkcjonują na Państwa terenie, wobec których widziecie **potrzebę współpracy** przy rozwiązywaniu powyższego problemu

Należy wziąć pod uwagę **wszystkie** instytucje działające na terenie gminy, jak również o zasięgu powiatowym, bez względu na rodzaj polityki sektorowej i podmiot prowadzący (np. organizacje pozarządowe).

Lp.	Nazwa instytucji	Współpraca*	Brak współpracy

*współpraca określa podejmowanie jakichkolwiek działań, bez względu na to, czy są to działania wynikające z przepisów prawa, czy wykraczające poza ten zakres.

Potrzeby Ośrodka Pomocy Społecznej pod kątem współpracy międzyinstytucjonalnej w obszarze

Proszę opisać potrzeby w zakresie poprawy, wzmocnienia dotychczasowej współpracy (w jakim aspekcie, formie) lub włączenia dodatkowych instytucji

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....
(data i miejsce sporządzenia oceny)

.....
(podpis osoby dokonującej oceny)

OCENA DOTYCHCZASOWEJ WSPÓŁPRACY

Opis: Narzędzie służące do podniesienia jakości współpracy

Narzędzie do punktu 2. modelu

Ocena współpracy z instytucją _____

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
brak współpracy					współpraca na wysokim poziomie				

Propozycje działań podnoszących jakość współpracy:

Ocena współpracy z instytucją _____

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
brak współpracy					współpraca na wysokim poziomie				

Propozycje działań podnoszących jakość współpracy:

Ocena współpracy z instytucją _____

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

brak współpracy

współpraca na wysokim poziomie

Proponujcie działań podnoszących jakość współpracy:

Ocena współpracy z instytucją _____

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

brak współpracy

współpraca na wysokim poziomie

Proponujcie działań podnoszących jakość współpracy:

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Ocena współpracy z instytucją _____

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

brak współpracy

współpraca na wysokim poziomie

Proponujcie działań podnoszących jakość współpracy:

Ocena współpracy z instytucją _____

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

brak współpracy

współpraca na wysokim poziomie

Proponujcie działań podnoszących jakość współpracy:

PRZYGOTOWANIE INSTYTUCJI DO WSPÓLNEJ DIAGNOZY

Opis: Narzędzie służące do pracy w obszarze zgłoszonej potrzeby/problemu rodziny.

Narzędzie do punktu 4 modelu

1. Formułowanie problemu (diagnoza) Ma na celu zrozumienie problemu, przy jednoczesnym zbadaniu potrzeb i możliwości oraz określeniu celu działań.

a. Metody i narzędzia jakich można użyć w tej sytuacji? (np. wywiad, obserwacja)

b. Z jakich źródeł można czerpać informacje?

c. Jakie problemy mogą pojawić się na tym etapie?

2. Konceptualizacja, czyli szukanie wszystkich możliwych rozwiązań danej sytuacji.

- a. Jakie działania podejmowane są na tym etapie? Co można robić by wyłonić pomysły?

- b. Źródła pomysłów? (doświadczenie, inne projekty, obserwacja)?

- c. Jakie problemy mogą pojawić się na tym etapie?

3. Uszczegółowienie, czyli etap polegający na wyborze rozwiązania.

- a. Działania podejmowane na tym etapie? Co można robić by wyłonić jedno najlepsze rozwiązanie? Co można robić samodzielnie, jak to wygląda przy podejmowaniu decyzji w grupie?

- b. Które z wypracowanych rozwiązań będzie najlepsze w tej sytuacji? Dlaczego?

- c. Jakie problemy mogą pojawić się na tym etapie?

4. Ewaluacja, ocena wypracowanych rozwiązań.

a. Jakie są korzyści wybranego rozwiązania? Co może zmienić w życiu rodziny?

b. Jakie są negatywne strony wybranego rozwiązania?

c. Jakie problemy mogą wystąpić na tym etapie?

5. Wdrożenie

a. Czy wybrane rozwiązanie można bez problemu wprowadzić do życia rodziny?

b. Jakie mogą wystąpić konsekwencje takiego rozwiązania?

c. Jakie problemy mogą wystąpić na tym etapie pracy?

MAPA PROBLEMÓW KLIENTÓW

Opis: Narzędzie służące do diagnozy problemów społecznych występujących na terenie danej gminy. Wykonuje je pracownik socjalny lub inna osoba dokonująca diagnozy.

Narzędzie do punktu 2. w modelu.

1. Z jakimi problemami zmagają się rodziny w Państwa gminie? Jakie jest ich natężenie – proszę ocenić natężenie występowania tych problemów w skali od 1 (bardzo małe) do 5 (bardzo duże).

	Ten problem nie występuje w moim	Natężenie występowania tego	Natężenie występowania tego	Natężenie występowania tego	Natężenie występowania tego	Natężenie występowania tego
	0	1	2	3	4	5
problemy związane z motywacją do zmiany						
problemy socjalne (mieszkanie)						
problemy finansowe						
problemy zdrowotne (w tym psychiczne)						
problemy opiekuńczo-wychowawcze						
problemy edukacyjne						
problemy związane z codziennym funkcjonowaniem rodziny (organizacja życia, czas wolny rodziny)						
problemy z prowadzeniem gospodarstwa domowego						
problemy zawodowe						
problemy związane z przemocą w rodzinie (różne rodzaje)						
problemy z uzależnieniami						
problemy z prawem						
problemy relacyjne rodziców						

problemy związane ze środowiskiem życia						
ochrona macierzyństwa						
zdarzenia losowe i sytuacje kryzysowe						
Inny problem (proszę wpisać jaki?)						
Inny problem (proszę wpisać jaki?)						
Inny problem (proszę wpisać jaki?)						

2. Spośród zaznaczonych problemów proszę wybrać 3 pojawiające się z największą częstotliwością w gminie :

- 1) _____
- 2) _____
- 3) _____

ANALIZA SIECI INSTYTUCJI POMOCOWYCH W GMINIE

Opis: Narzędzie służące do identyfikacji zależności pomiędzy instytucjami pomocowymi w danej gminie.

Narzędzie do punktu 2. w modelu.

1. Identyfikacja instytucji pracujących na rzecz pomocy

Na tym etapie wypisujemy na kartce wszystkie instytucje, które uczestniczą w procesie pomocowym.

2. Identyfikacja zależności pomiędzy instytucjami

Warunkiem przygotowania graficznej sieci (narysowanie wierzchołków i krawędzi) jest poprawne wypełnienie tabeli:

- W tabeli wpisywane są wszystkie instytucje zidentyfikowane w pkt. 1
- W celu ustalenia relacji pomiędzy instytucjami stosowane są dwa symbole
 - kierunek współpracy (kto najczęściej inicjuje kontakt – może być sytuacja w której pojawiają się dwie strzałki)
 - ↑ - ROPS inicjuje współpracę z POLICJĄ
 - ↓ - POLICJA inicjuje współpracę z ROPS
 - intensywność kontaktów (ile razy średnio w miesiącu instytucja A kontaktuje się z instytucją B)

w tabelce wpisujemy np. 8↑ co oznacza, że instytucja A kontaktuje się z instytucją B średnio 8 razy w miesiącu przy czym głównie kontakt jest inicjowany przez instytucję A.

Instytucja	OPS	ROPS	PCPR	POLICJA	INSTYTUCJA	INSTYTUCJA
OPS						
ROPS						
PCPR						
POLICJA						
INSTYTUCJA						
INSTYTUCJA						

Rysowanie sieci

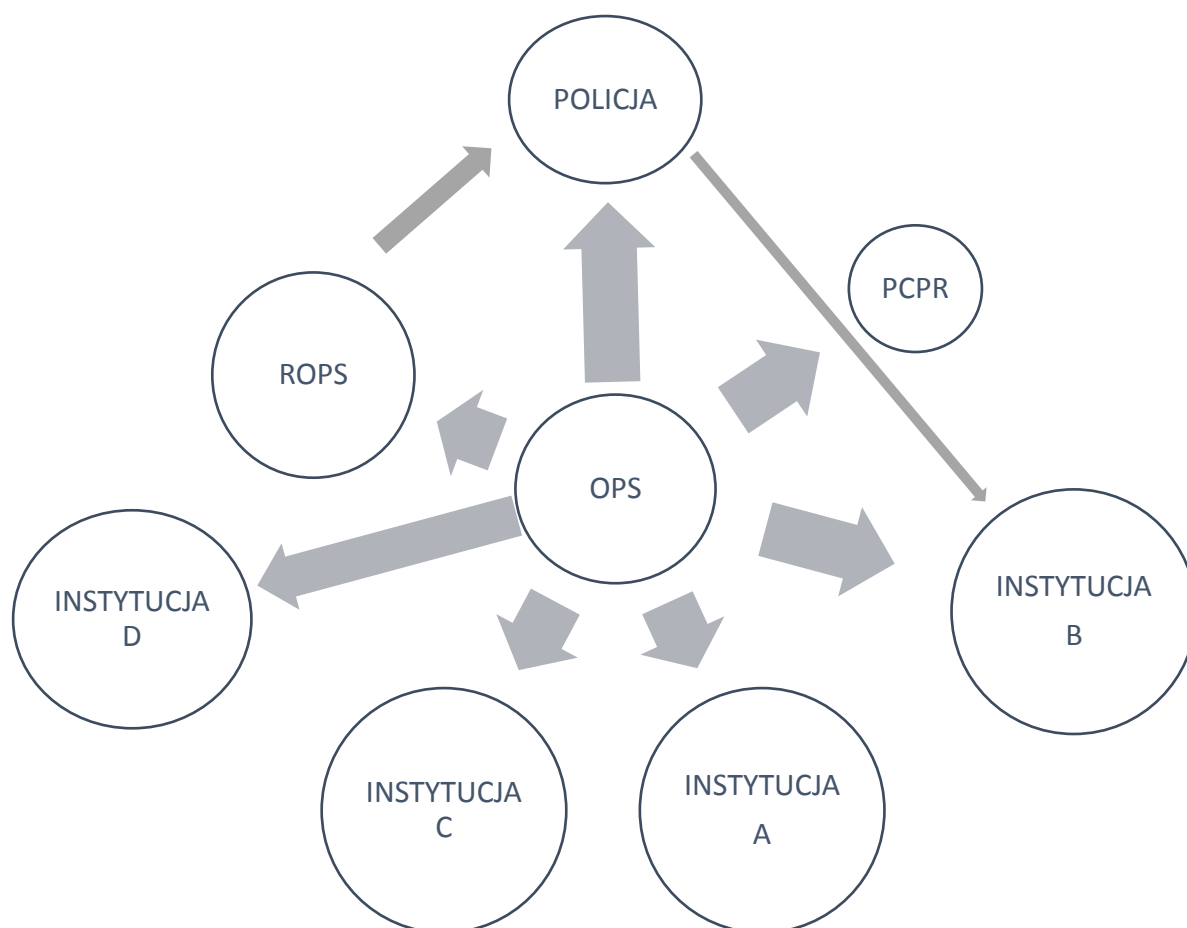
OPS

Każda instytucja jest oznaczona kółkiem z nazwą z środka:

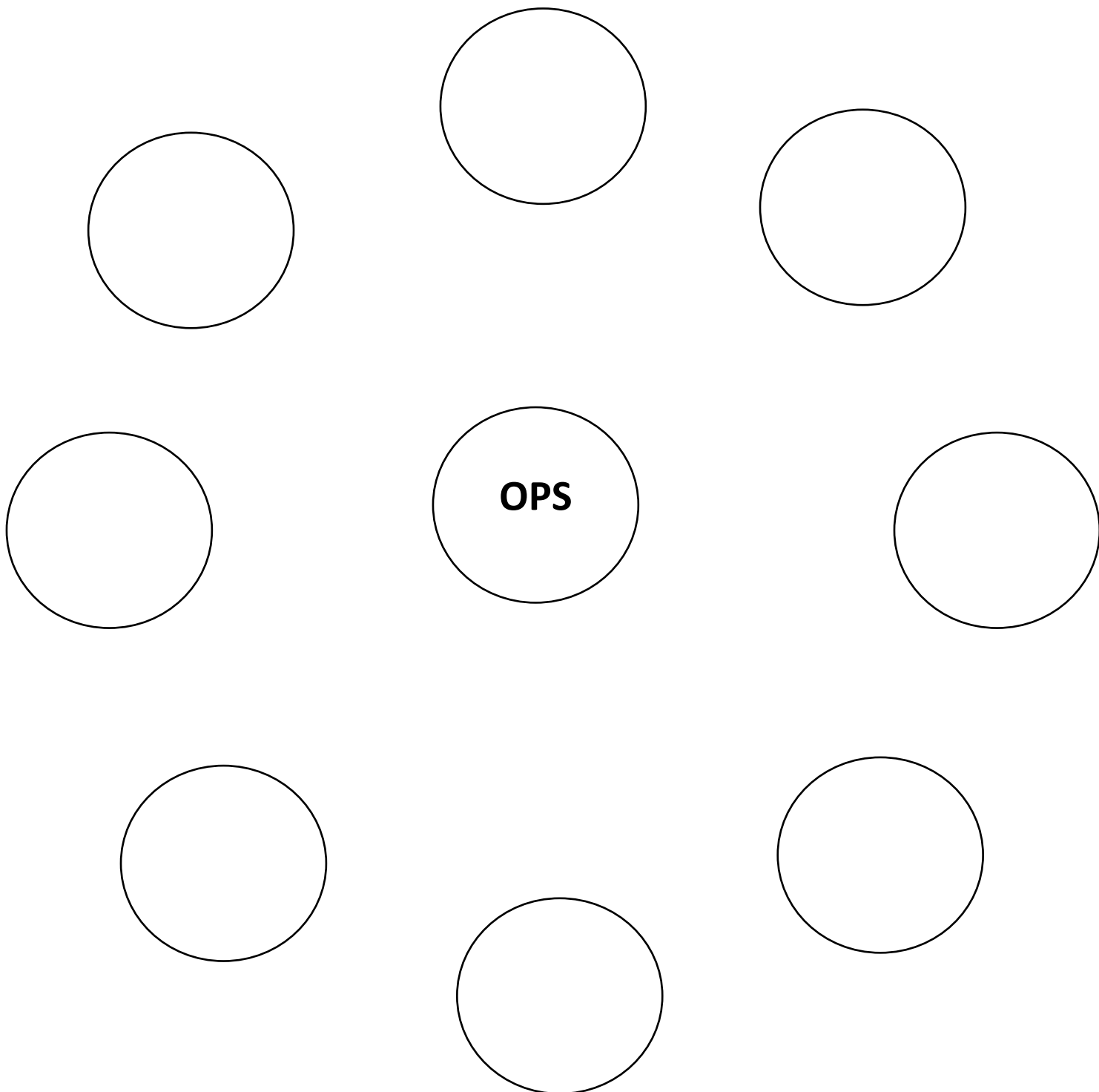
Na kartce papieru (lub początkowo na tablicy) rysujemy (lub przypinamy magnesami) symbole wszystkich instytucji.

Następnie rysujemy połączenia pomiędzy nimi określając:

- z jaką inną instytucją współpracuje dana instytucja (wszystkie połączenia),
- jaki jest kierunek współpracy,
- jaka jest częstość współpracy.
- Częstość współpracy można oznaczyć poprzez odpowiednią grubość krawędzi lub odległość instytucji pomiędzy sobą (im częstsza współpraca tym są bliżej siebie)

ANALIZA SIECI INSTYTUCJI POMOCOWYCH W GMINIE

Kontrakt socjalny – 8 kroków do sukcesu

Zadaniem kontraktu socjalnego jest stworzenie warunków do wzięcia odpowiedzialności przez osobę wykluczoną za rozwiązanie trudności przy udziale i wsparciu instytucji, organizacji i specjalistów będących w środowisku. Prawidłowo opracowany kontrakt wskazuje osobie/rodzinie kierunki działań umożliwiających wyjście z trudnej sytuacji, mobilizuje do aktywności, wzmacnia wiarę

we własne siły, zapewnia możliwość korzystania z potrzebnego doradztwa lub szkoleń oraz pomocy finansowej, jak również określa sposób wsparcia działań beneficjenta przez pracownika socjalnego¹⁶.

Kontrakt nie jest lekarstwem na wszystkie problemy osoby, jego realizacja pozwala na zrozumienie źródeł trudnej sytuacji i możliwości jej rozwiązania, odnalezienie sił tkwiących w środowisku i w samej osobie, które będą pomocne w czasie jego realizacji.

Pamiętajmy, że kontrakt nie jest narzędziem uniwersalnym, nie z każdą osobą można go zawrzeć.

wskazania

- Osoba/rodzina jest zdolna do współdziałania
- Przyczyna trudnej sytuacji wymaga aktywności osoby/rodziny w jej rozwiązaniu
- Osoba/rodzina wykazuje determinację w podejmowaniu działań zmierzających do usamodzielnienia

przeciwwskazania

- Niewłaściwa, niekompletna diagnoza sytuacji
- Brak woli współpracy u osoby/rodziny
- Kryzys lub choroba
- Zaburzenia psychiczne u klienta

Krok 1. Poznanie oczekiwań osoby i zmotywowanie do zmiany

Zdarza się, że klient w obliczu wielu trudności nie jest w stanie określić swoich potrzeb, nie uświadamia sobie źródeł problemów lub tkwi w przeświadczeniu, że nie ma na to wpływu. Stąd może oczekiwać, że to inni – instytucje czy organizacje – rozwiążą te problemy. Na tym etapie trzeba uświadomić klientowi, że pomoc społeczna służy wsparciem, a nie rozwiązuje problemy za kogoś. Uświadomienie, że nie wszystkie oczekiwania jesteśmy w stanie

¹⁶ Informacja o wynikach kontroli. Realizacja kontraktów socjalnych przez miejskie i gminne ośrodki pomocy społecznej. 2013r.

zaspokoić, a realizacja KS wymaga stałej i ścisłej współpracy i aktywności po stronie klienta – to najważniejsze elementy tego etapu pracy nad KS.

Motywuując klienta do zawarcia i realizacji kontraktu socjalnego warto podkreślać i wzmacniać jego poczucie wartości, podkreślać doświadczenie życiowe i umiejętności, które dostrzegamy u osoby i możemy je wykorzystać w trakcie realizacji kontraktu. Ponadto przydatne jest zaakceptowanie i wykorzystanie emocji, jakie budzi w osobie sytuacja problemowa – klient dostrzega wówczas zarówno nasze zrozumienie i zaangażowanie w realizację kontraktu, co przekłada się na poczucie wpływu i współodpowiedzialności przez klienta.

Pamiętaj!

Istnieją wskazania i przeciwwskazania do kontraktu.

Poznaj oczekiwania klienta.

Klient musi współpracować.

Klient musi wyrazić zgodę na KS, a co za tym idzie na diagnozę sytuacji.

Klient musi być świadomy konsekwencji nie wywiązywania się z zapisów kontraktu.

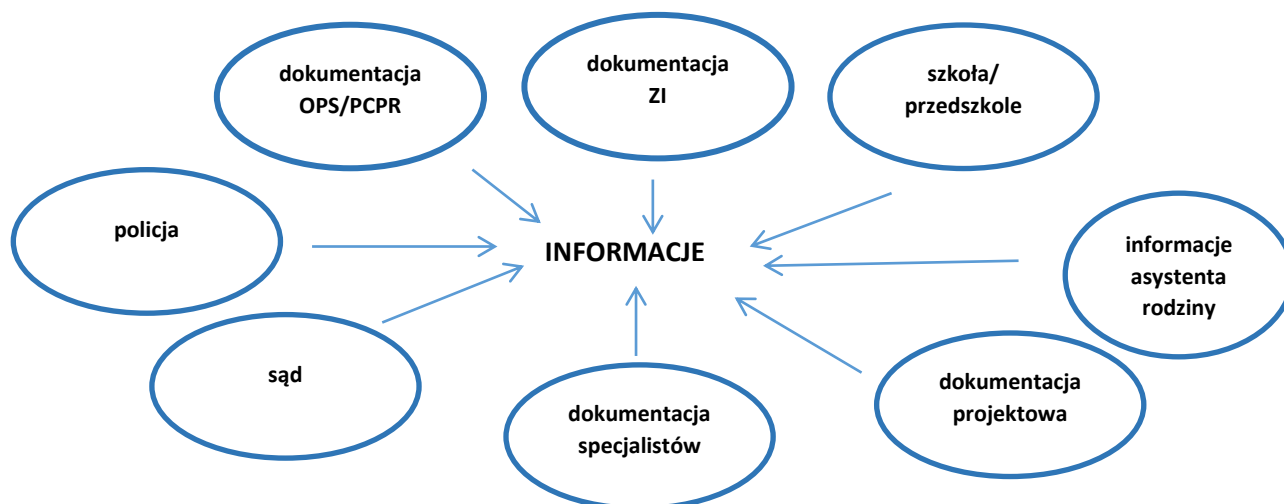
Krok 2. Diagnoza kluczem do sukcesu

W tym kroku należy zgromadzić jak najwięcej informacji o osobie, do której kierowany będzie KS. Wiedzy dostarczy nam sam klient, inni pracownicy, którzy wcześniej pracowali z tą osobą, pracownicy szkoły, innych instytucji z którymi ma kontakt zainteresowana osoba. Każdy z nas pracując na co dzień ze swoimi podopiecznymi ma przeświadczenie, że ma wystarczającą wiedzę o tej osobie, jej rodzinie, historii, problemach etc. Dopiero w chwili gdy zbierzemy te informacje okazać się może na ile pytań nie znamy odpowiedzi. Celem diagnozy przygotowanej na potrzeby kontraktu nie jest tylko zbieranie informacji lecz poznanie i uświadomienie klientowi jakie ma deficyty, co zdecydować może o nie spełnieniu jego oczekiwań. Z drugiej strony dzięki diagnozie wskazujemy to, co pomoże nam we wspólnym osiągnięciu sukcesu, mogą to być zarówno cechy klienta (uświadamiane lub nie uświadamiane), jego umiejętności, doświadczenie – ale również otoczenie – rodzina, środowisko lokalne, instytucje i organizacje.

„(...) diagnoza zawiera największy element „ryzyka” emocjonalnego dla beneficjenta. Należy udzielić pracownikowi socjalnemu informacji np. o leczeniu psychiatrycznym, uzależnieniach, kłopotach wychowawczych czy rodzinnych. Są to często sprawy bardzo osobiste, związane z poczuciem krzywdy, wstydu, winy, zażenowania itp. Niektóre sformułowania zapisywane w kontrakcie są dla beneficjenta stygmatyzujące, nawet jeśli nie niosą oceny, np. stwierdzenie, że ktoś samotnie wychowuje dziecko, w kontekście niesie rozpad małżeństwa, czy innego rodzaju „porażkę życiową”¹⁷. Przygotowując diagnozę sytuacji osoby nie zasypujemy jej pytaniami o informacje, które mamy dostępne lub możemy uzyskać z innego

¹⁷ Informacja o wynikach kontroli. Realizacja kontraktów socjalnych przez miejskie i gminne ośrodki pomocy społecznej. 2013r.

źródła, tj.: wywiad środowiskowy, informacje od innych pracowników socjalnych, notatki asystenta rodziny, informacje ze szkoły/przedszkola, od dzielnicowego/kuratora, z PUP, opinie specjalistów np. z dokumentacji projektowej (jeżeli osoba uczestniczyła), dokumentacja medyczna, orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, informacje od zespołu interdyscyplinarnego. Koniecznie należy poinformować o źródłach naszych informacji, wskazać konkretne dokumenty!

To nie jest koniec diagnozy - są to bowiem tylko fakty, teraz należy określić jaki mają wpływ na życie klienta, jak mogą oddziaływać w trakcie realizacji zapisów KS. W dużej mierze od tego zależy sukces kontraktu. Przygotowujemy zatem analizę, która określa:

- mocne strony – które wykorzystamy / pkt II 2. kontraktu socjalnego
- słabe strony – przyczyny trudności / pkt II.1. kontraktu socjalnego
- szanse – istniejące zasoby instytucjonalne, które będą nam pomocne w trakcie realizacji KS / pkt II.2. kontraktu socjalnego
- zagrożenia – ograniczenia w środowisku / pkt II.3. kontraktu socjalnego

Krok 3. Przedstawienie diagnozy klientowi

Po przygotowaniu wniosków z diagnozy w umówionym terminie spotykamy się z klientem w celu ich przedstawienia i omówienia. Najkorzystniej jest zacząć od zasobów, które posiada klient, jego rodzina lub środowisko lokalne, a które będą pomocne w realizacji kontraktu. W dalszej części wskazujemy te trudności, ograniczenia i braki, które mają wpływ na sytuację klienta i jego rodziny, są źródłem problemów.

Pamiętaj!

Nasza wizja sytuacji przedstawiona w diagnozie, mimo, że oparta na faktach, może odbiegać od wyobrażenia klienta. Jeżeli ma zastrzeżenia do sformułowań powinniśmy to przedyskutować i uwzględnić w dokumencie.

Krok 4. Cel kontraktu

Kiedy znamy już oczekiwania klienta i jego sytuację (diagnoza) można określać cel kontraktu socjalnego. To aktualna sytuacja klienta i jego możliwości mają znaczenie gdy decydujemy – zawsze wspólnie z klientem – co będzie celem kontraktu. Jest to niezwykle ważne, gdyż tylko wspólne z klientem zdefiniowanie celów wpłynie na jego identyfikację z działaniami, które musi podjąć by je osiągnąć.

Zakładając, że klienci ośrodków pomocy społecznej mają trudne, złożone sytuacje i liczne problemy o zróżnicowanej genezie – celem kontraktu prawdopodobnie nie będzie ani usamodzielnienie, ani zatrudnienie. Pracownicy socjalni mają niekiedy opory przed podpisywaniem kontraktu, jak sami to nazywają „o pierdołę”. Takie kontrakty dotyczyć mogą np. złożenia dokumentów o dodatek mieszkaniowy, uzyskania orzeczenia o stopniu niepełnosprawności, uporządkowania lokalu mieszkalnego itp. Wydaje się im to nieracjonalne w porównaniu do zakresu przygotowania do kontraktu – diagnozy, która bez względu na zakres kontraktu powinna być tak samo dokładna.

Pamiętaj!

Osiągnięcie zakładanego celu kontraktu to sukces dla pracownika socjalnego ale przede wszystkim dla klienta. Pokazujemy wówczas, że potrafi on (klient) osiągnąć zakładany cel, ma umiejętności i potrafi je wykorzystać. Tym samym rośnie jego poczucie sprawczości, motywacja do dalszej pracy i zmiany swojej sytuacji.

Każdy cel kontraktu musi być:

- wspólny dla obu stron kontraktu, wynik konsensusu między oczekiwaniami i życzeniami klienta, a możliwościami i zasobami, które widzi pracownik socjalny;
- jasno sprecyzowany, nie pozostawiający wątpliwości co do jego interpretacji;
- osiągalny – realny dla klienta, jego możliwości, umiejętności i aktualnych potrzeb;
- pozytywny - łatwiej ruszyć w kierunku czegoś, czego chcemy niż czegoś, czego nie chcemy;
- możliwy do weryfikacji i zmierzenia – po czym poznamy, że cel został osiągnięty lub zbliżamy się do jego osiągnięcia.

W KS wskazujemy cel główny oraz cele szczegółowe. Cel główny powinien być pewną wizją sytuacji osoby/rodziny po zakończeniu działań w kontrakcie.

Przykładowe cele główne:

Podniesienie kompetencji i umiejętności życiowych w celu zwiększenia szans na zatrudnienie.

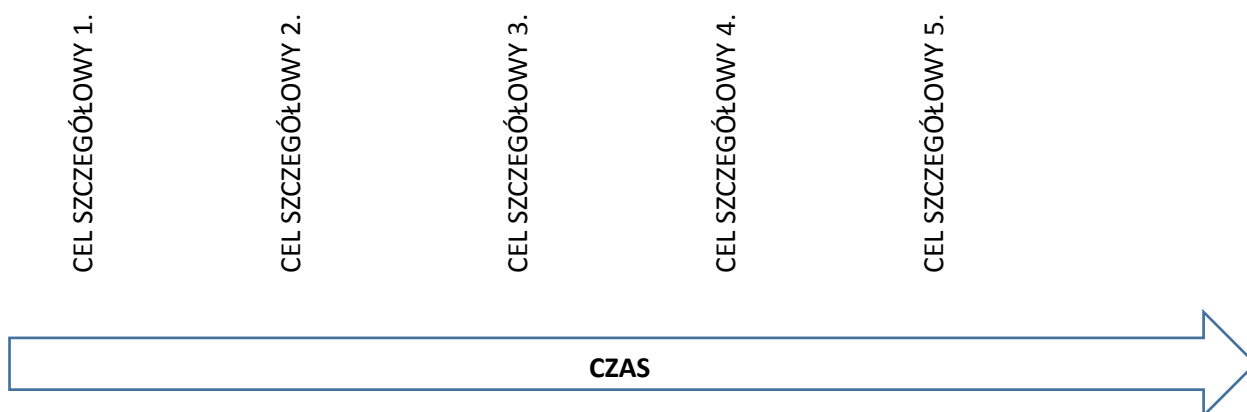
Poprawa funkcjonowania rodziny w wymiarze opiekuńczo-wychowawczym.

Poprawa sytuacji Pani D. w obszarze warunków mieszkaniowych.

Cele szczegółowe wynikają z określanych w diagnozie trudności rodziny, ich przyczyn i źródeł. Ważne, żeby cele szczegółowe były zapisane w kolejności ich osiągania tj. zaczynamy od źródeł dochodząc do rozwiązania problemu. Przy określaniu celów szczegółowych warto zastosować element motywacyjny i na początek zdefiniować cel łatwy, którego osiągnięcie z pewnością wpłynie na postawę i dalszą aktywność klienta.

Przykładowe cele szczegółowe i przykładowe efekty:

- *Zmiana nawyków żywieniowych rodziny / rodzice przygotowują dzieciom pełnowartościowe posiłki, ograniczenie ilości słodczy i niezdrowych przekąsek, spadek masy ciała (w przypadku nadwagi czy otyłości);*
- *Poprawa komunikacji w rodzinie / częste rozmowy, wspólne omawianie i rozwiązywanie problemów, mniej awantur;*
- *Zdobycie kwalifikacji zawodowych adekwatnych do potrzeb rynku pracy i umiejętności Pana K. / ukończenie kursu zawodowego, zdobycie kwalifikacji (zaświadczenie, certyfikat);*
- *Utrzymanie czystości w mieszkaniu, domu, otoczeniu / widoczna czystość pomieszczeń, brak porzucanych rzeczy, brak kurzu, brak nieprzyjemnego zapachu;*
- *Nabycie umiejętności poszukiwania pracy / ukończenie zajęć w klubie pracy;*
- *Utrzymanie trzeźwości / niespożywanie napojów alkoholowych we wskazanym okresie.*

Krok 5. Zadania

Bardzo powszechnym błędem jest nie rozróżnianie celu od zadania/działania. Należy pamiętać, że cel to pewien stan, zmieniona rzeczywistość osoby/rodziny, którą chcemy zobaczyć po realizacji kontraktu, a zadaniami będą czynności, które musimy wykonać, by tę zmianę osiągnąć.

Przykładowy cel	Przykładowe zadania
Zmiana nawyków żywieniowych rodziny	• Udział w spotkaniu z dietetykiem/lekarzem nt. potrzeb żywieniowych • Przygotowywanie przez rodzinę zdrowych posiłków • Ograniczenie ilości spożywanych słodkich przekąsek na rzecz owoców i warzyw
Poprawa komunikacji w rodzinie	• Udział rodziców w spotkaniach „szkoły rodzica” • Cykliczne spotkania z psychologiem w poradni psychologiczno-pedagogicznej
Zdobycie kwalifikacji zawodowych adekwatnych do potrzeb rynku pracy i umiejętności Pana K.	• Rozmowa z doradcą zawodowym dotycząca aktualnych potrzeb rynku pracy i możliwości zatrudnienia • kurs lub szkolenie zawodowe • Skierowanie na staż
Nabycie umiejętności poszukiwania pracy	• Udział w zajęciach klubu pracy, • Nauka sporządzania dokumentów aplikacyjnych i aktywnych form poszukiwania pracy • Nauka autoprezentacji i rozmowy z potencjalnym pracodawcą

Krok 6. Monitoring – ocena kontraktu

Wymagania w zakresie monitorowania zostały określone dla kontraktów realizowanych w ramach projektu systemowego PO KL, natomiast w odniesieniu do pozostałych kontraktów sposób i zakres monitorowania był określany różnie w poszczególnych ośrodkach pomocy społecznej lub indywidualnie przez pracowników socjalnych¹⁸. Bez monitoringu nie możemy obiektywnie stwierdzić, czy osiągnęliśmy cel, czy się do

¹⁸ Informacja o wynikach kontroli. Realizacja kontraktów socjalnych przez miejskie i gminne ośrodki pomocy społecznej. 2013r.

niego zbliżyliśmy, czy nie. Stąd konieczne jest obok zdefiniowania działań określenie sposobu weryfikacji postępów w kontrakcie.

Zakres monitoringu, jego częstotliwość i liczba narzędzi zależą będzie tylko od zakresu (celów) samego kontraktu. Nadmierne rozbudowanie tego elementu może sugerować klientowi kontrolę. Z drugiej strony w przypadku osób/rodzin głęboko wykluczonych i biernych, których aktywność trzeba wywołać i podtrzymać, w początkowym okresie monitoring może być częstszy, a w chwili wzmocnienia aktywności lub osiągnięcia pierwszych celów szczegółowych może zostać zmniejszony. Ta część KS, podobnie jak pozostałe, ustalana jest przez obie strony kontraktu. Może mieć postać rozmów o zakończonych działaniach w kontrakcie, postępach w drodze do celu i trudnościach (cotygodniowych, miesięcznych), oczywiście każdorazowo informacja o postępach czy trudnościach powinna znaleźć się w dokumentacji.

Krok 7. Zmiany w kontrakcie

W toku realizacji KS mogą wystąpić sytuacje, które spowodują konieczność przeformułowania zapisów. Może to być jakaś sytuacja kryzysowa, rodzinna, zdrowotna, która wymusi zmianę priorytetów lub spowoduje konieczność podjęcia dodatkowych działań. Zmiany mogą dotyczyć także okresu realizacji kontraktu, jeżeli z obiektywnych przyczyn realizacja działań nie była możliwa w zakładanym terminie. **Nie mówimy o zmianach w KS w sytuacji, gdy przyczyny niezrealizowania działań leżą po stronie klienta i wynikają z jego zaniechania, zaniedbania itp.** W takim przypadku możemy przerwać kontrakt i uruchomić sankcje, które wcześniej zostały ustalone i zaakceptowane przez klienta. Ustawa nie określa skutków niewypełnienia umowy przez pracownika socjalnego, a jedynie wskazuje następstwa niedotrzymania zobowiązań przez drugą stronę. Niewykonanie umowy przez wspomaganą osobę lub rodzinę może skutkować odmową udzielenia wsparcia, uchyleniem decyzji o przyznaniu świadczenia lub wstrzymaniem świadczeń pieniężnych (art. 11 ust. 2 u.p.s.). Możliwa jest również zmiana decyzji przyznającej pomoc (art. 106 ust. 5 u.p.s.).

Krok 8. Zakończenie kontraktu

Ten etap następuje wtedy, gdy zostaną osiągnięte wszystkie cele, zarówno szczegółowe, jak i cel główny kontraktu.

Projekt socjalny – krótki poradnik

1. Czym jest projekt socjalny?

Ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. określa projekt socjalny jako zespół działań mających na celu poprawę sytuacji życiowej osób, rodzin, grup zagrożonych ubóstwem, marginalizacją i wykluczeniem społecznym. Definiując projekt socjalny należy podkreślić, iż jest to zamierzony plan działania polegający na kreowaniu pomysłów służących usprawnianiu lub ulepszaniu rzeczywistości społecznej. E. Kantowicz zwraca uwagę na umiejscowienie projektu w konkretnym środowisku, jak i dokładnie sprecyzowanych ramach czasowych. Zwykle projekt socjalny kojarzony jest z określonym programem pomocy, zmianą lub akcją socjalną w ramach danej instytucji lub środowiska (Kantowicz, E., 2001, s. 138). W nawiązaniu do pracy socjalnej projekt socjalny, to planowy proces, wprowadzenia zmian pod kątem napotkanego problemu, służący rozwiązaniu zadania, mającego na celu spowodowanie zmian. To również inicjowanie, opracowywanie i wdrażanie działań mających na celu polepszanie funkcjonowania ludzi w oparciu o ocenę problemu oraz analizę celów i dostępnych rozwiązań.

2. Cel projektu socjalnego

Celem projektu socjalnego jest oczekiwana zmiana, która oznacza przekształcanie, przemieszczanie albo modyfikację struktury lub procesu. Takie pojęcie zmiany (np. sytuacji rodziny) wymaga zdefiniowania:

- Co chcemy zmienić?
- W jakim celu chcemy dokonać zmiany?
- Kto chce dokonać zmiany?
- Co zamierzamy osiągnąć?

Czyli wymaga określenia: jaka ma być nowa sytuacja.

3. Czym charakteryzuje się projekt socjalny?

Przy tworzeniu projektów socjalnych stosuje się określone metody postępowania, właściwe dla współcześnie wykonywanej pracy socjalnej, będące jednocześnie formami praktycznego działania. Są to:

- **pragmatyzm w działaniu** – charakteryzuje się on wykorzystywaniem w działaniach podejmowanych przez pracownika socjalnego gromadzonych doświadczeń (tzn. takich, których rezultaty są zgodne z jego oczekiwaniami) oraz prób modyfikacji rzeczywistości (kiedy pracownik socjalny rezygnuje z działań, które okazały się nietrafione).

Pragmatyzm w działaniu to również oceny wyników swojej działalności (gromadzone przez pracownika socjalnego) oparte na przyjętej metodologii, które pozwalają mu na opracowanie ogólnych propozycji rozwiązań mających zastosowanie w różnych sytuacjach związanych z wykonywaniem pracy socjalnej;

- **naukowe podejście w tworzeniu i realizacji projektu socjalnego**, co oznacza konieczność wypracowania takich koncepcji w obszarze podejmowanych działań socjalnych, które umożliwią zastosowanie właściwych i naukowo zasadnych teorii, metod i technik badawczych oraz wiedzy socjologicznej, pedagogicznej i psychologicznej. Projekt socjalny nazywany jest często metodycznym modelem działania w pracy socjalnej, w czasie wykonywania której pracownik socjalny ma za zadanie opracowanie założeń programowych i realizacyjnych do oczekiwanych zmian, opartych na podejściu systemowym oraz wstępnej ocenie ich wprowadzenia.

Projekt socjalny charakteryzuje się następującymi cechami:

- jest niepowtarzalny (inna grupa klientów, inny budżet, inne zasoby niezbędne),
- służy rozwiązywaniu problemu (czynnikiem generującym jego tworzenie jest chęć rozwiązania problemu czyli dokonania zmiany),
- służy dokonaniu zmiany (projekt kończy się wykonaniem czegoś),

- jest ograniczony (tzn. ma określony czas trwania, określoną datę rozpoczęcia i zakończenia, ograniczoną liczbę zasobów oraz określony budżet),
- charakteryzuje go złożoność (tj. duża ilość wykonywanych zadań).

Projekt socjalny to interdyscyplinarne przedsięwzięcie prowadzące do osiągnięcia zaplanowanego celu, zgodnie z określoną specyfiką i przy użyciu określonych zasobów, tj. czasu, zespołu, budżetu. **Rezultatem** projektu jest określona zmiana. Interdyscyplinarność przedsięwzięcia polega na łączeniu wiedzy z zakresu zarządzania i marketingu, co pozwala zorganizować przewidziane zadania w czasie, stworzyć i poprowadzić zespół projektowy, zebrać grupę adresatów projektu i zarządzać finansami na realizację projektu.

4. Zasady konstruowania projektów socjalnych

Przystępując do realizacji projektu socjalnego określamy strukturę podziału zadań, tzn. obszary projektu dzielimy na etapy i elementy, które tworzą tzw. cykl projektowy.

Zasady konstruowania projektów socjalnych wymagają od pracownika socjalnego znajomości diagnozowania problemów społecznych, które stanowią podstawę podjętych inicjatyw w obszarze pomocy społecznej. Problemy społeczne charakteryzują się swoistą dynamiką, której świadomość jest nieodzownym elementem właściwie przeprowadzonej diagnozy społecznej. Należy również przyjąć założenie, iż sama realizacja projektu może wywoływać problemy, np. niechęć do zmian albo niewystarczające przygotowanie członów zespołu do inicjowania i wdrażania projektu. Zatem przy opracowywaniu projektu socjalnego należy dążyć do zachowania spójności między deklarowanymi potrzebami jednostek (użytkowników) a odpowiedzią na te potrzeby przez instytucję realizującą ów projekt.

Projekt socjalny powinien dostarczyć odpowiedzi na następujące pytania:

- Komu ma służyć? Do jakich użytkowników jest skierowany (określenie problemu społecznego)?
- Na jakie potrzeby użytkowników powinien odpowiadać (określenie celów)?
- Jakimi metodami i narzędziami należy odpowiedzieć na potrzeby użytkowników projektu? W jaki sposób będzie on realizowany (zadania i działania)?

- Gdzie odbywa się jego realizacja? Co pozwoli określić miejsce i czas realizacji projektu (plan i harmonogram projektu)?
- Z kim projekt będzie realizowany? Co pozwoli określić tożsamość i kwalifikacje profesjonalistów i osób współpracujących przy realizacji projektu (zespół projektowy i partnerzy)?

5. Cykl projektowy składa się z sześciu etapów:

Etap I: Planowanie projektu.

Elementami I etapu są: zdefiniowanie problemu socjalnego, który staje się potencjalnym obiektem działań socjalnych (określenie „drzewa problemów”).

Etap II: Identyfikacja.

Elementami II etapu są: wstępna analiza problemu (diagnoza), usytuowanie problemu w kontekście teorii społecznych, określenie celów projektu (głównego i celów szczegółowych) oraz działań (określenie „drzewa celów”) służących ich osiągnięciu.

Etap III: Opracowanie założeń:

Elementami III etapu są: analiza założeń metodologicznych związanych z diagnozowaniem potrzeb oraz realizacją projektu, ustalenie harmonogramu działań.

Etap IV: Finansowanie:

Elementami IV etapu są analiza sposobu finansowania, przygotowanie kosztorysu.

Etap V: Wdrażanie:

Elementami V etapu są: ustalenie planu pracy, ustalenie harmonogramu działań, realizacja projektu i zarządzanie projektem, monitorowanie.

Etap VI: Ewaluacja.

Elementami VI etapu są: ocena wewnętrzna i zewnętrzna projektu socjalnego, opracowanie wniosków.

5.1. Zdefiniowanie problemu socjalnego

W tej fazie projektu musimy odpowiedzieć na pytanie: dla kogo jest przeznaczony projekt? Stąd niezbędna jest dokładna prezentacja beneficjentów projektu, której można dokonać wg kategorii, takich jak: wiek, płeć, preferencje religijne, liczba uczestników projektu w podziale na mężczyzn i kobiety, status społeczny i pochodzenie, rodzaj zgłaszanych problemów, możliwości i deficyty uczestników. Na tym etapie ustala się wpływ (pozytywny i negatywny), jaki planowana interwencja może wywrzeć na grupę odbiorców. Rozpoznanie interesów poszczególnych jednostek i grup można przeprowadzić poprzez dyskusję, wywiad oraz gromadzenie opracowań naukowych i statystycznych. Na etapie identyfikowania problemu można również zaprosić do prac nad projektem przedstawicieli grup, do których będzie on kierowany. Pozwala to na lepsze uchwycenie problemów dotyczących osoby z poszczególnych grup i poprawniejsze zaplanowanie działań w projekcie. Określenie rzeczywistych potrzeb oraz grupy odbiorców wyznacza ramy, w których zawiera się analiza problemu społecznego.

5.2. Opracowanie założeń metodologicznych projektu socjalnego

Założenia metodologiczne projektu socjalnego obejmują: zdiagnozowanie potrzeb uczestników projektu (potrzeby), będących podmiotem działań w projekcie socjalnym (opracowanie metod, technik i narzędzi badawczych, tj. wywiad, obserwacja, ankieta, kontrakt, raport – niezbędnych w analizie procesu poddawanego zmianie) i służących opracowaniu diagnozy środowiskowej, np. dotyczącej usprawnienia systemu pomocy na rzecz rodzin z problemem uzależnień.

Opracowanie diagnozy może opierać się na: studium przypadku jednej rodziny z problemem uzależnienia w aspekcie jej sytuacji społecznej, na wywiadach z osobami doświadczającymi problemów alkoholowych oraz na analizie zgromadzonej dokumentacji, statystyk itp.

Zwykle w realizacji projektu korzystamy z kilku metod równolegle, jednak wśród tych metod jest jedna dominująca. Istotną rolę odgrywają tu możliwości placówki monitorującej

realizację projektu, warunki lokalowe, zasoby personalne (prawnik, terapeuta, psycholog, który może być zaangażowany w projekt) i akceptacja przez uczestników udziału w projekcie oraz możliwości finansowe przedsięwzięcia.

5.3. Ustalenie planu i harmonogramu pracy obejmuje:

- zdefiniowanie etapów działań metodologicznych podejmowanych w realizowanym projekcie,
- przyjęcie i uzgodnienie z osobami (instytucjami) biorącymi udział w projekcie, form i metod realizacji,
- określenie kompetencji i zadań uczestników projektu,
- sprecyzowanie materialnych i strukturalnych aspektów projektu,
- określenie ram czasowych realizacji projektu.

5.4. Wdrażanie projektu

Przewiduje wdrażanie zadań i systematyczne weryfikowanie przyjętych założeń projektu oraz ich zgodności z planem w formie wymiany informacji między uczestnikami oraz realizatorami projektu.

5.5. Ewaluacja projektu socjalnego

obejmuje ocenę zewnętrzną (przez uczestników projektu), a także ocenę formalnych (obiektywnych uwarunkowań) działań socjalnych prowadzonych w czasie realizacji projektu oraz subiektywnych ocen celowości i efektywności tych działań przez osoby bezpośrednio zaangażowane na podstawie obserwacji zajęć, frekwencji, wypowiedzanych treści (ocena zmian i efektów prowadzonych działań z punktu widzenia założeń projektu, w odniesieniu do sytuacji wyjściowej nazywana oceną wewnętrzną projektu). Opracowanie wniosków kończy etap ewaluacji i może być wykorzystany w doskonaleniu profesjonalnego działania socjalnego w kolejnych projektach socjalnych.

Co to jest projekt socjalny? Opracowanie: Krystyna Kott, Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej Warszawa 2011